

ARGIA

1.984 - Urria 14 - XLVII. urtea - 1031 zenbakia. 100 pezta

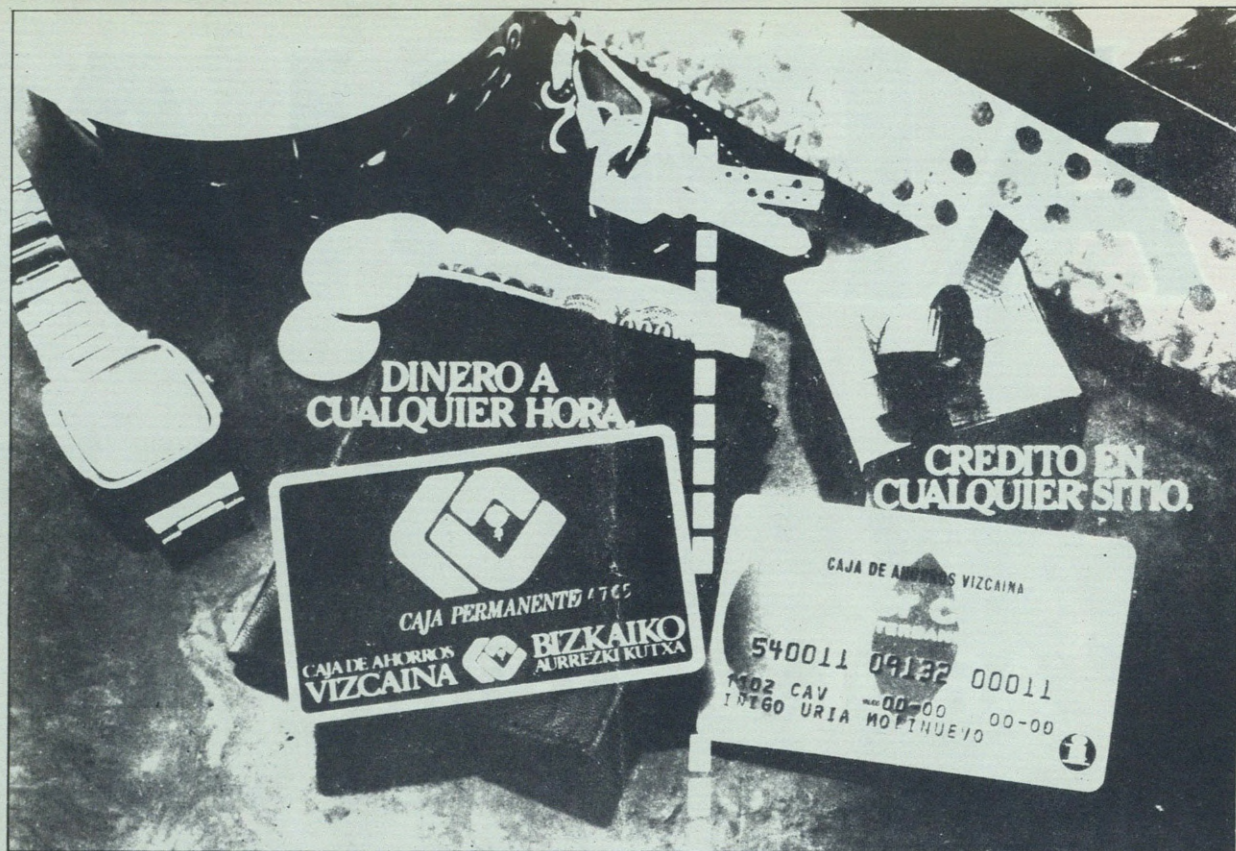

ARDI-ZAKURRAK, OFIZIO ZAHAR BATEN MORROI ISILAK

**Munduko drogaren trafikoaren
nondik-norakoa**

**Ekonomia:
langabetuen kreditoak auzitara**

**estradizioak
sozialistak
zatitu
iparraldean**

DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txatel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzen.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekoak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai agentzietan, hoteletan, jate-txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan. Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik NONAHI, txakur txiki bat ere gabe, erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURU DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honantz ibiltzea ez da bakarrik eroso.

Segurua baita.

Abioiez, trepez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzen badituzu, zuek eta zeure etxeok

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 pztako aseguru hain zuzen. Dena debalde.

Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

Estradizioak hainbat lekutan baditu ondorioak eta Iparraldeko politika giroan ere bai. Egonezina nabari da sozialisten artean eta abertzale moderatuekin zeukaten akordioa ere hautsi egin da. Angelun kontzejal den Jea Pierre Voisin sozialistarekin eta + Enbata-ko Jacques Abeberriekin mintzatu gara. **11. orrialdean.**

Nazioartekoan gure artean hainbeste garrantzia izatea lortu duen gai bat: droga. Drogaren zirkuitoak zehatz izateko. Indiatik, Kolonbiatik, Italian barrena... Ameriketara edo Europara. Gauza bera beti: sortzen den herritan mixeria gorria eta droga-gai merkeak. Besteetan mafiak etabarrak. **15. orrialdean.**

- 4.— Aste giroa.
- 10.— Ttanttaka.
- 11.— Jean Pierre Voisinekin elkarriketa. **Iñaki Zubiondo.**
- 13.— Jacques Abeberriekin elkarriketa. **I.Z.**
- 15.— Mundua ez da borobila.
- 16.— Nazioartekoa: Nondik norra drogaren inperioa? **Pablo Sastre.**
- 18.— Aurrezki Kutxen aurpegi ezkutua. **A.Azkargorta eta K.Landa.**
- 22.— Patxi Etxeberrria eta Pintxe: Ardi-zakurrak, ofizio zahar baten morroi isilak. **Joxe Mollarri eta Artaso.**
- 26.— Zaborrarekin, zer egin? **L. Bastida.**
- 29.— Elebitasuna, gutxiengoaren egoera. **Arlantz.**
- 31.— Kultur ataria.
- 32.— Bi liburu berri argitaratu ditu AEKk. **J.M.**
- 33.— «Tsunami», modu askotariko lanak egiten dituen estudioa. **D.Z.**
- 34.— Hizkuntza Minorizatuei buruzko Soziologi Ihardunaldiak. **J.M.**
- 35.— Erramun Martikorena-rekin elkarriketa. **Herriz Herri.**
- 36.— Bilboko Antzerki Studioa. **L.Mintegi.**
- 38.— Txutxumutxuka. **Sabin.**
- 40.— Jo... adarra.
- 41.— Bertsoak: **Balendin Enbeitata.**
- 42.— Azkena: **Pello Zubiria.**

ARGIA

Artzai-zakurrak eta beren ezaugarriak hurbildik ezagutzeko asmoa geneukan aspaldidanik. Nola ikasten duten, nola aritzen diren mendian, konkurtsotan, ze lan egiten duten... Baztan aldera jo eta Patxi Etxeberrriaren bila joan. Hantxe aurkitu genuen bere zakurrekin Otsondo ondoan. **22. orrialdean.**

Bilbo aldean bada historia bat gizatasunaren aldetik guzior harreta merezi duena: gizon bakar batek Aurrezki Kutxa oso batekin daraman borroka. Zerri-txiki batekin hasieran, frigorifiko eta telebista zahar batzurekin gero, denda kanpaina batekin, gose greba eginez... luzea izan da bere protesta, luzea baitare kreditorik ordaindu ezin duten langabetuen lista. **18. orrialdean.**

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

Donostiako erredazioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iñaki Uria, Xalbardin, Jon, Joseba Alvarez.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Bilbon: ANAITASUNA taldea.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Hiribarren, Allande Sokarros.

Iruñean: Pello Lizarralde.

Kolaboratzaileak: Martxel Aizpuru,

Enrike Amonarriz (Jo...Adarra), Mikel Antza, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Xabier Erro, Iñaki Kamino (Aste Giroa), Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfonsito Martinez, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olsagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarriñandia, Pablo Sastre, Joxean Gezalaga «Zaldubi».

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal, Luis Otaegi.

Publizitatea: Xabier Erro.

Administrazioa: Joxe Mari Ostolaza.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea behea. DONOSTIA-12.

Telefonoa: (943) 28 33 99.

Inprimategia: GRAFICAS SEMI.

Hego Euskal Herria, Estatu Espainola.....	3.500 pta.
Ipar Euskal Herria, Beste atzerriak.....	4.800 pta.
Airez.....	7.300 pta.
Ale bakarra.....	100 pta.

URRIA 13 URRIA 19

Urriaren 17-an ilbehera

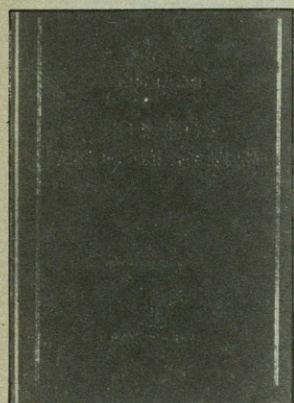
mareak: (Urria 14koak)
gora: 07.19 eta 19.38
behera: 01.21 eta
13.40.

eguzkia: (Urriaren 14an)
irten: 08.24
sartu: 19.37

(ordularen ordutan)

liburuak

Itziar Camino

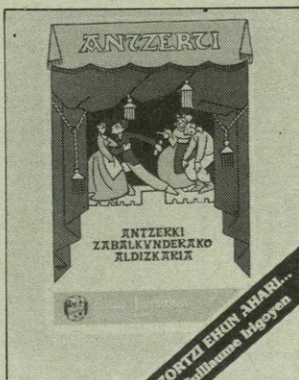
Egilea: R. M. Azkue
Titulua: Diccionario vasco-español-francés. (Luis Mitxelenaren sarrera).
Argitaletxea: Euskaltzaindia.
Ezaugarriak: 1.219 orrialde.

Euskaltzaindia izan da oraingo honetan Azkueren ondareari berriz ere argia ikusten utzi diona. Villasantek hitzaurrean dioenez hiztegi honen egilearekin dugun zorra ez du inolako omenaldirik ordaindu gaur artean eta luzaroan dukeen balioa segurua da Mitxelenak bere hiztegia argitaratzen duen bitartean eta baita gerora ere. Hiztegia hasi baino lehen

Mitxelenak beraren lan luzekak dugu. Estudio sobre las fuentes del diccionario de Azkue izenekoa. 65. urtean burututako lana bada ere gaurkotu egin du argitaraldi honetan sartzeko. Gauza askoren artean Azkue zenaren hiztegiaren ongaitzak aitatzen ditu, haren garbizaletasuna (Landhe-k bezala etorki latinozko hitzen aurkako lana eginagatik). Larramendiren hedadura norainokoa den, oso ederki esplikatzen bait du Mitxelenak Larramendiren hitzak zeharbidez Azkuerengana nola heldu ziren. lexiko grafoaren lana nolako behar duen. Azterketa kritikoa ere egiten du Errenderiako maisuak eta hitzen adibideak emanez. Zenbait hitz aukeratu eta gero nondik datozen edota Azkuek berak nola jaso zituen ematen digu aditzera. Hitz horiekin hainbat hankasartze egiten du Azkuek. grafiari dagozkionak, letra txarra dela medio, beste batek izandako hankasartzeak jarraitu zaiolako eta antzeko arazoengatik. Hirugarren zatian Larramendiren hiztegiaren suplemendua dugu. Hark bere hiztegia bukatu ondoren aita Kardaberatzek atsoitz zahar batzu topatu zituen eta Larramendiri bidali. Azkuerengana heldu ziren hitz hauek eta honek ere sartu zituen bere lanean. Mitxelenak ere ugalduek egiten ditu hitz hauei buruz ditugun albisteak bere esku zorrotzaz baliatuz. Arakistain delako batek ere beste hitz saila bidali zion Larramendiri, eta honek ezin argitaratu bazituen ere, ez zen horrela gertatu Azkuerekin eta berean agertu ziren. Aurrekoan legez Mitxelenaren eskutik datoz zehaztasunak.

Lan ederra Mitxelenak orain ia 20 urte egin eta oraintsu berrizatu duena, hitzak lehen aldiz nola eta non aurkitu zituen argitzen baitigu. Hiztegi gintza martxan doan herri honi ezinbestekoak zaizkio honelako lanak. Larramendi ere kalean dugu dagoeneko, Sarasolaren luzaz itxarondako zorioneko hiztegia ere ari dira argitaratzen eta hemendik aurrera euskal hiztegi gintzan hankasartzeak urritu eta aurkikunt-

zak eta azterketak ugalduek egiten direla espero da.

Egilea: Guillaume Irigoyen.
Titulua: Zortzi ehun ahari.
Argitaletxea: Antzerki. Eusko Jaurlaritza.
Ezaugarriak: Antzerki 68. 200 pta. 44 orrialde.

83. urtean Monzon antzerki saria irabazi zuen Irigoyenek lan honekin. Afera Ifarraldeko baserri batean ematen da. Bi familia ditugu partaide. Familia batekoak aberatsak ez badira ere ez dira sose gaizki, aita, ama, alaba ezkondua eta seme gaztea bizi dira. Ondoko baserrikoak ama mutxurdina, semea eta alaba dira. Etxe bateko seme gazteena eta ondoko alaba adiskide minak dira betidanik, baina semearen aitak bere etxaldea gizentzeko asmoz kale gorrian uzten ditu ama eta alaba. Drama noski bi etxeetako semealaben arteko adiskidetasuna zalantzan jartzen duen aitaren ekintzak dakar. Badira bestalde lan honek azaleratzen dituen beste proleak: belaunaldien arteko disputak ugari dira obra guztian, aitasameek ez diote elkarri ulertzen, seme gazteenak baztertu egiten du laborantza eta hirira doa lanera. han ordu fijoak izateak dakarren aisetasuna ere nabari da laborantzaren atxikimena agerian utziz. Iparraldeko euskaldunek gizarte frantsesarekin dituzten temak ere bertan ageri dira, tabernan hizkuntza kontrasteak ederki erakusten digunez, ohiturak eta laborantzeko gizartearen atzeratasuna

ere bertan dugu. Kooperatibismoaren atzetik egiten diren saiakerak, lanaren gaitzeko beldurra e.a. dira lan honek bi ikusmolde damakiotenak: orain arteko baserriarena eta egungo industriarena (bere kezka ta guzti). Errealismo latzena garbi dago.

Hiru zatiko antzerkia dugu, zati bakoitza agerraldi hainbatetan banatua. Aipatzekoa da egileak agerraldi aldaketak nola lantzen dituen argiaren erabileraz baliatzen den neurrian. Ametsak, agertoki aldaketak eta antzerako teknikak ere oso ederki sartuak dira. Baxenafarreko hizkuntza idatzia da Xiberuako zenbait kutsu ere baduen arren. Etxekoandreak eta alabak elkarren artean xuketan dihardute, mutikoez neska gazteei ere halaber.

Azkenez oso lan atsegina eta gaurkotua dugula esatea besterik ez.

Egilea: Ramon Saizarbitoria.
Titulua: 100 metro.
Argitaletxea: Kriseilu 15.
Ezaugarriak: 400 pta. 125 orrialde.

10 urte bete dira Saizarbitorian lan hau bukatu zuenetik eta dagoeneko 5. edizioan doa. Bestalde ere zinean eman behar duten albisteak zabaltzeko gure artean azken honetan. Elaberri hau irakurle asko irakurrita izango zarete, baina bere 5. argitaraldia heldu dela jakitea berri interesgarria da. Jakina da elaberri hau euskaldunberri askok erabili dutela, ikastola askotan eskatu dela ebalua-

zioetako lanetarako eta horrek nola ez salmenta izugarri altxatzen du, baina lanaren beraren kalidadeari ere atxikitu behar zaio arrakasta du-darik gabe. Hasierako argitaraketan K. Izagirrenen hitzaurrea zeramanari Lourdes Oñederraren epilogoia erantsi zitzaion. Epilogo honetan oso taju akademizista eta zehatz-zehatz elaberriaren azterketa inmanentea egiten du Lourdesek 78. urtean, pertsonaiak, funtzio sinbolikoa, mimetikoak, teknikak eta beste hainbat gauza esplikatuz. Aipatzekoa da ere Lasagabaster jaunak ere 100 metro elaberriaren azterketa lan bat egin zuela.

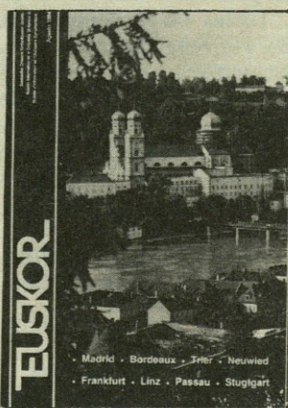

Egilea: M. Eulalia Palau eta Esteban Agirre.
Titulua: Yeshua Bizitza eta Mezua.
Argitaletxea: Elkar.
Ezaugarriak: O.H.O.eko 6. mailarako ikasleentzat lagungarria. 750 pta. 143 orrialde.

Jesus Jainkoaren bizitzari hurbiltzen moduko zerba it dugu liburu honen xedea, haurrek haren egitateak eta usteak hurbildik ezagutu ditzaten. Ez da Euskal Herrian honelako zerba it aurreneko aldiz argitaratzen den gauza, baina kristautasunak egun jasaten duen beherapen horretan oraindik ere honelako liburuak argitaratzeak baduke segur bere arrazoia. Jesusen bizitzatik gertu dauden dokumentuak dira liburuan pixu nabariena dutenak. Aurreneko kristauak zer nolako bizimoldea jasan behar izan

zuten, Jesusen ikasleek zer ikasi zuten honengandik, gizar teak hau nola ikusten zuten... Jesusen mezuak gaur egun duen esanahiaz ere badihardu liburuak, bere balioa noraino heltzen den. Liburuko atalak bost dira, eta hona hemen beren gaia: Jesusen herria, Jesus Nazaretekoaren historia, Nazareteko Jesus: bere bizitza, bere mezua eta Jesus biziaren iragarpen bezala edota elizaren hasiera.

aldizkariak

Izena: Euskor. Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren boletín albistaria.
Ezaugarriak: 84.eko abuztua. 8. zenbakia.

Albistegi inportantea bernetan Euskadiko orkestra sinfonikoak kaleratzen duen hau. Ez dugu aldizkari hau gure orrietara ekartzeko ohiturarik eta errua ohitura berari egotzi behar zaio. Hala ere 8. zenbaki eskuratu eta ikusmiratzen hasi garenean harridura gutaz jabetu da aldizkari honek orkestazaleentzat duen ekarriaz jabetuta. Orkestra munduko era guztiatiko berriak, artikulua eta jakineraztekoak dakartza barnean. Aurreneko orrialdeetan Euskadiko orkestak Europar zehar eginiko bidai eta emankizunen berri ematen zaigu arrakasta ere behin eta birritan aitatuz. Orkestra honek Euskal Herrian zehar hurrengo ilabeteetan eskainiko dituen emankizunak ere hor datoz emankizunen maiztasunak gu harritu-

rik utzi gaituela onartzera behar turik gaudela.

Bada Artistas Invitados deritzan saila eta bertan Roberto Benzi, Pedro Korostola, Walter Hornsteiner, Robert Houlihan, Alexandre Logoya eta hainbat orkestaren emana ldien aitatzeak ditugu. Euskadiko orkestari buruz aldizkari eta egunkarietan datozen aipamenen bilduma ere egiten da. Javier Bello-Portuk ahantzitako musikagileez dihardu, lehiaketan egitarauak, deialdiak, nahaste borra stean apailatutako dei, berri eta antzeko artiku lu motzak, diskografia, musikazko liburu en aipamenak, Arana Martijaren eskutik Landazabali buruzko artiku luak. Errekatxorenetik Charpentier-i buruzkoa, Ansorenarenetik Santesteban Maisubari buruzkoa eta beste artikuluxkaren bat.

Orkestazaleei eman dakiekeen argibiderik gehienak dakartzan aldizkari honen egitekoa ederki bete a dagoela esatea besterik ez zaigu geratzen. Aldizkaria ia bere osotasunean gaztelaniaz idatzia da.

diskoak

Egilea: David Sylvian.
Titulua: Brilliant Trees.
Diskoetxea: Virgin Records.

Badirudi, adierazbide berriak lortzen diharduten abangoardiako joerak hoztasun hermetikora mugatuak, lotuak suertatzen direla. Mugarik gabeko eremu horiek jorratu asmoz dabiltzanen kondena, entzulearentzat ira-

gankaitz bilakatzen den horma apur ezina dela.

Baina hau, baliorik gabeko premisa bihurtu zaigu azken urteotan, sentimendua, berotasuna eta deskribapen ahalmena, armonia eta instrumentuan erabilera berrie z uztartzen ari den artista multzo berezi bat dela medio.

Jon Hassell, Brian Eno, Holger Czukay, Riuichi Sakamoto, Cabaret Voltaire eta zorionez, abar luze bat dira muntutxo berri honen eragile.

Eta hara non, bere kredituetan hauetako izen mordo xka bat biltzen duen Lp bat aurkitzen dugun. David Sylvian, Japan taldeko buru izandakoaren bakarkakollen lana dugu. Zuhaitz dizdiratsua izenekoa hain xuxen. Izugarria lan honetarako Sylvian-ek bereganatu duen talde laguntzaile-sortzailea. Nolabait, aipatu mundu musikal berri horren esentzia gordetzen duen taldea. Eta beste hainbeste esan dezakegu Lpaz ere. Giro bilkorrak, sentimendu berpiztuen esku ratzeak, berria nabarmentzen den musikaren indar ixila, ilunetako epeltasun iheskor hori, entzunaldi ro sorpresa berriak dastatu ahal izateko modua, milaka bidetxigore z eraikitako erre pide zabala.

Auskalo norantz eramango zaituen David Sylvian-en ahots misterio tsu horrek, Jon Hassell-en tronpeta mirakulu tsuak, Holger Czukay-ren diktaphono irudimentsuak, Steve Jansen-en etenik gabeko erritmoak. Baina hori da gutxi enekoa. Asuntua, orratzak diskatik at jauzi egin aurretik bidaia ahalik eta modurik sentitu enean gozatzean datza.

Diskan parte hartzen dutenak: Holger Czukay, Steve Jansen, Richard Barbieri, Riuichi Sakamoto, Steve Nye, Jon Hassell, Kenny Wheeler, Mark Isham, Phil Palmer, Ronny Drayton, Wayne Braithwaite, Danny Thompson.

antzerkia

EAZIk Gipuzkoan antolatu dituen emanaldiak

Irailean hasi eta abendu-
rarte iraungo duen **Euskal
Antzerkiaren Zirkuito Iraun-
korrak** Gipuzkoan datorren
astean eskeiniko dituen ema-
naldien berri emangodizuegu
ondoren:

Urriaren 13an, larunbata
Legorretako Eliz antzokian
TAUPADA taldeak Behin
batean...ju, ju, ju... obra ant-
zestuko du.

Urriaren 14ean, igandea

Bergarako Compañía de Ma-
ria Ikastetxean, **TXOTXON-
GILO** taldeak Printze Txikia
obraren emanaldia eskeiniko
du.

Urriaren 19an, ostirala
Andoaingo Arrieta zineman,
LIZARDI taldeak Txapela
bete euri antzeslana esena-
ratuko du.

Tolosako Iparragirre antzok-
ian, **MASKARADA** taldeak
Pistolaren begi zuri beltzak
obra antzestuko du.

kultur asteak

Beasaingo Kultur Astea

Beasaingo udaleko Kultur Batzordeak Kultur Aste bi-
kain bat antolatu du datorren **urriaren 14ean** hasi eta hu-
rrango iganderarte, hau da, **urriaren 21a** arte. Ondorengo
lerrootan ahal dugun zehatzen eskeiniko dizugu kultur aste
horren berri:

Urriaren 14ean, igandea hasiko da kultur astea Beasaingo
Akordeoiorkestak eguerdiko 12,30etan eskeiniko duen
kontzertuarekin. Ondoren, ordubata t'erdietan Aurtzaka
dantzataldearen iharduna gozatzeko aukera izango da.
Bazkaldu eta arratsaldeko bostetan Bergarako Xiputz ant-
zerki taldearen haurrentzako emanaldia, eta ondoren
erraldoi eta buruhandiekien kalejira Koskola txarangak
alaiturik.

Urriaren 15ean, astelehena, ekintza bakarra dugu, arrat-
saldeko zortziretan eskeiniko den hitzaldia. Gaia, Karlista-
den ondorioak, hizlari gisa J.I. Paul Arzak eta Paulo Iztueta.
Hitzaldi hau beste guztiak bezala udaletxeko batzarre are-
toan izango da.

Urriaren 16ean, asteartea, mahai inguru bat eta hitzaldi
bat izango ditugu. Mahai ingurua Kirol-bizitza gaiaren
inguruan luzatuko da, partaideak honoko hauek izango
dituzuelarik: **Txiki Begiristain** futbolaria, **Martin Alustiza**
pilotaria eta **Jokin Mujika** ziklista. Moderatzaile irratiko
hizlariren bat. Arratsaldeko zortziretan emango hasiera
Xabier Erro mendigoizaleak Makaluri buruz emango duen
hitzaldiari.

Urriaren 19ra salto egingo dugu. Ostiral honetan arrat-
saldeko 6retan Usurbe zineman Albaniaren Konkista fil-
mea eskeiniko zaie eskolaumeei; zortziretan ikuslego zaba-
lagoarentzat ere pase berri bat izango da. Sarrera dohan.

Urriaren 21ean bukatuko da Kultur Aste hau. Igande
honetan Txistularien Eguna ospatuko da Beasainen ondo-
rengo egitarauari jarraikiz: eguerdian txistu-kontzertua,
arratsean kalejira eta ondoren erretiratuei omenaldia.

Esan dezagun honekin batera aste guztian zehar udalet-
xeko sarrera ondoko aretoan Euskal Liburu eta Disken
azoka zabalik egongo dela.

zinema

Donibane Lohitzunen Euskal Zinema Astea

14 16

18 19

Pasa dira Donostiako eta Miarritzeko zinemaldiak eta
oraingoan euskal zinemari eskeinitako aste oso batek osat-
zen du berria. Hain zuzen Ziburuko **SAGAIO** euskal kultur
elkartek Euskal Zinema Astea antolatu du **urriaren 14tik
20ra**. Filmeak Donibane Lohitzuneko Rex salan ikusi ahal
izango dira, eta abonamendua hartzen dutenei sarrera
berezia kobratuko zaie, hirurogei libera: bestela doaze-
nentzat, hau da filme bakarra ikustera, sarrera hogeit
libe-
ratan pagatu beharko dute. Filme guzti hauek gaueko be-
deratziretan emango dira. Hauek izango dituzu zinema aste
horretan ikustatu ahal izango diren filmeak:

Urriak 14ean, igandez, aste osoaren aurkezpena egingo
da. Hurrengo egunean, urriak hamabostean, Donostiako
zinemaldian estreinatutako Erreporteroak filmea ikusteko
aukera izango da. **Urriaren 16an**, Imanol Uriberen Mikelen
Heriotza. **Urriaren 17an**, asteazkena, Albaniako Konkista.
Urriaren 18an, ostegunez, mendizaleek Everest filmea ikusi
ahal izango dute. **Urriaren 19an**, ostirala, bi filme Plan ZEN
eta Euskadi h'ors d'etat. Eta azken egunez Pedro Olearen
Akelarre filmean.

Aukera zabala, azken urteotan euskal zinemagintza de-
ritzoten horretan egin den ia produkzio guztia hartzen
duena.

ihardunaldiak

Eusua Komunikatzeko kanpaina Hernanin

Hernaniko Euskara Tal-
deak Hernaniko udalaren la-
guntzarekin Euskara Komu-
nikatzeko lema daraman
kanpaina eratu du hilabete
honetarako. Talde honek
Hernanin ere euskarak bizi
duen egoera larria ikusirik
zerbait egin behar zela eta
komunikabide ezberdinak
ikuitzen dituen ekintza batzu
prestatu ditu, hitzaldi, zine-
ma, antzerki eta mahai-ingu-
ruak barne direlarik, euska-
raren presentzia areagotzeko
asmoz. Kanpaina hau urria-
ren 5ean hasi zen udaletxeko
aretoan zabalduetako Euskal
Komikiaren Erakusketare-
kin. Aste honetarako honoko
bi ekintza hauek prestatu ditu
Euskara Taldea delako ho-
rrek:

Urriaren 13an, larunbata,
gaueko hamar t'erditan Aitor
antzokian Lizardi antzerki
taldeak Txapela bete euri
obra antzestuko du.

Urriaren 18an, osteguna,
arratsaldeko zazpi t'erditan
Irazusta zinean Akelarre fil-
mea.

Ondorengo egunetan ere
bada zenbait ekintza eta
emango dizuegu horien berri
datorren astean.

kantaldiak

Urriaren 13an, Ruper Ordo-
rika Ustaritzeko Bilgune sa-
lan, gaueko 10etan.

Urriaren 13an, Oskorri Ba-
sauriko Abenida zinean.

Urriaren 13an, Erratzun, La
Polla Records eta Barricada.

Urriaren 14ean, Lluís Llach
eta Mikel Laboa Donostian.

Urriaren 19an, Itoiz Duran-
gon.

Urriaren 19an, Mikel Laboa
Lekeition.

Urriaren 19an, Pittu bost, Ba-
rrikada eta Killers, Baionako
Lauga salan 8,30etan.

Mikel Laboa eta Lluís Llach Donostian

urria
14 Orain urte batzu He-
goaldeko lau hiribu-
rutan bikote honek berak
emandako jaialdiren batetara
joan zenak gogoan izango du
zalantzarik gabe. Ez ziren
gutxiagorako izan eta. Bene-
tan jaialdi bikaina Llach-ek
eta Laboak eskeini zutena.
bigarren honek bere komuni-
kazioa/inkomunikazioa es-
ketxaren aurkezpena egin zi-
gularik.

Urriaren 14ean Laboak eta
Llachek Donostiako Anoeta-
ko polikiroldegian eskeiniko
duten kantaldi horrek kalida-
dea izango du zalantzarik ga-
be. duela denbora puska bat
Llach ez zela Euskadira hur-
biltzen. Lehengo astean Get-
xon eskeinitakoaren ondoren
hau du bere bigarren aktua-
zioa. Laboa berriz, berrager-
penaren ondotik jo eta ke da-
bil lanean. Aretoa beteko du-
tela zalantzarik ez.

Rock-gaua Baionan AEKren eskutik

urria
19 Datorren ostiralean,
urriaren 19an
rock-gau eder bat prestatu du
Iparraldeko AEKk Baionan.
Rock-gau hori arratsaldeko
zortzi terdietan hastekoa da
Baionako Lauga salan eta
bertara hiru talde izan dira
gonbidatuak, bata Iruñeko
Barrikada, bigarrena Iparral-
deko Pittu 5 ezaguna eta bes-
tea guri behintzat guztiz eze-
zagun eta beldurgarri egin
zaigu: Killers. Gau ederra
euskarari laguntzeko rocka-
ren martxan.

Ruper Ordorika Ustaritzen

13 Larunbat honetan, urria-
ren 13an, Ruper Ordorikak
kantaldi bat eskeiniko du U-
staritzeko Bilgune salan. Az-
kenaldian talde indartsu ba-
ten laguntzaz dabilen Rupe-

rreren kantaldi hau gaueko ha-
marrak inguru hasteko omen
dela esan digute. Ruperren
estilo konfundigaitza dastatu
nahi dutenentzat aukera pa-
regabea dela esan beharko
genuke.

jaiak

14

Mutxikoen eguna Arrangoitzen

Miarritze eta Millafranga
artean dagoen Arrangoitzen
ospatuko da Mutxikoen egu-
na datorren ingandean.
urriak hamalauetan. Festa
honetara Lapurdiko dantza
taldeak etorriko dira, eta
agian Baxenafarroako talde-
ren bat ere agertuko da. Festa
goizes eta arratsaldean ospatu-
ko da.

Zikiro jatea Arrosan

urria
13 Baigorri ondoko
Arrosan izango dute
zikiro jatea heldu den larun-
batean herriko plazan gaueko
bederatziatik aurrera. Hone-
lakoetan ohizkoa den jaigiroa
alaiagotzeko han izango dira
Baigorriko gaiteroak. Itsasu-
ko trikitixa, Alkat bertsolaria
eta Erramun Martikorena.

Urtsu pesta Aiherra

Hazparnetik hiruzpalau
kilometrotara, Baxenafa-
rroan, Urtsu pesta delakoa
ospatuko da datorren astebe-
ruan. Ihizien denboraldia
hasten dela eta ospatzen da
festa hau. Larunbat arratsal-
dean, urriaren 13an, dantzal-
dia izanen da Oker taldeare-
kin. Igandean berriz, lauretan
pilota partidak eta ostatuko
afalostean dantzaldia.

kultur asteak

Aturri-ondoko Kultur Astea

Kultur aste paregabea eratu dute Aturri ondoko kanto-
namenduan. Inguruko zenbait herritan ospatuko den kultur
aste hau datorren larunbatean, hilak 13, hasi eta urriaren
21a arte luzatuko da. Ondoren kultur aste horretan aurkitu
ahal izango diren ospakizun garrantzitsuenen berri emango
dizuegu.

Urriaren 13an. larunbatez. Beskoitzen argazki lehiaketa
bat ospatuko da honoko gai honekin. kantonamenduko
bizia. sari ematea arratsaldeko seiretan izango da. Bederat-
ziretan euskal dantzak izango dira Beskoitzen bertan.

Urriaren 14ean. igandez. Millafrangan Herri zapalduen
zinema eskeiniko da goizeko hamaiketan hasi eta arratsal-
deko zortzirak arte. Zinemaldi honetan parte hartuko duten
herriak Okzitania. Bretainia eta Euskal Herria izango dira.
Ikuskizunak bideo. diapositiba eta 16 milimetrotan eskei-
niko dira. guzti horietan eskeintza zabala izango delarik.

Urriaren 17a. asteazkena. haurren eguna izango da Bes-
koitzen. Urriaren 19an berriz. Lehutzen kantaldia ospatu-
ko da. Heltegor taldea eta Pantxo Albisturrek parte hartu-
ko dutelarik.

Urriaren 20ean. larunbata. zenbait ekintza herri ezberdi-
netan. Millafrangan txirrindulari itzuliari hasiera emango
zaio. Mugerren gaueko bederatzi ziretan antzerkia. Xirristi
Mirristi taldeak Daniel Landarten Nola jin hala joan obra
antzezuko du. Eta bukatzeko Hiriburun. Oker taldearekin
dantzaldia. Kultur astea Beskoitzen amaituko da urriaren
21ean zikiro-pestarekin.

herri kirolak

Zestapunta partiduak Durangon

14 Datorren igandean ospatu-
ko dira San Fausto feriko zeta-
pantako azkenak. Gogo-
ratu behar dugu semifinalak
urriaren 11ean eta 12an joku-
tu direla. Baina urriaren 14
horretan bada zestapuntako
finalaz gain beste ikuskizu-
nik, hain zuzen Txikito de
Bolibarrekin agur esango die
frontoiei. Ales eta Ubilla bi-
kotearen aurka jokatuz. Iku-
sgarria izango da partidu hori.

Herriarteko txapelketaren azken fasea

Azken fasean sartua da da-
goeneko Herriarteko txapel-
keta. Oraingoan semifinalera
iristeko partiduak jokatuko

dituzte Nafarroako txapel-
dun den Larrauneko eta Biz-
kaiko txapeldunak. Ermuak.
Bi ihardunalditan jokatuko
dira partidu hauek. lehen
txanda datorren igandean ospa-
tuko delarik. urriaren
14ean eta bestea hurrengo
igandean. Hauen arteko txape-
ldunak Arabako txapeldu-
naren aurka jokatu beharko
du semifinala. hau da Gastei-
zen aurka. Beste semifinalan
Gipuzkoako txapelduna. Az-
koiti. eta Errioxakoa. Baños
de Rio Tobia. ariuko dira.

jaiak

Zaldbiako Santafe jaiak

urria
13 Asteburu honetan
amaitzen dira Santa-
fe festak Zaldbian. **Urriaren**
13an. larunbatez. haurren
eguna izango da. Goizeko
hamarretan txirrindulari le-

hiaketa izango dute, eguerdian, berri, desfitea, eta ordubitan bazkaria herriko plazan. Hiru t'erdietan jokoak, eta zazpiretan erromeria Xapre zaldibitar soinu-jole apartarekin. Zortzi t'erdietan suzko zezena.

Festak bukatuz gaueko berderatziretan herriko kaletan zehar hiletak egin ondoren mondeju erretzea egingo da.

ihardunaldiak

Ekoloji Ihardunaldia Gasteizen

urria
19 Arabako Ekoloji Taldeak eratu dituen ihardunaldi hauek urriaren 19an, ostiralek, hasiko dira, asteburu osoan zehar jarraitzeko. Lehen Ihardunaldi hauetara larogaitasei talde gonbidatu dituzte eratzailiek, horietarik hogeitamahiru Euskal Herrikoak. Ihardunaldi hauek ikuituko duten gai bakarra urarena izango da, Gasteizko Kultur Aretan egun bakoitzean igandean ezik bi mahai inguru eta hitzaldi bat ospatuko delarik, igandean ezik. Ondoren ostiraleko egitaraua zehaztuko dizuegu:

Ostiralean, goizeko hamarretan Uraren zikloa gaitzat izango duen mahai ingurua ospatuko da. Hamabitan Antonio Sastre Merlinek Ur subterraneoak: kutsadura gaiari buruzko hitzaldia eskeinituko du. Arratsalde partean Eduardo Dewismek hitzaldia emango du eta arratsaldeko zortziretan bigarren mahai ingurua ospatuko da honoko gai hau ardatz izango duelarik: Uraren jectioa.

jaiak

Nafarroan

Etxalar, urriaren 20a arte.
Lekunberri, urriaren 15a arte.
Luzaide, urriaren 30a arte.

Bizkaian

Basauri, urriaren 13an.
Durango, urriaren 13an.
Barakaldo, urriaren 15an.

Karranza, urriaren 15an.

Lemoiz, urriaren 17an.

Gipuzkoan

Urniet, Xoxokako Jaiak, urriaren 13 eta 14an.

Zaldibia, urriaren 13an.

ospakizunak

Azkueren omenezko kulturaldia Lekeition

13

Asteburu honetakoarekin bukatzen da Azkueren omenez Lekeitioko hainbat erakundek prestatutako kulturaldia. Abuztuaren hasi zen kulturaldi hau beste bi hilabetez luzatu da eta falat diren beste bi ekintzekin amaituko da honenbestez.

Urriaren 13an, larunbatez, gaueko hamarretan Kirol Etxean Mikel Laboak kantaldia eskeinituko du. Eta bukatzeko, Lekeitioko Traman taldeak Vizcaytik Bizkaia zartzueta jokatu du Antzoki zineman eguerdiko hamabitan.

zine-klubak

Kresalako zine-kluba

15

Berriro ekin dio hainbat zine-klubek udarak etendako ekintzari. Horietako bat dugu Donostiako Kresala zine-kluba, hurrengo astetan besteen berri emateko aukera izango dugulakoan hemen doakizue aipatu zine-klub honek datorren astean eskeinituko duen filmaren berri. Astelehenetan eskeintzen dituen, hurrengo hilaren 15ean izango da, Aurrezki Kutxa Munizipalak Arrasate kalean duen aretoan. Projektatu du den filmea Carlos Sauraren Deprisa, deprisa izango da.

lehiaketak

Laugarren mendi-argazki lehiaketa

Andoaingo Euskalduna mendigoizale taldeak laugarrenez eratu duen lehiaketa honen aurkezte epea urriaren 21ean amaitzen delarik, gogoratu nahi dizkizuegu lehiaketa honen oinarriko arauak. Partaideak Euskal Herrian bizi diren afizionatuak izan daitezke, gaia mendia bere osotasunean harturik delarik. Parte hartzaile bakoitzak lau argazki baino ez ditzake aurkez, neurriak gutxienez 18 eta 24, eta gehienez 30 eta 40 izan behar direlarik. Diapositibetan 24 eta 36.

Lanak, behar bezala bilduta honoko helbide honetara igorri beharko dira: Euskalduna Mendigoizale Taldea, K/ Berria, 1. Andoain. Gipuzkoa. Eran bezala urriaren 21a baino lehen.

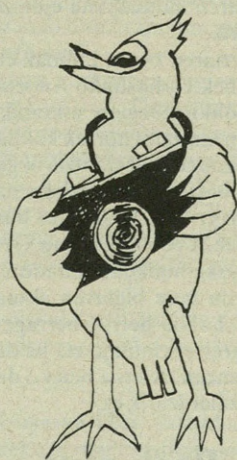
kirola

14 Donostiako VII. Maratoia

Ezer berririk ez du aurkituko hemen datorren igandeko maratoni horretan parte hartzeko asmotan denboralditxo bat prestatzen daramanak. Kontuan hartu beharreko oharra, prestatuntzak, entrenamenduak, kontrolak, jakiak, pisua, etabar luze bat. Donostiako herri-maratoi honek, hala deitzen diote eta, badu puska bateko tradizioa. Marko konparaezinak erakargarri gisa jokatzen omen du. Berrogeitabi kilometro eta ehun eta larogitamabost metro dira korritu edo, zergatik ez, denborak uzten badu, ibili beharrekoak. Denborari buruz ez dago guztiz erabakia bost ordutan edota lau t'erditan burutu behar izango den ibilbidea, izan ere aurreko urtean hamabost korrikalari baino ez ziren sartu lau ordu t'erdian horien ondoren.

Hasieran genioen bezala gutxi izango da azken une hauetan animatuko dena, egongo da agian atzera joko duenik. Dena dela, animatu daitezkeenak betiko ikusleak dira, animatzaileak, besteen esfortzuak liluratu eta hurrengo urtean beraiek aterako direla pentsatuko dutenak. Horientzat guztiz gomendagarria Anoetan ordu goiztarretan egiten den iteera ikusgarria. Horretan eta helmugan, Anoetako Belodromoan bildu ohi da ikusle gehien, nahiz eta ibilbideko jecten hainbat lekutan ikuslerik ez falta denbora osoz, askotan besteen adorea norberaren indarretan bilatzen laguntzen du eta.

Batzuk korrika eta besteak begira, kirol frogatik ikusgarria dela ezin uka. Hor daukate kirolariek zita, urriaren 14ean, igandea, Donostian. Eguraldia lagun.

Gremlins: muñekitoen erresuma

Filmea: Gremlins. Produktorea: Steven Spielberg. Amblin-Warner. Zuzendaria: Joe Dante. Gidoia: Chris Columbus. Musika: Jerry Goldsmith.

Irudimenak, teknikak eta diruak elkarrekin topo egiten dutenean Spielberg-ek aurkeztu berri duen azken pelikula hau bezalako produzio galant bat gerta daiteke. Erraz ikusteko eta disfrutatzeko moduko produzio bat, produzio maioritario bat: haurrei zuzendua bereziki, farre egiteko eta susto pare bat pasatzeko modukoa.

Ameriketako herri txiki bat. Gabonak. Paroa. Mutil gazte bat, bankuko langilea. Bere aita trato-zaharren inbentore. Mutilaren moduko neska bat, azkenean Gremlins gaiztoekin amaitzea lortuko duten bi protagonistak. Eta beste zenbait pertsonaia grazioso edo kurioso: Sheriff-a, neska-zahar-aberats-gaiztoa, maisu-ikerlaria, amerikanismoaren mania duen amerikano gizarajoa...

Eta istorio simple bat: gabonetako erregalu bezala animalia bitxi bat aurkitu dio aita semeari. Auzo txinar batean (imajina aldetik fantasia giroa hortik hasten da, ondorengoa gezurra dela adierazi nahian bezala). Animalia oso listoa da, goxo-goxoa, kantatzen ere badaki... baina ez jarri gero argitan, ez busti urez inolaz ere eta faborez gauerditik aurrera ederki asko gorde dituenak... baina amerikano okzidental utziek inolaz ere ezingo dituztenak gorde.

Eta plop!, plop! Hasierako muñekito polit hartatik Gremlins gaiztoak sortuko dira jenerazio espontaneoz, gremlin azkarak, argiak, bihurriak... eta batezere gaiztoak. Trasto samarrak. Mutil-

koskor «gaizto» en pikardia guziak egiten dituztenak baina era esajeratu batean. Mutilkoskorrek debekatua dutena libre izango dute muñeko itsusi baina sinpatiko horiek (total, nola gezurrezkoak diren...). Gau batean hankaz gora jarri dute hiri txikia. Inor konturatu baino lehen hiriarren jabe egin dira.

Ez dugu ordea istorioarekin jarraituko. Horra ailegata hartzen bait du filmeak bere mailarik ederrena: muñekoak aktore bakarrak bilakatzen direnean, telebistan ikusitako gizakiak imitatu, jostailuzko automobiletan ibiliz, tabernan mozkortuz, zinera joanaz... Eta zer ikustera eta «Blancanieves» ikustera. «Los siete enanitos» pantailan eta milaka Gremlins butakatan. Horra hor irudimenezko pelikulen aldaketa: lehen marraztutako dibujotxoei mugimendu eman behar zitzaizkien bizitzeko, orain berriz berak bakarrik mugitzen dira. Edozein gizaki bezain bizidunak dira.

Baina hain dira gaiztoak ze pelikulako protagonistek, mutilak eta neskak akabatu egin behar dituztela. Eta lortuko dute. Nola ez.

Azkenean hasierako muñekito ona besterik ez da geldituko. Txinar zaharra etorriko da eta «ez duzue ezer ulertzzen. Oraindik ez zaudete prestatuta» esanez berarekin eramango du gremlins gaizto guztien sortzaile izandako muñekito polita. Mutila, neskarekin, aita amarekin, telebista martxan eta kolorin kolorao... Beste pelikula amerikano eder bat.

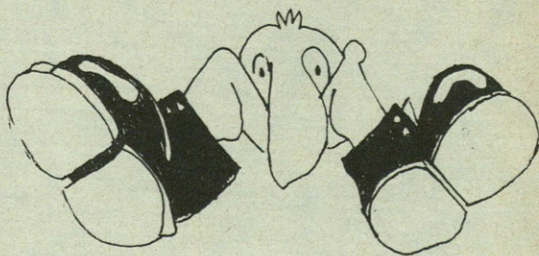
mendi ibilaldiak

Urriaren 14rako

- Ganerantz** (Portugalete): (12. 13 eta 14rako). Guadarrama.
- Artibai** (Markina): (12. 13 eta 14rako). Llambrión (2.642 m.) Picos de Europa.
- Lagun-Onak** (Azpeitia): (12. 13 eta 14rako). Picos de Europa-ra.
- Sestao Alpino Club** (12. 13 eta 14rako). Monkaio-ra eskurtsioa.
- Meategi Eskualdeko Mendi Taldeak** (Bizkaia): (12. 13 eta 14rako). Barruelos de Santullán.
- Antiguo** (Donostia): (12. 13 eta 14rako). Reinosa. Alto Campo / edo Oviedo. Peña Ubiña.
- Gasteiz**: (12. 13 eta 14rako). Posets (3.375 m.) edo Perdiguero (3.221 m.). Benasque partean (Estos-ko errefugioan). Tf. 250354.
- Mendikari** (Hazparne): (12. 13 eta 14rako). Guara-ko mendikatea.
- Tabira** (Durango): 12an. Nagusien Batzarre Nazionala. 13an. Nagusien ibilaldi nazionala.
- Kresala** (Donostia): (15etik 21era). Mendiaren Astea.
- Club Vasco de Camping** (Donostia): Tenporada bukaerako akanpaldia.

Urriaren 21erako

- Pagoeta** (Zarautz): Urbasa.
- Gasteiz**: Dozola (1.399 m.). Garde. Tf. 250354.
- Aitzarte** (Egia-Donostia): Gezala-Arrugaeta-Zubiaurre.
- Miru-Gain** (Otxandio): Albertia. Tf. (945) 450075. (Inaki, lan orduetan).
- Meategi eskualdeko mendi taldeak** (Bizkaia): Txurregi (1.125 m.) (Urrizola).
- Lagun-Onak** (Azpeitia): Belate-Saioa. Tf. 812025.
- Gorla** (Bergara): Egun guztirako ibilaldia. Zubieta. 29.
- Arrola** (Antzuola): Gorbea. egun guztirako.
- Artibai** (Markina): Durangoko haitzak.
- Besaide** (Arrasate): Sunbilla-Mendaur-Araña-Arantza.
- Mendikari** (Hazparne): Esterentzobi-Irau. Tf. (59) 294336.
- Sestao Alpino Club**: (Gazteentzat) Ermua-Gorliz.
- Euskalduna** (Andoain): Gastetxoentzat azkeneko egun berezia.

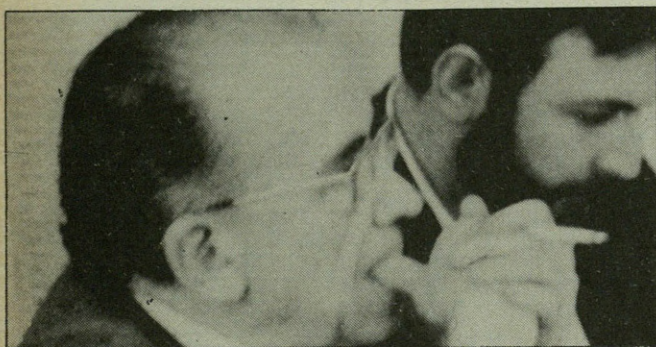

Denek ETArekin negoziatu nahi eta Benegas lotsagarri

KONTU gehiagorekin ibiliko zen Chiqui Benegas Gasteizko parlamentuan Garaikoetxearekin izan zuen eztabaidan lehendakariak esaten zituenak astebete geroago plazaratuko zirela jakin izan balu. ETA eta Gobernu espainolaren artean eta Espainiako eta Frantziako gobernuen artean negoziaketak saiatu zirela adierazi zuen, eta Benegasek ukatu, frogarik baldin bazuen agertzeko desafioa eginez.

Orain aldiz mundu guztiak daki negoziazioen berri. Prentsa batek dioenez Gobernu frantsesak negoziatu zuen ETArekin, estradizio-rik ez ematea eskainiz borroka harmatua gelditzearen trukean. Beste batzuek Frantziak Madrilen duen enbaxadorea señalatzen dute, ETArekin abi-soak Herri Batasunaren bidez bidaltzen.

Egiaren laurdena ere ez dela jakingo segurua da, eta esaten denaren laurdena bakarrik dela egia ere bai. Baina denek dute koinzidentzia bat: Madrilgo gobernuak kontrapartidarik ez duela eskaintzen.

Carrillok Guardia Civila drogarekin inplikatu

GUARDIA civilek harrapatzen duten drogaren hamaretik bat berentzat gordetzen zutela salatu zuen Santiago Carrillo komunistak Madrilgo parlamentuan, eta zenbait drogadiktorek informazioa ateratzeko erabiltzen duela. Holakoak kasu isolatuak direla erantzun zion Barrionuevok, noski. Politena, dena den, ondoren etorri zen. Ministroak Carrillori Guardia Civilaren kontra egotea aupegiratu zion eta honek berriz Barrionuevok berdeak gehiagi maite dituela arrapostu. Batek gutxiegi eta besteak gehiagi, batek polizia nahiago eta besteak guardia civilak. Baina maite-maite, maite esaten dena, biek.

Azaldu da Arzalluz azkenean; urduri?

ESAN gauen Mitxel Unzueta eta Xabier Arzalluzek Roman Sodupe azkoitiar gaztea bota ziotela Garaikoetxeari, beste azkoitiarra atzean erreserbatuz, jendea bere eskean hasten zen unean agertzeko.

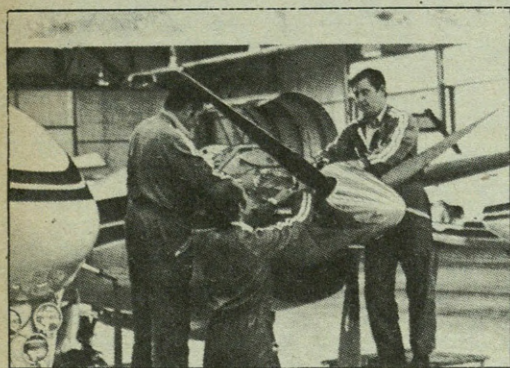
Eta horra non azaldu zaigun, «Deia»ko bi artikuluren bidez. Lehenengoan Alemania bi estatutan berezia egotearen historia kontatzen zigun Arzalluzek, bere jakinduria xehe-tasun ugariz argituz eta nazioarte mailan presentzia bat erakutsi duela sujerituz. Bigarrenean Europako «berdeen» mugimenduez ihardun du, PNVren barne egitura demokratikoa aztertzen bukatuz. Lehen artikulua «garbiagoa» zen bezala, bigarren honetan alderdiko «arribista eta oportunistei» egurra ematen zitzaien.

Politikatik joan den udaberrian esan zuen bazihoala, eta azkartxo ote datorren itxura eman dio zenbaitek. Behar bada gauzak zailtzen ari zaizkio alderdiaren aparatua kontrolatzen duen sektoreari. Garaikoetxeak badu indarra oraindik eta Gasteizko Salburuako Alderdi Egunean demostratu zuen Sodupe ez dela bere neurriko kontrarioa. Badator Arzalluz.

Abioi iparramerikarren konponketa famatua

GOVERNU sozialistak mende honetako kontraturik onena bezala presentatu du Iparramerikarekin lortutakoa, European dituzten «F-15» hegazkinak konpondu eta zaintzekoa alegia. Orain hasi da, baita sozialisten artean ere, eztabaida pizten. Kontratu horrek alde aurretik eskatzen bait du kontzesionarioa OTANeko partaide izatea. Defentsako idazkariordeak berak aitortu du publikoki.

Ezpairik gabe, ongi amarratu dute OTANen afera sozialistek. Azkenean langabeziaren konpontzea ere OTAN barruan egoteak markatuko du.

Jean Pierre Voisin, sozialista disidentea

ERITZI PUBLIKOAK ESKATU DITU ESTRADIZIOAK

Angeluko udaleko kontseiler, hurrengo kantoi hauteskundeetan aurkeztu behar zuen PS alderdi sozialistaren zerrendaburu. Estradizioak jakinerazi direnean hauteskundeetara joateari uko egin dio. Abertzale moderatuekin oso ongi etorri izan da bere burua ez-euskaldun aitortzen dizun Jean Pierre Voisin. Gaizki daude gauzak frantseseekin.

JEAN PIERRE VOISIN.— Hartu dudan jarrera erabat pertsonal bezala ulertu behar duzu, eta ez du adierazten PSren Angeluko sekzioko militanteena. Pittin bat situatu zaitezten, esanen dizut urte hasiera honetan izendatu nindutela hauteskunde kantonaletan Angeluko zerrendan buru joateko.

Azkenaldi honetan estradizio arriskua ikusten hasi zenean gutun bat igorri nion alderdiko idazkari nagusiari, Lionel Jospin-i, adieraziz estradizioak ematen baziren nik ezingo nuela hori defenditu kanpainan. Estradizioak emateko akordioa hartu zelarik, beste gutun bat idatzi nion Pauko idazkari federalari, esanaz estradizioak ezin nituela onartu, hutsegite moral eta politikoa bat zirela, eta errefusatzun nuela hauteskundeetan nire burua aurkeztea. Esaten nion gainera ene erabakia publikoki jakineraziko nuela, inportantea delako jendeak jakitea estradizioekin ados ez diren militante sozialistak badaudela.

ARGIA.— Esan al liteke Ipar Etskalkal Herriko edo Pirenees Atlantiques-eko sozialisten artean estradizioei buruz joera unanime bat badagoela?

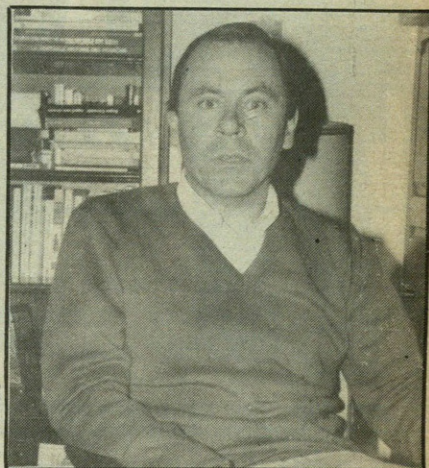
J.P.V.— Estradizioak eman aurretik, Pirenees Atlantiqueseko bulego federalak estradizioen aurkako posizio garbi bat hartu zuen. Baina estradi-

zioak eman direnetik alderdi disziplinak jokatu du, eta hemengo diputatu sozialistak dudarik gabe alderdiaren erabakietan alineatu dira.

Nik ez nuen federal mailan errespontsabilitaterik, eta baseko militante bezala jakin erazi dut nire jarrera, estradizioak moralki defenditu ezin ditudalako. Alderdiari dagokionez, esan daiteke kanpotik begiratuta sozialistek publikoki erabakia defenditzen dutela, baina militante asko konforme ez daudela. Baina unanimitaterik ez dago. Beraz, estradizioekin ados daudenak ez daude lasai aurretik esan zituztenak orain alderantziz egin dituztelako, eta ni bezala erabakiarekin ados ez daudenak indisziplina sentimentu batekin daude. Momentu zaila sozialistentzat.

A.— Duela urte batzuk errefuxiatuentzako estatutua agintzen zuten sozialistek eta orain, ez emateaz aparte gainera estraditatu egiten ditu gobernuak. Zer dago aldaketa horren oinarrian?

J.P.V.— Base-militante bat naiz eta jainkoen sekretuen jabe ez naiz beraz. Baina iruditzen zait Miterrandek analisi bat egin duela zeinetan Euskal Herria ez bait da erlazio franko-espainolen osotasunean elementu bat baizik. Espainia merkatu elkartuan sartzeak

zubiondo

Hurrengo hauteskundeetan presentatzeari uko egin dio J.P. Voisin-ek.

pisu haundi bat du hor.

Mitterrand bestalde konturatu da eritzi publiko frantsesa batetik eta espainola bestetik, eritzi publiko ez-euskalduna, biolentziarekin gainezka eginga zegoela, eta estradizioen nahiko alde. Nahiz eta Euskal Herrian erabakia gaizki hartuko zela ikusi, eritzi publiko frantses eta espainolak ondo hartuko zituelako eman ditu estradizioak. Espainolek intsistentziaz eskatu dituzte, eta negoziaketa baten parte dira dudarik gabe.

A.— Ez al du eritzi publikoa asko landu prentsak azken hilabeteotan?

J.P.V.— Ez zait hori iruditzen. Jendearen eritzia tradutzten du prentsak eta jendea bortxaz eta terrorismoz, Kortsikakoaz bezala Euskal Herrikoaz, nazkatua dago. «Gehiegizkoa da hau jadanik» eta horrela pentsatzen du frantsesak.

Sozialista frantsesek demokrazia espainolari kanpotik lagundu nahi izan diote.

Eta gainera Euskal Herriko arazoa oso konplexua da, baita bertan bizi garenontzat ere. Eta prentsak ikuspegi hexagonal, parisien, batetik begiratzen du. Aurkitu ditut honuntza iritsi eta ezer ez zekiten kazetariak, eta ez da erreza gauzak ulertzea: Herri Taldeak, abertzale moderatuak, Iparretarrak, GAL... sinestezinezko nahasketa bai da eta eritzi publikoak ez du ezer ulertzen. Euskarazko izenak gainera txinoa bezala dira frantsesentzat: Herri Talde, Herri Batasuna...

A.— Esan da gure artean erabaki honekin sozialista frantsesek demokrazia espainola sagaratu nahi izan duela.

J.P.V.— Hori da elementu determinanteetako bat. Eritzi publikoak sozialistak gobernuan ikusi eta ulertzen du Espainian demokrazia dagoela. Ejertzitoa eta polizia kontrolatzea? Hori beste afera bat da, frantsesak ez dira jadanik gogoratzen Aljeriakoaz eta esaten dute hori demokrazia bat dela eta tresna demokratikoz defendi-

tu behar direla ideiak.

Estradizioen elementu determinante bat demokrazia espainola indartu nahia izan da, lagundu nahia, euskal arazoa demokrazia horrentzako oso desestabilizatzailea da eta. Ni ere nahiko ados nago horretan, Euskal Herriko biolentzia arriskugarria da demokrazia espainolarentzako, eta kanpotik begiratzuz iruditzen zait ETA militarrek eskuin muturreko kolpe baten arriskua sortzen duela. Baina estradizioek ez dute hori konpontzen lagunduko.

A.— Jean Daniel-ek gogora erazi du «Le Nouvel Observateur» astekarian Suizak ez zuela militante aljeriarren estradiziorik eman, nahiz eta Frantziaren demokrazia izan. Purutasun politikoan beraz berdin justifikatzen da estraeizioak ematea nahiz ukatzea.

J.P.V.— Bai, bon, dena dela uste dut estradizioak ez direla praktikatu behar arrazoin askorengatik. Batetik hitz bat ematen denean eutsi egin behar zaio-

lako. Bestetik, estraditatzuz gero militante politikoak dretxo komuneko gaizkileekin parekatzen dira. Horren arauera normala da lehen ere Alemaniak edo Suizak FLNko militante aljeriarren estradizioa errefusatzeari. Baina esan beharra dago borroka berdina ez dela, ez da berdin Aljeriak Frantziaren kontra egin zuen gerla eta Euskal Herriak Espainiaren kontra duen arazoa. Aljeria eta Frantziak historia laburra zuten elkarrekin, eta ez da hori Euskal Herriaren kasua.

Hala ere estradizioa errore bat da, errefuxiatuak militante politiko bezala onartzen ez direlako eta era berean ETAr martiri berriak egiten zaizkiolako. Horrek ez du bortxa indartzera baizik lagunduko. Eta beste gauza bat ere badago: ETaren kontra, militante nazionalista radikalzatuenen kontra, Madrilak daraman borrokan arbitro papera egin zezakeen Frantziak, eta estradizioen ondoren ezin du gehiago egin.

A.— Frantziaren arbitro paper posiblea aipatzen duzu. ETAr Madril-ekin negoziatu erazteko izanen da. Negoziaketarako posibilitaterik ba al dago?

J.P.V.— Ez dakit, baina iruditzen zait baldintzak ez daudela helduak oraino. Batetik ETak urrats batzuk eman behar ditu bere estremismotik ateratzeko, «dena ala ezer ez» horretatik. Eta gobernu sozialistak ere ez zait iruditzen eskaintza serioarik egin dezakeenik, autonomia estatuto mailan, bere atzean eritzi publiko bat, prentsa bat, ejertzito bat eta polizia bat dauzka eta.

A.— Hemengo jendea saiatu da Espainiako askatasun faltak eta torturak-eta haizatzen. Ez al du eraginik izan?

J.P.V.— Ipar Euskal Herrian bai, hemen mundu guztiak daki polizia espainolak zer egiten duen. Baina Frantzia mailan ez, Amnesty International-eko militanteak eta holako ale batzuk kenduta. Pentsa ezazu Ipar Euskal Herria oso txikia dela Frantziaren barruan.

A.— Hizketan hasi garenean aipatu didazu Ipar Euskal Herrian ez dagoela «euskal arazorik», erreibindikazio politiko bezala. Baina abertzaletasuna ikusten da, eta goraka.

J.P.V.— Begira, nik ez nuke esango gorakadarik duenik, radikalizatzen ari da. Militanteek gaur jarrera garbi eta gogorragoak hartzen dituzte. Baina manifestaldiak egiten eta numeroz

ez direla asko aldatu ikusiko duzu. Radikalek gairitu dituzte moderatuak eta beldur naiz ez ote duten bukatuko ghetto bat izaten. Azken manifestaldien ondoren Baionan jendea entzuten duzu euskaldunetz mintzaten ez auzoez bezala baizik eta atzeritar balira bezala. Beren base euskaldunagandik erabat aparte geratzeko arriskua dute gaur egun abertzaleek, eta masa euskalduna Le Pen bezalako eskuindarren besoetara pasatzekoa.

A.— Euskal departamentua lortu izan balute indar gehiago izanen zuketan agian moderatuek.

J.P.V.— Mitterrandek ez du esan inoiz departamentua emango ez duenik, eta bere zapi urteak bukatu arte esperantzarik badut. Baina departamentuaren arazoa zera da: euskaldun radikalizatuenek ez dute nahi, eskunik ez du nahi, kargudun guztiak kontra, eta sozialistak dira nahi duten bakarrak. Inork nahi ez duen departamentu bat inposatzera arriskatu al da Mitterrand?

Departamentuaren aldeko elkarteakoa naiz, eta horren alde saiatuko gara, baina atzean inor badugun ez dakigu.

A.— Izango al da estradizio gehiago?

J.P.V.— Ez dakit. Gobernuak erabakia hartu baino hamabost egun lehenago ziur nintzen ez zituztela emango. Eta eman dira. Bidea ireki dute beraz. Zein arrazoin dute ez jarraitzeko?

Ipar Euskal Herria Hegoaldeko iheslarietzat babesleku izaten jarraituko duen esperantza badut hala ere. Baina Hegoaldean terrorismoa egiten jarraitzeko santuario gisa erabili nahi bada, ez da gehiago kontatu behar Iparraldearekin. Ezin da hau atentatuak egiteko base bezala erabili.

A.— Bost puntu ipintzen ditu beti ETak gelditzeko, eta iraultzaileak ez direla dio, demokratikoak direla.

J.P.V.— Demokrata izatea aldarrikatzea terrorismo eginaz ez da honestoa. Estradizioen alde dagoen burkide batek esan dit: «Heriotz zigorra kendu dute Espainian eta ETak berrezarri du. Giza eskubideen aldekoa naizelarik, aukera heriotz zigorra kendu dutenen alde egiten dut eta berriz arinki ezarri dutenen kontra».

ETakoak demokrata balira legez jokatu lukete errejimene demokratiko batean.

Iñaki ZUBIONDO

«Enbata»-ko Jacques Abeberriekin

ESTRADIZIOEN LEZIOA: FRONTE NAZIONALA BEHAR

Sozialistekin tratu batera iritsi ziren abertzale moderatuen artean ezagunenetakoa da Jacques Abeberri. «Enbata» astekariko editorialista ere bera dugu. Estradizioekin sozialista frantsesek hartu duten bidea ilun ikusten du, bai frantses eta bai espainolak eskuin eta ezker euskaldunon aurka elkartzen diren momentuan.

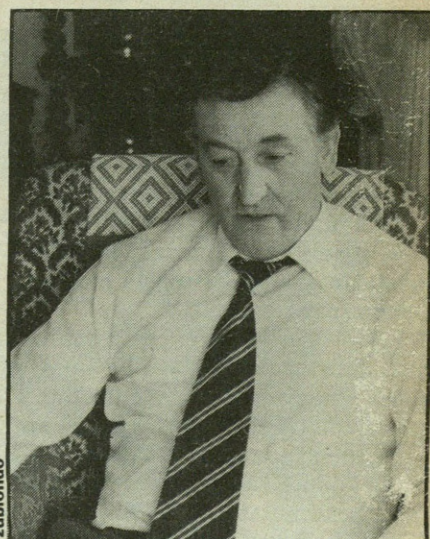
ARGIA.— Estradizioen kateak aurrrera jarraituko duela uste al duzu?

JACQUES ABEERRI.— Inpresio pesimista bat dut. Ez da arazo konjuntural bat. Akordio batera iritsi dira Mitterrand eta Gonzalez, Espainia Europako Ekonomi Elkartean sartzea eta beste hainbat xehetasun ekonomiko zehazten den akordio batera. Eta akordio horretan bakoitzak dituen arriskuak ere onartu dituzte.

EEEn lehendakaritza Frantziak zeukanean aprobeixatu zuten tratu horretara iristeko, lehengo urteko bukaera aldean, Mitterrand eta Gonzalezek elkarriketa egin zutenean. Hori da nire interpretazioa.

A.— GALEk ere bere papera jokatu du hor.

J.A.— Talde parapolizialek Ipar Euskadin lan egitea aspaldikoa da. Baina lehen ez bezala akordio politiko global bat zegoen bi estatuen artean, eta plan horien bidean laguntzaile baliola izan da GAL.

Jacques Abeberri pesimista da errefuxiatuen etorkizunaren aurrean.

Tamalez azkenean lortu dute: jendeak ez dezala biolentzia kondenatu; jendeak uste du demokrazia espainolaren izenean ezin dela «santutegi

frantsesa» ametitu eta bigarrenik GALekoak asesino batzuk direla baina errefuxiatuak ez balego GALik ez legokeela. Eritzi publikoarentzat, beraz, errefuxiatuak dira errudunak hipotesi guztietan. Hor dituzu Leibaren eta Hendayais-eko hilketak. Talde parapolizialek huts egin zutela? Jendeak dena dela esango dizu errefuxiatuak han ibiltzen zirelako tirokatu zutela Hendayais eta bi herritar hil, errefuxiatuekin lankide zelako akabatu zutela Leiba.

Iparretarren ekintzei ere begiratu: Zuk eta nik badakigu IKk eta ETak ez dutela elkarrekin zer ikusirik, baina jendeak... «c'est de basques!».

A.— Estatu Espainola demokratizat jotzeak ba al du garrantziarik frantsesen aldaketan?

J.A.— Ez, egiaz sozialista frantsesek badakite ongi Estatu espainolean egoera zein den. Arrazoin berdinengatik 1980an estradizioei ezetza eman zieten. Odolezko delituak omen dituztela eta Espainian demokrazia dagoela esaten da, baina hori bera esan zitekeen 80an ere eta tribunalek aholkatutako estradizioak ukatu egin zituen Pierre Maurois sozialistak. Zer aldatu da? Sozialistak daudela agintean. Arrazoin juridikorik ez denean Internazional Sozialistak inposatzen du bere «real-politik».

Frantsesek beste kalkulu bat ere egin dutela iruditzen zait. Parisen badakite baita ETA suntsitu arren ere, hori kasurik onenean, ez baldin bada euskal arazoa konpontzen beti jarraituko duela zauriak gaizto eta ondorioz errefuxiatuen prolema ere beti izanzen dela. Eta Madrilgoek ETA deuseztu nahi luketen bezala Pariskoek negoziaketara eraman nahi dituzte. Estradizioen aferari horrek ere esplikazio ona ematen dio.

A.— Ipar Euskal Herria Hegoaldeko iheslarientzat bukatu dela pentsatu behar al da?

J.A.— Politikan ezer ez da definitiboa. Pesimista naiz baina ez dut uste gauza ebidentea denik. Zenbait argigarri badira. Errefuxiatuek berek hizkera oso prudentea erabiltzen dute beren komunikatuetan, eta arriskurik haundinean dabiltenek hain kontuz jokatzeko badute dena galdua ez dela uste duten seinale da.

Parisko gobernuak seguru bazekie la Euskal Herrian erreazioak izanzen zirela. Baina ez zuten esperoak erreazioaren zabalera hori. Erantzun gogorak espero zitezkeen, atentatuak eta

beste. Baina afera honetako gertaera funtsezkoena zera izan da, PNVk eta Eusko Jaurilaritzak, taktika politikoz edo benetako sentsibilitatez ez dakit, hartu duten jarrera.

Kontuak atereaz, estradizioek lejitimitate berri bat eman diote ETari. ETari eragozpenak sortzen dizkio frantsesen erabaki politiko honek, borroka harmatua beste era batera planteatu beharko du behar bada, eta epe laburrera traba jartzen zaio erakundeari. Baina Franco hilez geroztik zegoeneko estrategia ikusi behar da. Urteotan PNVren estrategia egon da, PSOErekin eraman duena, Autonomi Estatutoarena eta Moncloako tratuea, Konstituzioan eskubide historikoak sartuz eta. ETA hortik alde batera geratzen zen. Estrategia hori in-passe batean sartua zegoen.

Paraleloki, ETaren estrategia ere in-passe batera iritsia da. Egia da atzerrian amesten zen Espainia federal hura ikusten duzun errealitate hori bilakatu dela. Baina ETak zer proposatu behar du, hola jarraitzea guardia civil batzuk hilaz, Madrilen beti «pronunciamiento» arriskua dagoela, beti boto kopuru berdintsua bilduz, ehuneko hamabi, hamabost, hemezortzi nahi baduzu... hola segitzea beste berrogeitamar urtez, ehun urtez? Ez bi aparatoen mailan, baina PNVren eta ETaren impasseetatik ateratzeko eskatzen du herriaren kontzientzia kolektiboak, onartzen ez diguten identitate nazionalarena dela k ntraesan nagusia.

A.— Eta zein da horretatik ateratzen duzun lezioa?

J.A.— Frantziar eta Espainiar mundu guztia da gure kontra, ezkerretik eskubira. Fronte nazional espainol bat badago eta fronte nazional frantses bat ere bai, estradizioen alde, autonomia ahalik eta txikiena ematearen alde. Lehen ezkerrekoak gurekin ateratzen ziren kalera eta orain agintean daudenean berdin egiten dute.

Beharko litzateke bi hilabeteotan ekintzetan gertatu den elkarrengana inguratzea politikan ere itzultzea. Konpromezu batera iristea borroka harmatua, borroka erreformista, independentistak, autonomistak... Fronte nazional bat sortzea, gure nazio nortasuna defenditzeko. Krisi honetatik irtenbide horretatik aterako bagina esango nuke estradizioen afera honek fruitu onuragarriak eman ditzuela.

A.— Iparraldeko zenbait abertzale sozialistekin presentatu zineten hauteskondeetara.

J.A.— Sozialistekiko aliantza desegina dago. Ni ere horren aldekoa nintzen eta ez zen apostu bat, konpromezu batzuk bazeuden. Seaska administrazioak bere gain hartzea, euskal departamentua eta errefuxiatuentzako estatutoa, horretan geratu ginen. Ez dizut esango eskuinaren berdinak direla, eskuina okerragoa bait da: nor ez da oroitzen Seaskarentzako futbol partidua galerazi zuen Biacabe hartaz, edo errefuxiatuak nola eraman zituzten zuzenean frontierara 1979an? Baina sozialistekin genuen tratua nire ustez hautsia dago.

Abertzaleen reagrupamendutik pasatzen da gure lana, erakunde bat sortzea oinarri garbi bat utziaz: nazio askapen borroka bat eratu behar dela. Nazio askapen borroka. Baina hori argi utzita, esan behar da hauteskondeetara jo behar dugula, enpleguak sortzera, irakaskuntza antolatzea. Jokabide erreformista bat hitz batez, Ipar Euskal Herria birkonkistatu beharra daukagu eta.

A.— Voisinekin uste du euskaldunen-gandik gero eta parteago zaudetela Iparraldeko abertzaleak.

J.A.— Marjinalizaziotik atera behar dugu abertzaleok, gaur lortuko genukeen ehuneko 5 horretatik igotzeko. Eta horretarako gaur ez dugun erakunde bat sortu behar dugu. Badugu dena dela gainditzen zaila den kontresan bat: Hegoaldea. Hegoalderik gabe gu ez ginatke izango, Britainian bezala egongo ginen; baina era berean ezin dira hemen aplikatu Hegoaldeko eskemak. Hegoaldeari begira Herri Batasunaren bidean nago, eta frankotik agertu dut nire jarrera. Baina Iparraldeari buruz horiek ere garbi onartu behar dute gure borroka diferente izan behar duela. Eta Herri Batasunari esan behar zaio ea noiz mintzatu behar duen Ipar Euskadiz, ez dela aski hauteskunde garaian hemengo bi edo hiru testimonial gisa eramatea, edo Hegoaldean Iparraldeko krisiaz mintzatea.

Ipar Euskal Herriaz isilik egoteko errefuxiatuen trankilietate aipa zezakeen aitzakiaztat Hegoaldeko ezker abertzaleak, eta arrazoi bat da. Baina gobernu frantsesak ez du gehiago jarraitu nahi komedia horrekin.

Irlanda:

IRaren kontrako kolaborazioa

Irailaren 30 honetan irlandar armadaren itsasuntzi batzuek armez kargatutako beste barku bat harrapatu zuten; arma horiek nonbait IRA erakundearentzat ziren, eta EEBBetan bizi diren irlandazaleek emaniko diruaz erosiak omen ziren.

Irlandako errepublikaren gobernuak ez du garbian esan nahi izan, baina itxura guztien arabera Washington, Londres eta Dublin izan dira IRaren kontrako ekintza inportante honetan inplikaturak.

Dirudienaz zazpi bat toneladako arma zama hori irailaren 24an New York-etik abiatu zenetik bertatik kontrolatua izan zuten gobernu bateko edo besteko espioitza zerbitzuek. Amerikar satelite batek jarraitu bide zuten partikularzki.

26an berriz, Irlandako Kerry konterritik *Marita Anne* arrantza untzia atera zen, Amerikatik zetorrenari armak hartzekotan. Hartu zitzala ere utzi zuten begira zeudenek, eta *Marita Anne*-ren Irlandarako itzulian izan zen hiru irlandar korbata gainean etorri eta atxiki zituztenean.

IRAtarrek honela berrehun bat arma on galdu dute, 80 bat mila kartutxo eta borrokarako beste zernahi tresna.

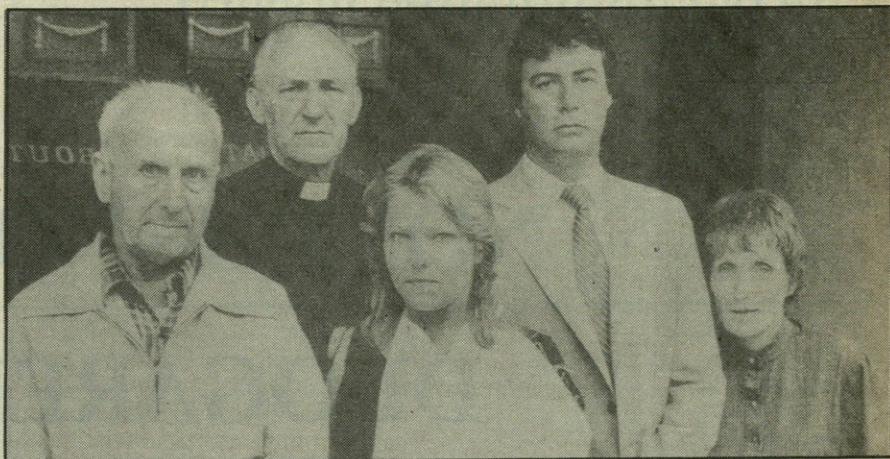
Mendebaldeko Estatuak Europako talde nazionalistak deuseztekotan geroz eta estuago kolaboratzen ari direla, beste honekin ere garbi ikusi daiteke.

Sri Lanka:

problemaren erroak

Sri Lanka-n (lehen *Ceilan* deitzen zitzaion India ondoko irlan) azken denboretan bizitu egin da bestela oso aspalditik datorren enfrentamendua, zingalen eta *tamilen* artean.

Joan den urteko udaz gertatu ziren borrokarik gaitzenak, 400 bat *tamil*

NORAI (Irish Northern Aid Committee) elkarteko zenbait partaide.

artxiboa

hilik eta ehun bat mila etxerik edo-talunik gabe suertatu zirela.

Sri Lanka-n 15 milioi lagun bizi da, horietarik ehuneko 74a zingalak eta ehuneko 18a tamilak direla. Irlaren hiriburua den Kolonbo-n gehienak zingalak dira; bestela ere badira denetan nagusi, irlaren ipar eta ekialdean izan ezik: hain zuzen ere hori errefuxiatu dira aspaldi honetan beste eskualdeetatik ihes egin behar izandakoak.

Jatorriz zingalak Indiako ipar-mendebaldeko ariar jendearengandik heldu dira, eta tamilak aldiz Indiako hegoaldeko dravidiarrengandik: beraien artean ere bi talde dira, gehientsuak orain dela 2.000 urte iritsi

bait ziren, baina badago sail bat (800 bat mila) inglesek te eta kautxoan lan egin zezaten eramandakoa; azken hauek ez dira horren erradikalak, bestek dira gerra ematen dutenak.

Ez bait da harrigarri, gerra emate hori, zingalek, duten gehiengoaz baliaturik, arront nagusiaren ustea bait dute, besteak beste hizkuntza ofizial bakartzat berena onartzen dutelarik.

1948an inglesek emandako independentziak berentzat balio ez duela-koan, beraz, nazio berezi baten alde borrokatzen dira tamilak, batipat 1972an beste zenbait indarren batzearekin sortu zen *Tamilen Fronte Batua* (TUF) delako batetan bildurik.

Tamil gerrilariak arma modernoak erabiltzen dituzte.

artxiboa

Sare bat munduaren itogarri

NONDIK-NORA DROGAREN INPERIOA?

Mafia eta aspalditik drogarekin aritzen diren taldeen arteko konesio batzu lehengo astean errebelatu zituen Buscetta izeneko batek Italiako juezen aurrean.

Horrek bazterrak inarrosi ditu, nahiz inorentzat ez gertatu halako sorpresa, drogaren trafikoak hainbat inplikazio ekonomiko, politiko eta militar badituela orok onartzen bait dute. Iniziatiba trafikanteek dute (esan nahi da, produktore eta kontsumitzaileen arteko jendaki guztiek), eta haien azpiaegituraz zerbait arituko gara artikulatu honetan.

Drogaren munduan oso lanbide bereziak aurkitzen ditugu; alde bate-tik, landareak aldatzen eta biltzen dituzten nekazariak daude, eta beroiek finantziazten dituztenak; bestetik transportistak, eta gordeko laborategietan droga fintzen dutenak; gero handikako saltzaileak, eta azkenik txikikakoak. Ideia bat izan dezazun: kokainaren hostoak, Bolivian, kiloko 2.500 dolarretan ordaintzen dira; kontsumitzaileak berriz kilo bat erostekotan 500.000 dolar ordaindu beharko luke. Eta gehiagokoa da heroinarena: Turkiako nekazariari 15 dolar ordaintzen zaizkio opioaren mitxoleta (*amapola*) kilo bakoitzeko; eta New York-eko kaleetan heroina hutseko kilo batengatik 200.000 dolar pagatzen dira.

Erresponstabilidade gutxieneko maila: produktorea

Normalean Hegoamerikan koka, Ekialde erdian haschisa, Asian opioaren mitxoleta eta beste nonbait beste zerbait landatzen duten nekazariak

izaten dira prozesu luze horretan parte hartzen duten guztietatik joku terrible batetan ari direneko kontzientzia gutxiena dutenak. Usuenik biotako batek motibatzen ditu: kulturak edo-ta nolabait bizi beharrak.

Peru eta Boliviako indioentzat koka jatea betidanik izan da oso lagungarri, hotza eta gosea jasateko eta Andeetako maldetan lan gogorra eraman ahal izateko.

Turkian, lantzea permititua zegoen garaietan, milioi erdi lagun bizi zen hortik; hor opioaren biltzea ekainez egiten da, baina egun bakar batez, fruitua bere puntu-puntu dagoen egunez hain zuzen, bestela ezingo bait litzateke morfina eta heroina aterarazi. Egundorretan umeak etxeetan sartzen dituzte ate-leihoak itxita, aire kutsatuak gaitz handia egin bait diezaieke; gizon-emakumeek aurpegiak estalita lan egiten dute, urte guztirako diru zerbait emango dieten hogeita-lau orduz.

India da gaurregun legalki opiorik gehien produzitzen duen herria, urtean 100 bat tonelada gutxi gora-be-

hera. Hor ere, ez horren zabaldua baina, badago opioa erretzeko tradizio luze bat.

Tradiziorik gabe, baina bizi ziren miseria horretara jartzea oso ongi etorri zitzaizkionak, Kolombiako *guajiroak* izan ziren, marihuana aldatzen hasi zirenetik kondizio hobegotan bizi bait dira.

Problema bera ikusten da Ameriketako beste anitz lekutan; pasa berri den kasu bat baizik ez aipatzearren, joan den maiatzean 12 mila laborari goseti Peruko Cuzco hiriaren gainean heldu zen, beren koka lantzearen legeztapena esijituz.

Trafikoaren nondik-norako batzu

Orain eta Buscetta-ren deklarazioen ondorioz argitaratu diren datuetan ikusten denez, Estatu Batuetan —orain arte— sartzen zen heroinaren %50a Siziliako *mafia*-ren bidez sartzen zen; lehengo astean gertatu ziren hau dela-eta azkeneko detentzioak, bai eta azkeneko hilketak ere, hala Ameriketako nola hegoaldeko Italian.

Hortaz *mafia*-k ekialdetik heldu den heroinarentzat kasik derrigorrezko pasalekua bilakatu da. Palermo-ko Pino Arlacchi unibertsitate irakaslearen hitzetan, **drogen trafikoak ematen dizkion irabaziez *mafia* subkultura kriminal bat izatetik industrial leinu bat izatera pasatu da.**

Ekialderago ez dago *mafia*-ren antzekorik; zenbaiten ustetan Ekialde er-

diko herrien norberekierak ez luke horrelakorik permitituko.

Turkian, heriotzaz zigortzen zuen debekuaren ondorioz produkzioa arras jeitsi bazen ere, trafikoak lehen bezalatsu segitzen du.

Hortik haratago berriz, zentroa Indiar pasatu da; lehen Urrezko Ilargi Erdia zelakoan zegoen (Iran-Afganistan-Pakistan hirukoteari deitzen zitzaion horrela), baina arrazoi politikoengatik inguru hori ahuldu egin zen banatzaile bezala. Ahuldu ere, baina ez horrenbeste, Urrezko Triangulua esaten zitzaiona (Laos-Birmanian eta Tailandian), batez ere Laos-i (orain sozialista) dagokionean, baina besteetan ere zeren horko produkzioaren eragingarrikerik printzipalena Vietnam-en ziren iparramerikar tropak izan bait ziren, eta horiek joatearekin oso beheiti etorri da; Birmania da salbuespena, produzitu ez ezik (100 bat milioi tonelada urtero, azkeneko datuetan), Laos-ekiko 2.000 kilometrotako mugan zehar opioa fintzeko lantegi asko duelako.

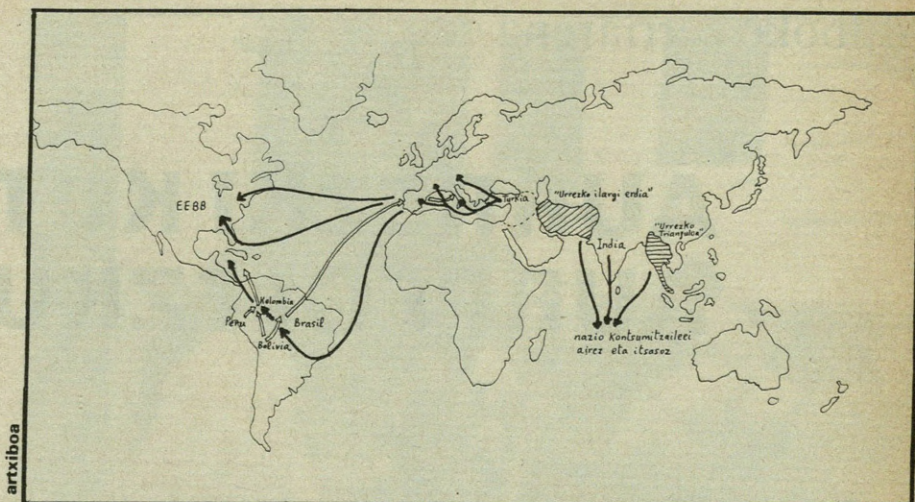
Txinak ez du bat ere lanik egiten drogarekin, Hong Kong-en aldiz kontsumitzaile kopururik handienetakoa ematen da.

Amerika aldera berriz *mafia*-k honetan ere eta Brasil dela medio eskua sartzen duen kolonbiarrak ikusten ditugu merkatuaren erdian, praktikan kokaren eta marihuanaren trafiko dena berek kontrolatzen bait dute (drogaren esportaketek joan den urtean eta lehenbiziko aldiz kafearen esportaketa tradizionalak gainditu zituzten). Antza denez Kolonbiako Parlamentuaren deputatueterik %15a edo 20a narkotikoen trafikotik ateratako diruz aukeratuak dira.

Diogun bezala Italia kokainari buzur ere oso gora etorri da; datu soiltzat esango dugu, 1979an poliziak 17 kilo kokaina atxiki zuela, eta 1983an berriz 224 kilo.

Pasatu ordea, izan Perutik eta Boliviatik zuzenean datorren kokaina edo izan Italiatik EEBBtarantz datorren heroína, biak Brasil-dik pasatzen dira gehien batetan; hori herri horrek dauzkan portu eta aireportu ugari asko errazten dute; bestalde Brasil da Hego Amerika guztian drogarik gehien kontsumitzen den nazioa.

Azkenez aipatu, EEBBen barnean, Florida dela-alde egindako kubatarren eta kolonbiarren eskuetan droga gehientsua erabiltzen den estatua:

Heroína eta kokainaren banaketaren nondik-norakoak. Heroína, marra bakarrek fletxez; kokaina, bi marratako. Haschis, khat, kannabis eta marihuanak ez dute oso bestelako zirkuitorik erabiltzen.

%80a, beharbada. Mexikorekiko muga dena bada pasalekua horregatik, Texas-en bakarrik abioientzako doznaka pista deskubritu direla (abioiek oso arras pasatzen dute muga, radarrak lekutu ez ditzaten).

Gero ere, anekdota bezala, behin Mosku-n, ez-ohizkoa izanarren maituko ez zutelakoan droga handik pasatzen saiatzen zirela, trafikari batzuek harrapatu zituzten; baina ekialdea historikoki Turkiatik Europarakoan Bulgaria zeharkatzen duen bide bat izan ezik lurralde debekatua da drogaren laguntzat.

Kontra egiten dena eta...

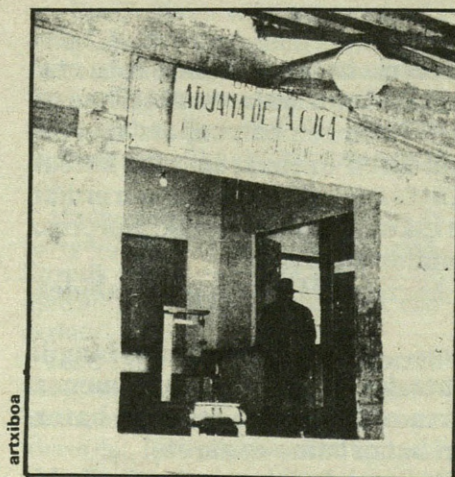
Duela gutxi kazetari amerikano batek salatzen zuenez, EEBBek orain drogaren kontrako borrokan politika berezi bat eramaki dute: herri produzitzaileei drogagintzan aritzen direnak erreprimitzeko eskatzen diete, eta be-

rek berenean ez dute bitartean kontsumoa geldiarazteko deusik egiten. Baina, grabeago dena: drogaren kontrako borrokan aitzakian, Estatu batzuetako poliziei beste bidetatik moztu zien laguntza, orain honetatik ematen diete; eta drogaren aurkako brigada poliziako batzuek sortu dituzte, beren izenak agintzen duena baino gehiago, kontrol erakunde bezala aritzen direnak. Horietakoa dugu DEA izeneko, **intelijentzia indar bat** beretako batek deklaratu duenez, non gutxienez CIAren 64 ex-ajente lan egiten bait dute.

Dena dela problematika guzti honi hiru mailako soluzioak asmatu ahal zaizkio. Batetik produktoreen arazoa dago, eta hori droga eelarrak landatzen dituzten herrientzat *desafio sozial* ikaragarria da, baina guztiz posiblea, laborari horiek beste kultiboetara jarritz.

Gero dago trafikoaren arazoa, eta haxe da txarrena, trafikariak bait dira egiaz bai produzituarazten eta bai kontsumituarazten dutenak ere, eta merkatu desarrolatuetan sobera dagoelarik droga herri pobreetara bidaltzen dutenak, eta zernahi helburretarako erabiltzen dutenak.

Eta azkenik kontsumitzaileen arazoarekin aurkitzen gara, zaila inork ez bait du dudarik egiten, baina beste batzuek (Japon, Egipto, Txina; azken honetan iraultza baino lehen hirurogei milioi opiozale zegoen, eta gaurregun ia bat ere ez) konpondu dutenak, esan nahi da dena, edo gehiena, borondadearen arabera dagoela.

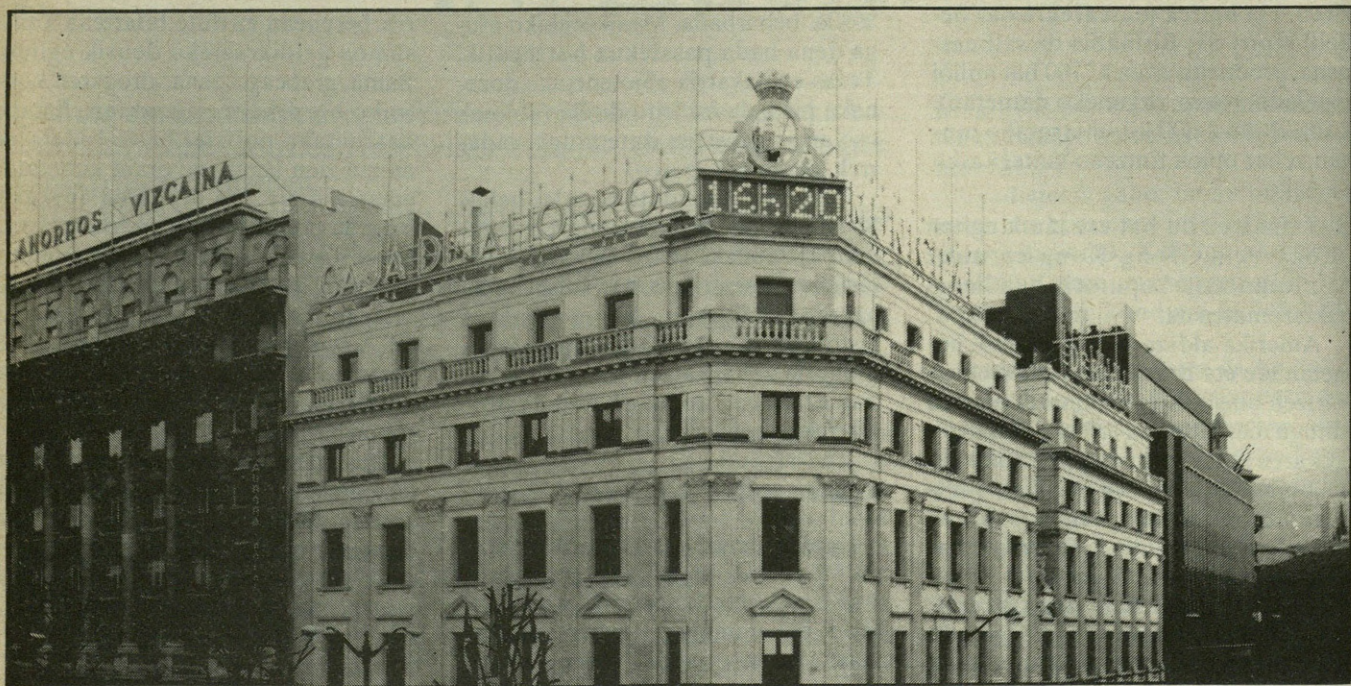
Koka gehiena ez da bide legalatik pasatzen.

Pablo SASTRE

Bilboko zerriarena edo...

AURREZKI KUTXEN AURPEGI EZKUTUA

«La Caja de Ahorros Municipal de Bilbao es una entidad financiera de carácter social y benéfico (...) Los excedentes de su gestión se destinan a la dotación de reservas y a la creación y mantenimiento de obras de interés benéfico-social.»

«Eguerdiko hamabiak ziren, txerria besapean ondo lotu eta Bilboko Gran Viako Aurrezki Kutxa Munizipalaren atetik sartu nintzenean. Jendez bete-beterik aurkitzen zen barrua, eta txerriaren kurrinkadak eta irrintziak hain ziren ozenak, instant batean denak nire inguruan izan nituela. Kutxaren bulego publikoen erdian nengoen beso batean txerria, beste eskuan dokumentuak. Sorpresa aurpegiz bertako arduradun bat hurbildu zitzaidan:

—Aizu! Zer egiten duzu hemen horrela? Hau ote da gizabidea, hemen modu horretan agertzea

Gizabidea diozu? —erantzun nion—. Eta zein da zuena, langile baten zorrak modu horretan kobratzeko? Kupidarik ez duzuenez, hona natorkizue dudanarekin, zorra ordaintzera, eta bide batez, merezi duzuen izena ematera: txerri batzu baino ez zarete!

Eta txerria gainera jaurti nion. Besoetan hartu zuen instintiboki, eta konturatzean, lurrean utzi zuen.»

Horrela kontatzen digu Federico Garciak Bilboko Aurrezki Kutxa Munizipalarekin aspalditik duen borrokaren lehen kapitulu zaratatsua. Barakaldoko langilea da Federiko; lehen, Orduñako SAGARDUI enpresan egiten zuen lan, bertatik kaleratu zuten arte eta langabezian aurkitzen da egun.

Oraindik Sagarduin lanean zebilela, 150.000 pezetako diru-prestamoia eskatu zuen Bilboko Aurrezki Kutxa Munizipalean, abalistarik gabe eta garantiatzat lantegiko soldataren nomina Kutxan jarritz.

Baina krisi ekonomikoaren gorabe-

herak zirela kausa eta, lan-autaketa ezartzen die SAGARDUIk bere langileei, eta 500 langileek ez dute lau hilabetez soldatarik ikusten.

Federikok ezin dio, beraz, Kutxako zorrari aurre egin, ez bait dio enpresak soldatarik ordaintzen. Baina ez da gehiegi arduratzen momentuz, berak bait daki jakin Aurrezki Kutxa Muzipala bera dela SAGARDUIko akzionista eta enpresako %15 akzioen jabe. Beraz, langilearen egoera ulertzeko moduan dago Kutxa.

Baina handik gutxitara, Kutxaren bigutun heltzen zaizkio etxera: zorrak hainbat arinen ordaindu behar dituela. Kartaz erantzuten die berak ere, kreditorearen ordainketa kongelatu beharrean aurkitzen dela SAGARDUIk zor dizkion soldatak eskuratu arte. Kutxak ez dio beste erantzunik bidaltzen.

Bilboko txerriarena

Mila bederatziehun larogeita biko Apirilean gaude. «Goiz batean, Barakaldoko Auzitegiko funtzionarioek nire amaginarrebaren etxeko atea jotzen dute. Bakarrik dago etxean. Niretzat dokumentu batzu zeuzkatela esaten diote funtzionarioek, eta pasatzen uzteko eskatzen. Engainuz sartzen direnean, sukaldera joan eta hozkailua sutegia eta telebista ikustatu eta tasatzen dituzte. Orduan bakarrik azaltzen diote enbargo bat egin behar diotela, nire zorren truke.

Hori jakin, eta arin batean joen nintzen Kutxako Bulegoetara. Nuen egoera azaldu, ene emaztearen familiak nire zorrekin zerikusirik ez zeukala argudiatu... dena alferrik. Ordaindu egin behar nuela, eta horiek ez zirela haien arazoak.

Haserre batean atera nintzen bulegotik eta hainbeste bidegabekeriari erantzun bat eman behar niola pentsatuz, txerriarena egitea bururatu zitzaidan.»

Apirilaren 23a, eta sarreran azaldu-tako txerriaren ekintza burutzen du Federiko Garciak Bilboko Aurrezki Kutxaren Egoitza zentrolean. Bultzaka eta tatarrez kaleratzen dute Guardia Juratuek eta Gran Vian etzanda aurkitzen dira Federiko eta Txerria. Baina jadanik notizia komunikabideetan dago, foto ikusgarriak ilustratua, eta, beraz, Aurrezki Kutxaren irudi «sozial eta benefikoa», kilinkolon».

Bitartean, Federikok lan egiten dueneko SAGARDUI lantegiaren

Aurrezki Kutxa Muzipalean sartu zenean ezinezkoak bihurtu zen eszena: bi hankekoak belarri-luzeari begira.

egoera txartu egin da. UCDren Ministro-Kontseiluak 600 milioiko diru-laguntza eman dio enpresari, baldintza batzu jarririk: akzionistek beste 300 milioi jarri behar dutela, eta bankuek beste horrunbeste. Gobernuak 600 milioiak hartzen ditu SAGARDUIk, baina baldintzak bete gabe. Langileen soldatak izozten dituzte. CUIS sindikatuak protesta altxatzen du, eta ondorioz, enpresak Federiko Garcia kalera bidaltzen du (bera bait da CUISeko ordezkaria). Gose greba egiten du lantegi aurrean kanpainako denda jarriz, 25 egunez, ospitalera daramaten arte.

Lan-Magistraturaren, kaleratze-epaiketa egiten da, eta SAGARDUIko nagusia, Isasti jauna, agertzen da bertan, Gobernuarekin hartutako konpromezuak ez duela enpresa lotzen deklaratu.

«Epaiketaren sententziaren zain nengoela, Magistraturara joan nintzen, eta hara non aurkitzen dudana bertan Carlos Migoya, enpresaren abokatu lotsagabea. Besterik gabe eman nion zapladaz, mahi gainetik salto egin zuen.

Hango zarata entzunez, irteten da bulegotik magistratu jauna. Migoyak, lurretik altxatu, gorbata apaindu eta diotsa: 'Magistratu jauna, ez da ezer gertatu'.

Hurrengo egunean itzuli nintzen Magistraturara ea berririk zegoenentz, eta oraingoan Isasti bera aurkitzen dut, lantegiko nagusia. Egundoko paliza eman nion. Idazmakina bat ere jaurti nion.

Eraso hauengatik epaiketa berria izan zuen Federikok eta 4.000 pezeta-kon multa jarri zioten».

«Zorrak izan eta ezin ordaindu, langile askoren kasua»

Eta aurtengo irailaren 12ra heltzen gara. «Lagun batek esan zidanez, Bizkaiko Boletín Ofizialean Kutxak jarritako denuntziaren ondoriozko subasta agertu zen, Irailaren 12an Bilboko Auzitegian egiteko zena. Subastatzeko ondasunak: nire amaginarrebaren etxeko sutegia, telebista eta ikuzgailua alde batetik, guztiahau 50.000 pezetatant tasatua; bestetik, nire kotxe zaharra, 7 urtetakoa, 75.000 pezetatant.

Hau jakin eta pentsatu nuen: etsi egin dudala pentsatzen badute kutxa-koek ez daukate makala! Lortu nituen sukalde bat, ikuzgailu eta telebista bat, eta CUISeko eta auzoko lagunekin joan nintzen Irailaren 12an Kutxa aurrera, Gran Viera berriz ere. Orri batzu atera genituen bertan zabaltzeko, kasua azalduz.

Kutxaren egoitza aurrean orriak banatzen ari ginen bitartean, telebista, ikuzgailua eta sutegia zinta dotorez hornituz, Kutxaren ate bakoitzean jarri genituen. Hura ikusi eta andratxo batek galdetzen dit:

— Zer da? Kutxaren zozketa berria?

— Bai, andre! Egon zaitez apur batean eta ikusiko duzu nori tokatzen zaion.

Orri guztiak banatu genituenean, hartu burdinezko barra bat eta bertan triskatu nituen telebista, ikuzgailua

eta sutegia; gero, Kutxaren ateen kontra jaurti eta kristal guztiak apurtu ziren.

Hamabietan, Auzitegian subasta egingo zela eta, harantza joan ginen gero; baina, poliziek atxilotu gintzuten atarian lagun bat eta neu. Komisaldegira, berriro Auzategira eta handik Basauriko kartzelara eraman ninduten, non hiru egun bete nituen, hauek bukatu ondoren eta 25.000 pezetako fiantza ordainduz, kalera irten nintzelarik.

Hau da orain arteko historia. Edonola ere —gauzak zer diren— SAGARDUI enpresak dirua zor dit niri, eta ez du inor auzitara eramaten. Nik aldiz, ez diot Kutxari inoiz ukatu kreditoaren ordainketa. Ordaintzeko prest agertu naiz beti nire egoera laborala normaldu eta lantegia nirekiko zorrak betetzen zituen neurrian. Baina ez didate horren aukerarik eman eta.

Borroka prozesu luze eta neketsu honen ondoren, oso osorik agertzen da Federico Garcia. Ez dute makurtu gizona.

Bere kasua, publizitaterik gabe eta isilean gelditzen diren beste askoren bezalakoa dela dio. «Jende gehienak lotsaz eta umiliazioz bizi izaten du zor bat izan eta ezin ordaintzea, horrela hezi izan gaituztelako. Langile askok eta askok, arazo pertsonal eta lotsagarri bezala sentitzen ditu, moral faltsu horretaz baliatzen dira, Kutxa eta Bankuek erasoak burutzeko».

«Entidad Financiera de Caracter social y benéfico...»

Federiko Garciaren hitzak entzun ondoren, fenomeno honen zabalera ezagutzeko gogo bizia piztu zaigu, oso bestelakoa bait da Aurrezki Kutxek ematen duten irudi publikoa.

Kutxek auzitara eramandako kasua «Boletín Oficial del Señorío de Vizcaya» delakoan agertzen dira. Bertan arakatu dugu egunez egun eta azken hiru hilabeteetako boletinetan, Uztaila, Abuztua eta Irailekoetan alegia; hona hemen aurkitu duguna:

KREDITOAK EZ ORDAINTZEAGATIK AUZITARA ERAMANDAKO KASUAK:

	UZTAILA	ABUZTUA	IRAILA	OROTARA.....
Bilbo Aurrezki Kutxa	49	13	63	118
Bizkaiko Aurrezki Kutxa	37	12	50	48
Bankuak (Bilbao, Vizcaya....)	41	23	48	161

Dauten arabera, Kutxak dira auzi gehien jartzen dituztenak eta bereziki Bilbo Aurrezki Kutxa.

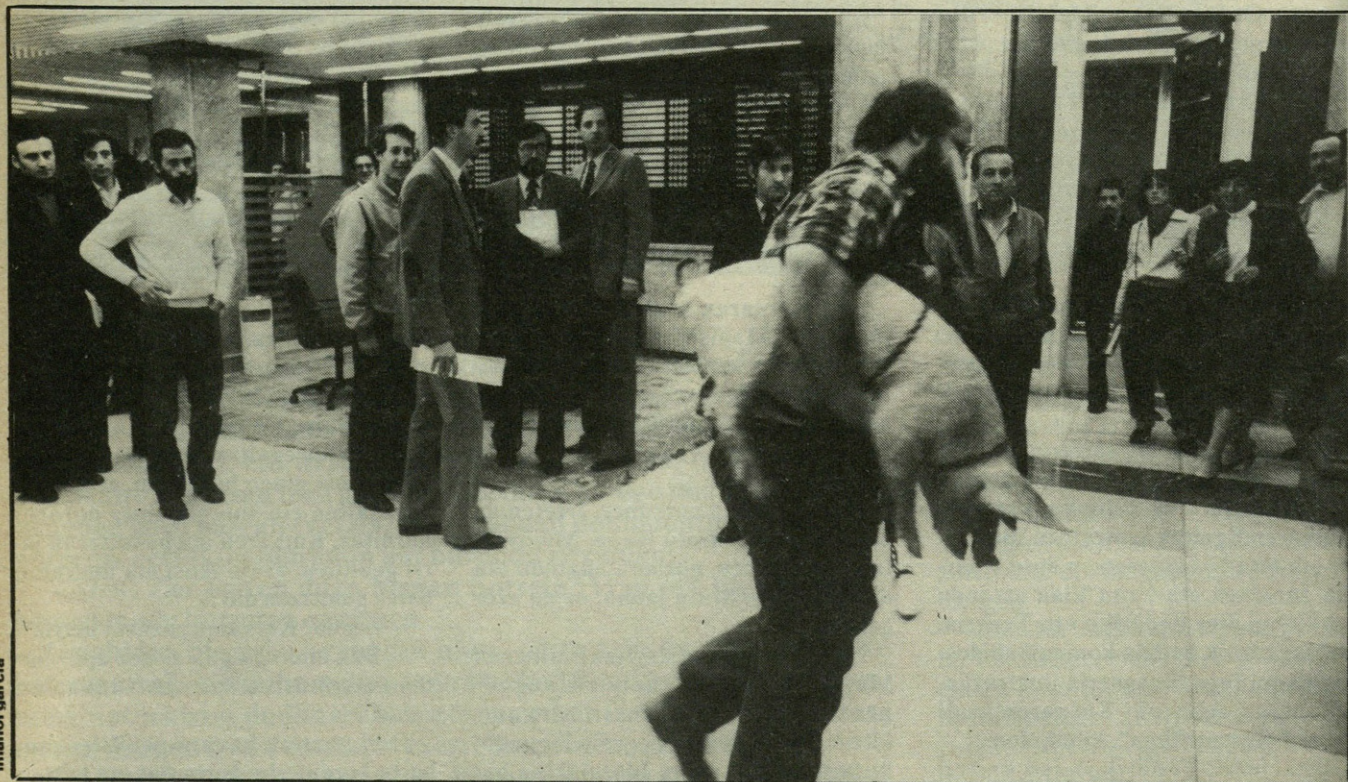
Pentsa genezake auzi hauek zor handiak dituen jendeari jartzen dizkiotela. Ez da horrela. Emandako kasu guztietan, auzitara eramanak dira:

— Pertsona partikularrak: %90,7

Enpresak: %9,30

Auzitara doazen diru zorrak, Aurrezki Kutxa Munizipalaren auzien kasuan, % 21, milioitik beherakoak dira, eta %47, bi milioitik beherakoak. Askoz txikiagoak ere zenbait kasutan; adibidez, Abuztuaren 13ko Boletinean irakurtzen dugunez, Bilbo Aurrezki Kutxaren denuntziak, Astrabuduako etxebizitza subastara ateratzen diote pertsona bati 115.802 pezetako diruzorra dela medio. Eta abuztuaren 27an Kutxa berak 71.169 pezetako zorrogatik darama auzitara bezero bat. Banco de Santanderrek, 40.000 pezetako zorragatik, irailaren 12an (eta telebista subastatzen diote); edo Banco de Bilbaok, 45.000 pezetako eskuratzeko bezero baten kotxea jartzen du subastan irailaren 11n... eta zerrenda luza dezakegu antzeko hainbat kasuz.

Auzitara eramandako prestamu gehienak hipotekarioak dira, eta kreditua ezin ordaindu ondoren, hipoteka (kasu gehienetan etxebizitza) da Bankuak eta Kutxak eskuratu eta subastatzen duena Auzitegiaren bitartez.

Corte Ingles-etik atera eta Gran Viatik barrena zetozen emakume horiek aze muturra jarri zuten Federico bere zerriarekin ikusterakoan.

Kasu guztien zerrenda errepasatuz,
zera ikusi dugu:

ETXEBIZITZA SUBASTATUEN KOKALEKUA

Bilboko auzoetakoak %46
Bilboko hirigunekoak %16
Ibaiezkerrekoak %9
Ibaieskuinekoak %8
Bizkaiko herrietakoak %20

Langile-auzoetako etxebizitzak dira beraz, gehienetan subastara doazenak.

Beste datu adierazgarria: senar-emazteen izenak agertzen dira maiztasun handiz denuntziatan, eta gehienetan izen-deitura erdaldunekoak. Aurreko urteetan bertan lana lortu eta hipotekaren bidez etxebizitza erosi zutenak, eta orain beti gure ustetan krisiaren ondorioz, kredituari ezin erantzunez aurkitzen diren etorkinak seguru asko.

Prestamoari, interesen zama astuna gehitzen zaio zenbait kasutan, eta auzitara eramana izanez gero, honen kostoak ere. Ia prestamoaren bezain-besteako izatera heltzen da gehigarria. Adibidez:

Abuztuaren 11ko Boletinean, Bizkaiko Aurrezki Kutxaren auzian:

Kreditoaren zorra: 359.394

Abuztuaren 22koan, Kutxa berberak:

Kreditoaren zorra: 228.637

Interesak gehi kostoak: 200.000

Merke ateratzen zaie Kutxei jendea auzitara eramatea; litiga en concepto de pobre formula irakurtzen bait da Boletineko agirietan.

Aurrezki Kutxa pobre baten balantze adierazgarria

Bilboko Aurrezki Kutxa Munizipala agertu zaigu gogorren zordunak auzitara eramateko orduan. Honen azken urteko Balantze Orokorra eskuratu dugula, aztertu dugu Kutxaren lana:

Irabazi netoak: 1.982: 1.625. milioi pezeta

1.983: 2.099 milioi pezeta

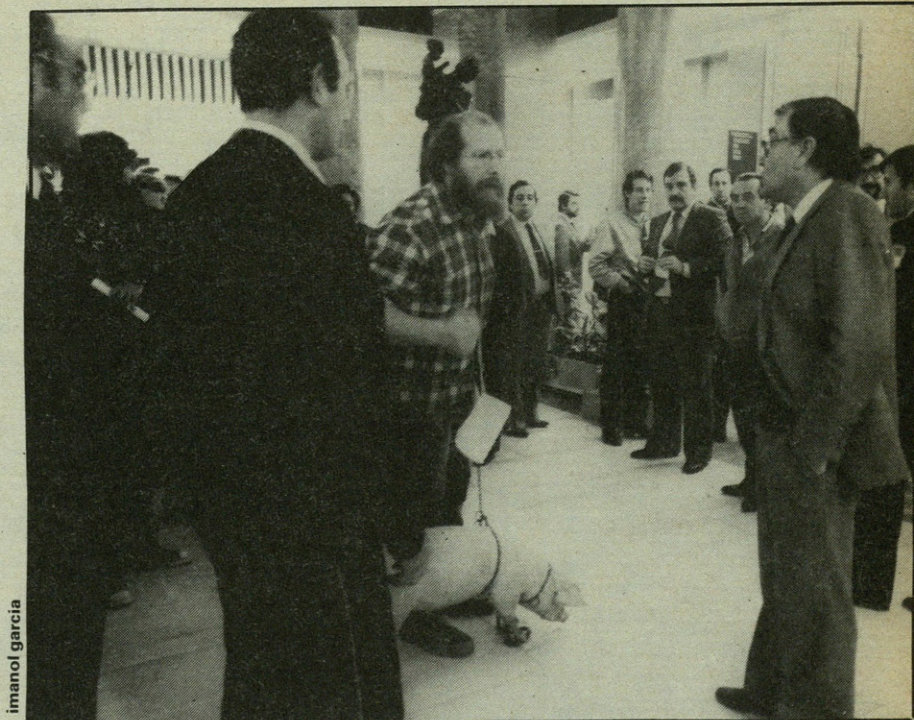
Irabazi hauen iturrrietatik, kreditok dira hain zuzen iturririk emankorrena:

1.982: 9.915 milioi pezeta irabaziak kreditoein.

1.983: 13.941 milioi pezetako irabazia kontzeptu berean.

Eta kreditu motak aztertzen baditugu, 1.983 urtean, honela banatu zituen Kutxak kreditok:

Sektore Publikoari: 13.649 milioi pezeta.

Imanol garcia

Goardia juradoak, nagusia, funtzionario trajeatuak... eta txikiak kurrin-kurrin.

Sektore Pribatuari: 113.555 milioi pezeta.

Aldiberean, Sektore Pribatuari emandakoen artean, hauexek dira aipagarrienak:

Kredito hipotekarioa: 13.576 milioi pezeta.

Kredito pertsonala: 11.794 milioi pezeta.

Azken hauetatik sortzen dira hain

zuzen, goian aipatutako auziak. Aski garbi dago beraz, Bilbo Aurrezki Kutxaren diru-iturri eta irabazien parte handi bat kreditu hipotekario eta pertsonaletatik ateratzen dela, betiere hauen kobraketa segurtatuz, nahiz auzien bidez izan.

Karmelo LANDA
Antton AZKARGORTA

artxiboa

Izkina ederra Caja de Ahorros Municipal de Bilbao horrena, gertakizunen harritzko lekukoarena.

Patxi Etxeberria, Baztango artzai gaztea, eta bere
Pintxe

Ardi-zakurrak, ofizio zahar baten morroi isilak

Pintxe, Patxi Etxeberria eta kopa, askotan errepikatu izan den irudia.

Baztango bazterrak gure automobilean hasi dira sartzen, sartzen eta sartzen. Bidasoak irekitzen duen mendiartetik atera eta bistarako paraje zabala. Patata biltzen nekazariak Oiiregin. Elizondon gazteak erabat erdarara paseak. Amaiurren gaztelu zaharraren oroitarria. Patxi Etxeberria? "Otsondora igo eta ezkerretara. Orabidea auzoan". Karretera jenerala utzi eta bideska hestua. "Duela bi urte sartu da hemen argi-indarra" esan digu Patxi Etxeberriaren aitak iratzean ari zelarik. Iratzean ari dira auzolanean mendiek markatzen eta gizonek ezarri duten mugaren alde honetan.

Julio Iglesias, Hispanidadearen Colon berria

«W» ENDOLINE» REN garai haietan kanta-mañanas bat zirudien hark mundu guzia liluratu du bere sirenita-boz itsaskor horrekin. Amerika deskubritu, konkistatu eta mundu guzia bere boz meloso horren pean. Reagan-en laguntzarekin noski.

Ez da hori berria. Berria da Pilarikaren egunean, Hispanidadearen egunean, el Doce de Octubre, Colon gizarajoak Caribe itsasoan lurra ikusi zueneko egunean alegia, egun horretan Televisio españoletik aterea izango dela kantari. Rabidako monastegian duela egun batzu grabatu kantaldi berezi batean.

Hortxe aterako da Julito bere amerikana, korbata eta tergallezko galtza plantxatuegi batzurrekin. Hor egingo du keinu aspaldi ezkondutako emakume eta adolezente zenbait, lo-bellarra edanda bezala, tonta-tonta eginda uzteko. Eta ez da gutxiagorako. Hain da guapitua. Hain maitagarria. Lehenengo komunioa egitera doala dirudi bere trajetxo berriarekin... Zertarako segi. Eh Julito, zenbat milioi bihotz sekuestratu dituk hire boz gezurti horrekin? Zenbat milioi kobratu dituk bihotz horiek diska bat erostearen truke?

Dena dela ederki asko dakik nahi duana saltzen: españoletik Hispanidadea, amerikarrei berriz Coca-Cola. Zeinek esan, Mikel Jackson baino kotizatuagoa gure Julito.

Gatozen berriro Huelvako toki horretara. Argazkira hitz bitan. Deskubridoreei egingako oroitarri horretara.

Zein toki aproposa esaten duen guzia urre bihurtzen duenarentzat. Zein ederra amerikak egin dituen horrentzat. Zein egokia neskatalaz inguratuta bozaren inperioaren jabe denarentzat.

Zein toki aproposa errege bat proklamatzeko. Esatebaterako: Julito I.a Konkistatzailea.

ABILEZIA ETA INDARRA

Pierola, pilotari handi baten agurra

B AZTAN bailarako Almandotz herriko pilotariak frontoiei agur esatea erabaki du bere berrogei urterekin. Egiatasuna beste ezerekin gainera. «Azkenean erretiratu egingo naiz. Ez nago goi mailan aritzeko moduan. Gogor entrenatu naiz baina ez naiz zentratzen. Mina egiten dit sakeak ateratzera-koan eta belaunak bueltatzera-koan» esana du duela egun batzuk. Badoa beraz aspaldi honetako pilotaririk handienetako bat. Omenaldia datorren urterako. Merezia du Belateko maldan hazi eta hezitako gizon gogor honek. 14 urterekin galtza eta alkandora zuriak jantzi eta lehenengo partidua irabazi zuenak. Hamasei urterekin Altsasun afizionatu bezala hasi eta 21ekin profesional alorrera pasa zenak. Urretxun jokatu zuen bere lehen partidua hori. 1965. urtea zen.

Mikel LATXAGA

programazioa

urriak 13
 larunbata **16,30:** Aurkezpena. **16,32:** Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 25. kapitulua. **17,00:** Txirrindulari itzulia **19,30:** Autoak eta Gizonak (dokumentala) 2. kapitulua. **20,15:** Nazioarteko Ipuinak, 13. kapitulua. **20,45:** Jai Egun. **21,00:** Saski-baloia 2. zatia. **21,30:** «Fantastico» (show musikala) 6. kapitulua. **22,00:** Jigsaw John (telesaila) 15. kapitulua. **22,30:** Amaiera.

urriak 14
 igandea **16,30:** Aurkezpena. **16,32:** Beldurgarriak (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. **17,00:** Norma (Opera) **19,30:** Bret Maverick (telesaila) 3. kapitulua. **20,30:** Jai Egun (informatiboa). **20,45:** Dokumentala **21,15:** Astekaria. **21,45:** Arbasoen Jauregia (telesaila) 12. kapitulua. **22,15:** Kirolez-kirol. **22,50:** Amaiera.

urriak 15
 astelehena **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** Pac-Man (marrazki bizidunak) 5. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 69. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** Moby Dick (marrazki bizidunak) 15. kapitulua. **20,00:** Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 24. kapitulua. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Jostundegia (telesaila) 16. kapitulua. **21,30:** Kirolez-kirol. **22,00:** Dallas (telesaila) 21. kapitulua. **22,50:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

urriak 16
 asteartea **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** Moby Dick (marrazki bizidunak) 15. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 70. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** Akua-man (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. **20,00:** Kanaleko Umeak (telesaila) 3. kapitulua. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Gaztetandik. **21,30:** Mahai Ingurua. **22,45:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

urriak 17
 asteazkena **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** Akua-man (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 71. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** T.H.U.M.eko Tom (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. **20,00:** Noeren kutxa bizia(dokumentala) 2. kapitulua. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Zopa Haundi. **21,30:** Franken gorabeherak (umorezko telesaila) 4. kapitulua. **22,00:** Nazioarteko Kirolez-kirol. **22,50:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

urriak 18
 osteguna **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** T.H.U.M.eko Tom (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 72. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** Ramsay Gaztea (telesaila) 3. kapitulua. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Bai Ministroa (umorezko telesaila) 3. kapitulua. **21,30:** Borjiarrak (dramatikoa) 3. kapitulua. **22,15:** Munduan Zehar (informatiboa). **22,45:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

urriak 19
 ostirala **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** Noeren kutxa bizia(dokumentala) 2. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 73. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** Pac-man(marrazki bizidunak) 6. kapitulua. **20,00:** Plaza Berri. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Kirolez-kirol. **21,20:** Luzemetraia. **22,50:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

urriak 20
 larunbata **16,30:** Aurkezpena. **16,32:** Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 26. kapitulua. **17,00:** Luzemetraia **19,15:** Autoak eta Gizonak (dokumentala) 3. kapitulua. **20,15:** Saski-baloia (C. Alava/ Estudiantes). **20,45:** Jai Egun. **21,00:** Saski-baloia 2. zatia. **21,30:** «Fantastico» (show musikala) 7. kapitulua. **22,00:** Profesionalak (telesaila) 5. kapitulua. **22,30:** Amaiera.

urriak 21
 igandea **16,30:** Aurkezpena. **16,32:** Beldurgarriak (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. **17,00:** Euskadiko Orkestra. **19,15:** Bret Maverick (telesaila) 4. kapitulua. **20,15:** Esku-baloia (Hernani/ Oairas). **20,45:** Jai Egun (informatiboa). **21,30:** Astekaria. **22,00:** Arbasoen Jauregia (telesaila) 3. kapitulua. **22,15:** Kirolez-kirol. **22,50:** Amaiera.

urriak 22
 astelehena **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** Pac-Man (marrazki bizidunak) 6. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 74. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** Moby Dick (marrazki bizidunak) 16. kapitulua. **20,00:** Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 25. kapitulua. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Jostundegia (telesaila) 17. kapitulua. **21,30:** Kirolez-kirol. **22,00:** Dallas (telesaila) 22. kapitulua. **22,50:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

urriak 23
 asteartea **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** Moby Dick (marrazki bizidunak) 16. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 75. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** Akua-man (marrazki bizidunak) 4. kapitulua. **20,00:** Kanaleko Umeak (telesaila) 4. kapitulua. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Gaztetandik. **21,30:** Mahai Ingurua. **22,45:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

urriak 24
 asteazkena **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** Akua-man (marrazki bizidunak) 4. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 76. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** T.H.U.M.eko Tom (marrazki bizidunak) 4. kapitulua. **20,00:** Noeren kutxa bizia(dokumentala) 3. kapitulua. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Zopa Haundi. **21,30:** Franken gorabeherak (umorezko telesaila) 5. kapitulua. **22,00:** Nazioarteko Kirolez-kirol. **22,50:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

urriak 25
 osteguna **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** T.H.U.M.eko Tom (marrazki bizidunak) 4. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 77. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** Ramsay Gaztea (telesaila) 4. kapitulua. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Bai Ministroa (umorezko telesaila) 4. kapitulua. **21,30:** Borjiarrak (dramatikoa) 4. kapitulua. **22,25:** Munduan Zehar (informatiboa). **22,50:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

urriak 26
 ostirala **14,00:** Aurkezpena. **14,02:** Noeren kutxa bizia(dokumentala) 3. kapitulua. **14,30:** Teleberri (informatiboa). **15,00:** Dantza Egunak (telenobela) 78. kapitulua. **15,45:** Amaiera. **19,30:** Aurkezpena. **19,32:** Pac-man(marrazki bizidunak) 7. kapitulua. **20,00:** Plaza Berri. **20,30:** Gaur Egun. **21,00:** Kirolez-kirol. **21,20:** Luzemetraia. **22,50:** Gabon (informatiboa). **23,00:** Amaiera.

HAURRAK NAGUSI

«Harien» izua

Zergatik aipatu hemen haurrentzat zuzenki izan ez zen «Hariak» izeneko telefilmea? Badut horretarako arrazoirik, batez ere, lehengo batean telefilme hori zela eta ETBren audientzia igo egin zela jakin nuenean. Hauxe galdetuko nuke nik, jakinik haurrek zenbat telebista ikusten duten, zenbat haurrek ikusiko zuten telefilme izugarri hori? Gauza bat da haurrei ez zaiela ezertxo ere ezkutatut behar, baina horrelako etorkizun ilun baten mehatxupearan hazi behar al ditugu gure haurrak? Nire ustez haurrengan etsipena sortarazteko bide egokiagorik ez dagoela. Gure telebistaren arrakastak ez lirateke joan behar haurren bizkar. Haurrei atentzio berezirik ez zaienean eskeintzen behintzat, marrazki bizidunekin soilik ez dugulako ezer egiten.

Luis KRUZ

Ana Azpiri: «Erreportaritzaz lana maite dut»

Telebista ikusteko denborarik ez duela aipatzen digu ETBn aurkezle eta erreportari lan ezberdinetan aritutako Ana Azpiri, elkarrizketa hasi aurretiko momentutan. Bere interesak, egunean bertan meatzari ingeles bati egindako elkarrizketa bota dutela «Munduan Zehar» deritzon telesaioan... Izan ere, saioa grabatzetik ateratzerakoan harrrapatu dugu, makillaia gelara zihoala. Gaur jarri da pantaila aurrean hiru hilabete ondoren, eta urduritasuna alde batera utziz pozik dago atera zaion saioarekin. Bere lanarekin nahiko kritikoa den neska irudit

PANTAILATIK KANPO

zaigu guri, boteprontoan lan-zatu diogu lehen galdera, «ba euskal telebista sortu zenean sartu nintzen, saioak ematen hasi baino lehenago. Gasteiza joan nintzen azterketa egitera, kamaragile, audio-operatore, kazetari eta horrelakoekin batera. Ikastaroak urrian amaitu eta hona urtarrean etorri nintzen». Harridura erdi disimulatu nahi duen espresioz deskribitzen digu ia bi urte darrazmatzala ETBn.

ETBn lanean erreportari bezala hasi zen, «ekainerarte, «Gaur Egun» aurkezten zuena Hegoameriketara lehendakariaren bidaiak kubritzera joan zen arte, parean suertatu nintzelako edo, niri esan zidaten aurkezteko». Gero berriz ere erreportari bezala, eta berriz ere, etxeko antolaketa beharrek zirela eta «Gabon» aurkezten hasi zen; beste hamar bat hilabete mahaiko erredakzioan eman ondoren, orain berriz erreportaritzara doa. Batetik bestera, «gutxi gora behera dena ezagutu dut, baina, egia esan, gehien gustatzen zaidana erreportaritzaz lana da, aurkezle lanerako ez nuen asmorik, esan zidaten, egin nuen eta gustora sentitu naiz estudioan, bai, majoa derizot estudio lanari. Erreportaritzaz lana askoz politagoa da, gainera ni hona sartu nintzenean

hori egiteko asmoa neukan. Kanpora ateratzen zarenean dena dago zure menpe, irudia, nola planteiatu, ze galdera egin, nor elkarrizketatu, nahiz eta batzutan norbait zehatza elkarrizketatzera behartu egon».

Kazetaritza ikasketak egiten ari zela lagun batek animaturik aurkeztu zituen frogetarako paperak, «nik ez nuen pentsatzen Euskal Telebistan hain azkar lanean egotetik, ez eta gutxiago ere. Ez neukan esperientziarik, bi erreportaitxo idatzi nituen, ez lizentziaturarik... Hirugarrena amaitzen ari nintzen, euskararen aldetik izan zen kriba Gasteizen, fakultateko jende piloa joan bait ginen. Horren aurretik nik pentsatzen nuen, bostgarren kurtsoa amaitzerakoan ETBn etorriko nintzela lan eske, ikus-entzunteko medioak gehiago erakartzen ninduelako».

Komunikabide bateko alde on eta txarrak ezagutu ditu Anak lehen esperientzi honen bidez, medio honen posibilitateak aztertzen dabil, euskararen maila hobetzen, bere irudiak ematen dituen posibilitateak gutzit esplotatuak ez daudela pentsatzen du. Aita Sainduak Zaragozara egin behar zuen bidaiak horretara joango ote zen zalantzan utzi genuen.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

marrazki bizidunak

«Aqua-man», Superman eta Batmanen ildotik

Asteartetan 19,30 eta asteazkenetan 14,02

Batman, Superman eta abarren ildo beretik abiatutako super-heroa dugu «Aqua-man» delako marrazki bizidun hauetako protagonistak. Komikietarako joera duenak ezagutuko ditu zernolako abenturak eskeini ohi dizkiguten gizaki boterets hauek. «Aqua-man»ek ez digu gauza berri askorik ekartzen, zazpi itsasoetako erregea izateaz gain, horrek ematen dion botereaz baliatzen dela gaiztake-

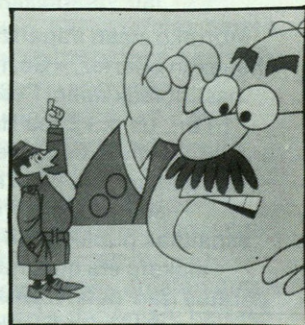

riaren aurka aritzeko, badu lagunik eta zaldirik, Aqualad, horren gainean igaroko ditu urazpiko abentura ugariak.

Beste marrazki bizidunak

Ondoren asteen zehar ikusi daitezkeen marrazki bizidunen berri emango dizugu:

Larunbatetan, lau t'erditan «Arturo Erregea» ikusten jarrai dezakegu. Igandetan berriz marrazki bizidunen sail berria «Beldurgarriak», lau t'erdietan ere bai. Astelehenetan aukera ugariagotzen zaigu, nahiz eta gauza berririk ez aurkitu, 14,02tan «Pac-man», arratsaldeko 19,30tan «Moby Dick» eta ondoren «Gizon plastikoa». Asteartetan, bazkalorduan «Moby Dick» eta beste leku batetan aipaturiko «Aqua-man» 19,30tan. Asteazkenetan, arratsaldean,

19,30tan T.H.U.M.B.eko Tom marrazki bizidun berria. Ostegunean, asteazken arratsaldeko bera bazkalorduan. Eta ostiralean arratsaldeko zazpi t'erditan «Pac-Man».

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

«Don, don, kikilikon»

Aurrera doa aspalditxotik anuntziatutako pailazoen saioa, eta oraingoan badirudi guztiz serio doala Kixki, Mixki eta Kaxkamelon pailazo ezagunekin saio bat osatu eta pantailara eramateko projektua. Dagoeneko gidoiak eta planak eginak dituzte pailazoez (saioaren izena «Don, don, kikilikon» izango omen) eta iadanik martxan hasteko —hau da, frogak egiten hasteko— dekoratuen detailea eta errealizazioa baino ez omen da falta. Hortxe dabilta San Migeleko zentruko dekoradoreak hegoak erortzen zaizkion abioiak bilatzen, edota nahi den zentzubideaz erabil daitekeen erlojua fabrikatu nahiean.

Hala eta guztiz ere, ez pentsa programa berri hau datorren urtea baino lehenago ikusteko posibilitate gehiegirik dagoenik, nahiz eta emitituko diren saioak joan den astean «Kilometroak» zirela eta eskaini zutena bezain onak izango badira, denboraldi hori baino luzeagorik ere itxaroteak pena merezi digun.

Lanean hasi da euskararako teknikoak

Aurreko hamabostaldiko KOXKAN iragartzen genizuen ETBn euskara kontuutarako zuzentzaile eta koordinatzaile gisako kargu eta pertsona bat ipintzeko asmoa zeukatela, eta oraingoan honez gero pertsona hori kontratatua eta lanean ari dela esatera gatozkizue lerro hauexetatik. Duela bi astetatik hona, pantaila aurrean agertzen diren aurkezle eta gainerako hizlari euskaldunek txosten bana jasoa dute, bakoitzaren oker eta hutsegiteei erreferentzia eginez eta zuzenketa-bidea argituz.

Hortxe hasi beharko dute hemendik aurrera pantailan agertzen diren aurpegi polit guztiek, beren makilairen egokitasunari behatzen dioten legez euskararen zuzentasunari ere erreparatzen. Pausu inportante horrek saioetan bere islada izango duelakoan gaude, zinez.

Sagardotegi baten txokoetatik

Aurreko alean iragartzen zigun J.L. lagunak orri hauexen bitartez, «Gaztetandik» en dekorazio eta bastidoreak milioi t' erdi pezeta kosta izan zaiola ETBri, baita «Zopa Haundi» saioa sagardotegi batetatik emititu behar zela ere. Oraingoan zer edo zer gehiago ere jakin ahal izan dugu: Usurbilgo sagardotegi hori Ugarte izenekoa dela eta aspalditik publikorako itxita bazegoen ere, ETBk alokatu eta dekoratu garesti eta dotore batez paratua izan dela. Izan ere, kalkula daiteke «Zopa

Haundi» rako egindako dekorazio eta gainerakoetan «Gaztetandik» erako gastatu dena baino hiruzpalau aldiz gehiago gastatu dela.

Badirudi benetan luxozko programa gisa irtingo dela ikastaro honetako «Zopa Haundi» berri hau.

ALDIAN BEHIN

telesailak

«Bret Maverick» zaldi gainean berri.

«Bret Maverick» deritzen telesail berria igande arratsalderako. James Garner dugu pertsonaia nagusiaren papera jokatzeko duen aktore zaildua. Hori dugu behintzat berrogeitamarreko hamarkadan egindako telesail horren berriztatzea egiterakoan saldu nahi duguten irudia. Garai hartan, Ja-

mes Garnerrek arraksata haundia lortu bazuen, orain hori errepikatu nahi dute telesailaren egileek, horretarako eskeintzen dizkiguten ingredienteak arruntak baino arruntagoak izanik. Orduko abenturazalea saloon batetako nagusi gisa aurkitzen karta-jokaldi batean irabazi bait zuen. Etsaia ez dabilkia urrun, ez eta ere amodioa, egunkari batetarako lan egiten duen argazkilaria batek jokatzeko duen papelean. Batzurengandik ihesi, besteak harrapatu nahiean, justizia bila eta baita ere lortu ezinezko deskantsua. Igande arratsalderako telesail arrunta.

Ikus daitezkeen beste telesailak

Aipatutako «Bret Maverick» horrezaz gain ez da txikia ETBk telesailen arloan egiten digu eskeintza, horren berri duzu ondorengo lerrotan:

Larunbatean, gaueko 22,00etan «Jigsaw John» lehen aste honetan, eta hurrengoan berriro ere «Profesionalak» nahiko fatxa ez ote zen susmoak hartu zitzaizkion telesaila. Igandetan «Bret Maverick» arratsalderetan eta 21,45tan «Arbasoen Jaure-

gia». Astelehenetan, gaueko 21,00tan «Jostundegia» umorezko telesaila eta gaueko 22,10etan «Dallas» ezaguna. Asteartean, arratsaldeko 20,00retan «Kanaleko umeak» gaztetxoentzako telesaila. Eta ostegunetan, zazpi t'erditan «Ramsay Gaztea», «Bai Ministroa» umorezko telesaila 21,00tan. Eta 21,30tan beste leku batetan aipatzen dugun «Borgiarrak» dramatikoak.

RIPAK ATEREAZ...

dramatikoa

«Borgiarrak», dramatiko haunditsua

Ostegunetan, gaueko 21,30tan

Espektazio handia sortu duen telesaila dugu «Borgiarrak» deritzon hau. Hamar atal iraungo ditu eta jadanik hasi da, beraz hasiera-ko atal horiek galdu badituzu ere merezi duen dramatiko duzu hau. Italiako lurraldetan lekutua, lokalizazioak kon- u haundiz aukeratu dituzte. Izugarritzko estrapiloa ere erabili dute, berre-

hun bat, denak italiarrak. Jantziteria ere oso zaindua drama historiko hau 1492. urtean Erroman hasten da Aita saindua hil eta Rodrigo Borgia izendatzen dutenean. Aitasantu honen boterea, eta bere semealaben gertaerak erakutsiko dizkigu serie honek. Frantziarekin izandako guduak, azpijoko maltzurak, eta beste gertakizunen azpitik familia oso baten boterea erakutsiko digu «Borgiarrak».

show musikala

«Fantastico», etengabe

Larunbata, gaueko 21,00tan

Ordu aldaketa besterik ez dakargu «show musikala» saioak, «Fantastico»k aurrera jarraitzen bait du, gustatzen

zaionak badaki, ikusi ez dutenek, zera aurkituko dute, kantuak, umoreak, notiziak, informazioa... Bi aste hauetan seigarren eta zazpigarren atalak ikusteko aukera egongo da.

IKUSITAKOAK IKUSITA...

Antxon URRESTARAZU

Bizkaitarrak haserre?

Bada denbora puska bat ez nekarrela Amatiño jaunak gidatzen duen «Maha-Ingurua» nire komentario hauetara. Baina lehengoan polemika modukoa sortu eta galdera batzu eragin zituen aipatutako telesaio horrek. «Euskararen geroa» zen gaia, eta galderen txanda iristean, bizkaitarren haserrearen erakustoki bihurtu zen pantaila txikia. Nik ez dakit zertara datorren garai bateko polemikak berriro berriztatzea, gainera telebista den bezalako komunikabide batek horrelakoak argitu egingo litzukeela pentsatzen nuen nik, hain zuzen, bizkaitar zenbait bizkaiera ETBn alboratua dela eta beren haserrearen erakusten zutenean ni nafatar, zuberotar eta lapurtarrekin oroitzen nintzen, Txillardegik ongi esan bezala, euskalki bakoitzeko subeuskalki bakoitza mintzatzen dutenekin... Eta ez zen ba Amatiño jauna bizkaieraz hizketan hasi nik ongi ulertu ez nuen demostrazioa eginez? Euskaldun guztion telebista bada, euskaldun guztiontzat balio izango duen euskaraz mintzatu beharko zaigu ETB, eta zentzu horretan, hobe litzateke sartzen diguten gaztelera edota euskara gaizki erabiliagatik protesta jotzea.

Ahotsen dantza

Oso maiz tratatzen ez dugun gaia dugu ETBk eskeintzen dituen telesaio eta telenobelen. Hain zuzen, txaloak jotzen nizkien lehengoan «Dantza Egunak» deritzon telenobela bikoizten dutenei maila dezentekoa lortua bait zuten. Oraingoa, txalo horiek apaldu eta bi zuzenketa. Lehena, ez ote diren azkarregi bikoizten bazkalondorengo telesaio horren kapitulu aunitzak. Bigarren, eta serioena, ezinezkoa da atal batetik bestera pertsonaia nagusien ahotsak aldatzen ibiltzea, eta hori behin baino gehiagotan gertatu da. Eta ez noizbehinka agertzen diren pertsonaiekin, nagusiekin ere. Alde horretatik errespeto piska bat eskatu beharko genieke bikoiztaile-lanetan dabilztan etxeei, gure telebista hortik bertatik hasten bait da.

Saio hasieretako kareta

Ez da agian estetika kontutan hasteko unerik egokiena, baina bai saio hasieretan, bai programazio aurkezpenetan, bai programa batetik besterako itxoinaldietan erabiltzen diren «kareta» delakoetan nahaspila izugarria dagoela nabarmentzea beharrezko iruditzen zait. Estilo estetiko beharrezkoa zaio telebista bati, begiz sartzen den komunikabidea bait da. Eta ETBn, Californian egindakoen eta bertako grafistek egindakoen artean dagoen estilo ezberdintasuna larregia da. Bestalde zenbait «karetaren» kaxkartasuna konexioa egiterakoan ematen duten denbora luzean nabariagotzen da. Agian, bertako langileei zentzu horretan aukera haundiagoak emanez, batez ere orain programa berriak eta bertan produzituak hasiko direnan, aurrerabiderik egongo litzateke.

PASEMOS AHORA AL CASTELLANO. SEGUN LAS FUENTES Y EN FUNCION DE LAS PERSPECTIVAS MAS ACTUALES QUE DOMINAN VANGUARDISTAMENTE, ¿DESDE QUE PRISMA DEFINIRIAMOS LOS ASPECTOS DE TU PERSONAL INTERE...

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Irulegi Irratia

Irulegi Irratia Baxenafarroa osoan, Lapurdi eta Zuberoako gune batzutan eta Baztanen entzun daiteke FMan 93,1 MHztan.

Astegunetan

7,30tan Musika. 8,00tan Berriak. 8,30tan Elkarriketa. 9,00etan Musika. 12,30tan Berriak. 13,00tan Abisuak. 13,15etan astegun bakoitzean gai ezberdin bati buruzko saioa: Kirola, Emazteak, Haurrak, Soziala, kultura. 14,00tan Amiera. 18,00tan Musika. 19,00tan Berriak. 19,30tan Eguerdia parteko saioa errepikatzen da. 20,15etan Musika. 20,30etan astegun bakoitzean saio ezberdina: Kantaldia, ekologistak, Mahai Ingurua, Erdi Haroko eta Klasiko musika, Jazza eta Ekialdeko musika. 22,00tan Amaiera. Asteartetan bederatzititik hamarrak arte Bertsolari saio bat dago.

Larunbatean

7,30tan Musika. 8,00tan Berriak. 8,30tan Elkarriketa. 9,00tan Erran Zaharrak. 9,05etan Musika. 12,30tan Berriak. 13,00etan Laborariei buruzko saioa. 13,30tan Bertsolariak. 14,00tan Abisuak eta Pilota partidua. 14,30tan Musika klasikoa. 15,00tan Hegoameriketako musika. 16,00tan Ttapa-ttapa. 18,15etan Gau Eskolen emankizuna. 19,00tan Berriak. 19,30tan Laborarien emankizuna.

IRRATI LIBREEN KANTOIA

«Eltxo Irratia», Tafallatik ziztadaka

Tafallan Tafallarentzat egindako irratia dugu «Eltxo». Tafallarek iazko urte amaieran hasi zituzten irratia hau martxan jartzeko prestaketak, barraka jarri, dirua bildu, tresneria atundu... Otsailaren hogeitazazpian hasi ziren emititzen, ordu t'erdia polizia agertu eta tresneria guztia ebatsi zieten. Uztailen berriro ekin zioten irailararteko hitzeko kontratu bat garantizat zutelarik. Berriro ere arazoak. Une honetan teknika arazo batzuek daude geldirik urria erdipartean hasiko direlarik, jakina bait da herritarren aldetik laguntza eta bultzada jaso dutela.

Izan ere, «Eltxo Irratia», gisa honetako beste irratia libreak bezala, alternatiba bat da, irratia haundiago horien urruntasuna moztu eta herrian bertako arazoez arduratzen den irratia osatuz. Entzulego haundia dutela esan digute, eta agian hori izan daiteke itxialdiaren arrazoietakoa bat, beraiean itxi eta «Antena 3» hasi bait zen hurrengo eguean. Oliten ere entzuten da, baina piskana-piskanaka Merindade guztira iritsi nahi dute. Goizeko zortziretatik gauerdirarte egunero aritzen dira, goiza partean saio informatiboagoak eginez, arratsalde eta gauaz musikak leku gehiago hartuz. Euskaraz ez du leku haundirik, «Txalaparta» izeneko saioa, gaueskolako jendeak prestatua.

Berrogehi bat inguru dabilta, gehienak gazteak, hemezortzi urteko media, «Eltxo Irratia» egiten, laister berriro ere Fmko 103 megahertzetatik emititzen.

Santi UGARTEMENDIA

Maddalen Iriarte, gaztetasunaren esperientzia

Gaztea da Maddalen, hogeitabat urte. Gazterik hasi zen irradian lanean ere, orain hiru urte, baina gaztetasuna ez da inolako

AHOTSEN AURPEGIAK

eragozpena izan bere lanean, «alderantziz, nik uste dut gaztea nintzelako fijas zirela nigan hona etortzean, eta jendeak laguntzeko jarrera izan du nirekin, horrekin eta niri bururatzeko zitzaizkidan ideiekin ez dut inolako eragozpenik izan». Euskal irratia eta telebistarako egin ziren ikastaro batean parte hartu zuen hitzegiterakoan arazorik ez duen Maddalene, «Herri Irratian sartzeko esamin batzu egin ziren eta hartu ninduten. Urtebete pasa ondoren Euskadi Irratirako oposizio batzu egin zituzten; atera egin nuen baina gero diru eta ordu konatuak zirela eta hemen geratu nintzen».

Hasiera gogorra izan omen zuen Maddalen Iriartek, «Joxemari Oterminekin hasi nintzen denetatik egiten, lan asko eginarazi zidan. Garai hartan lan asko iruditu zitzaidan, seiretatik hamabitarra gelditu gabe, baina hori eskertu behar diot, berritan gauzak praktikarekin ikasten direlako». Gaueko saioa, informatibo txikiak, erretransmisioak eta beste mila gauza. Ikasketak zirela eta uztekoan ibili bazen

ere, bertan jarraitzen du ikasketak eta lana konbinatuz.

Komunikabideren batean lan egiteko asmo zehatza ez zuen, are gutxiago irratarako joerarik, «sortu zen gauza bat izan da, eta orain asko atsegin zaidan», esaten digu benetan gustora dabilela adierazten duen moduz. «Informatibo lana atsegin zait gehien, karrera amaitzean arlo hori lantzea gustatuko litzaidake, dena dela, atsegin dut ere patxaran eta gaiari ongi helduta egiten den elkarriketa moeta, eta haurrentzat egindako saioak...». Hain zuzen haurren mundu horretarako badu horrelako proiektu berezi bat, «orain arte estudioan egiten genuen, hemendik aurrera herriz-herriz ibiliko gara, bailara hartako haurrari gugana hurbiltzeko aukera emanez. Larunbat arratsaldeetan ere magazin moduko saio bat egingo dut».

Maddalenen ustez borroka haundiena euskararekin dago, «euskara instrumento bezala erabili behar duzunean interlokutore baldioak ez dituzulako gai normaletaz hitzegiteko».

BIDEAK NORA OINAK HARA

Larrainetik Orira, San Josepetik

Larrainen ezin daiteke nolanahika ibil: herri honen Xiberoako Sindakata-ekin duen borroka dela eta, etxeak, tabernak eta ostatuak hangoek ongi ezagutzen duten eta kanpotarrek ikusten ez duten marra gorri batez daude trebeskatuta, eta hara joaten den mendizale zintzoak zein lekutan sartzen den ezin neurtu dezake... Beraz, zoazte Orira xiberotarrekin, informazioa eta laguntza izateko.

Dena dela, Karrikaburun abiatuko zarete, eta ostatu honetan sar daiteke, nagusia guztiz maitagarria eta euskalduna dugularik (debaldetako eta bihotzeko propaganda hau...). Bide zabal batek hegoaldera eramango gaitu, borden artean; hau dugu Erroibideko bide tradizionala, ongi markatua. Zelai landuak behean utziko ditu, eta laister San Joseperen oihanean sartuko da, emeki emeki mendebalera itzultzeko. Oihan hau, Xiberoan ohi denez, luze eta ederra da, eta zeharka batzu egin eta gero, San Joseperen eremitan utziko gaitu. Baselizatxo hau guztiz ikusgarria da, eta, hortik aparte bidean den babesleku bakarra duzue. Handik aurrera, sendra berriz ere zabaltzen da, eta oihanetik aterako da, hegoaldera itzultzen duela.

Pundu honetan Ori ikusiko duzue, handia, arrokatua. Oihanean, beti bezala, paisajerik ez da, eta,

gisa guztiz, Kasenargainak Ori estaltzen du Larrainetik begiratzerakoan.

Oihanetik ateratzera-koan, bidea pista bilakatzen da; Erroimendi lepoaren ondoan gaude. Lepo hau (1.362 metro) oso garrantzitsua da, eta hemen Larrainetik mugaz bestaldera doan errepidea aurkituko duzu. Guri dagokigun ibilbidea Erroimenditik kaskora zuzen doa, Behastoiko gailurrean gaindi. Errepidea igaroko duzu, eta gailurrean sartuko gara, ehizalekuz ehizaleku; mendia leku askotan izorratua izan da, ehiztarientzat leku ordokiak apailatzeko, baina Erroimendik ikusitako borroka ez dira ere txikiak izan. Bordaleko aberats batek asko kontatzen lezakeelakoan nago, baina azkenean galtzaile ateratu zen, gizarajoa.

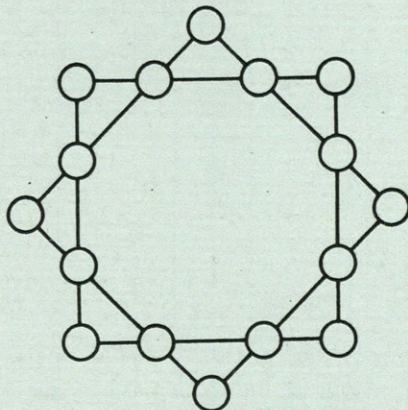
Behastoitik gora, barra arrokatu batzu gaindituz, Atxurterrian (1.829 metro) pausatuko zarete. Kasko honetatik ederki ikusten dira Oriko azken amiltegi zuriak, eta ekialdera hedatzen diren goi Xiberoako mendi guztiz esankorak: Otxogorri, Barazea, Kartxela, Arlas... Eta Ori puntarra heltzeko, nahiz eta arroketa zehar posiblea izan, sendratxo bat daukazue eskuinetara zertxobait jotzekotan, goiko gandorrean agertzeko. Goitik (2.017 metro) menderatzen den panoramak ez du aipatzetik; Euskadiko mendikari guziek derrigor dute eza-gutu behar.

Desmaila: 1.400 metro. **Denbora:** 4 edo 5 ordu bete igotzeko. Muzkuldikoa mendikari batek 2 ordu pasatxotan eramanez ninduen, laino heze batean pean, baina haren bernak bezelakorik ez da Xiberoan.... **Mapa:** Lainorik gabe, Pays Basque Est. 1/50.0000

BELTZA

EZETZ ASMA

Izar magikoa II

1-etik 16 bitarteko zenbakiak, izar magiko honetako zirkuluetan banatu behar ditugu, baina, bi laukietako alde bakoitzeko zenbakiak batuta, 34 eman behar digu, eta lauki bakoitzeko bertzeetan aurkitzen diren zenbakiek ere 34 eman behar digute.

DROGAREN EGUNEROKO JOAN-ETORRIA

Egunero 20 zigarrok, bizitza bost urte laburtzen dute

Kataluña-ko Generalitateak egindako lan batek dioenez, egunero 20 zigarro erretzeak bizitza bost urte laburtzen du, batzbestek. Horren arabera, erretzaile arrunt baten bizitza 5,5 minutu laburtzen da erretzen den zigarro bakoitzeko, h.d. kontsumitzen ematen den denbora bera.

Txosten horrek dioenez, erretzaileen hilkortasuna ez-erretzaileena baino % 30-80 handiagoa da, erretzen den tabako-kopurua, erretzen daramatzan urteak, irensten den kearen arabera, etab. kontuan izanik. Azken faktore hau da pipa eta puroak erretzen dituztenak arrisku txikiagoa edukitzera daramatzana.

Amerikako Estatu Batuetan tabakismoagatik eritasunek, urtero 77 milioi lan-egun galdu arazten dituzte. Irgalateran, egunero tabako-kaja bat baino gehiago erretzen dutenek, ez-erretzaileek baino baxa doble dauzkatela frogatu da.

Bestalde haurdun dauden emakumezkoetan erretzeko ohiturak fetuaren hazkuntzaren atzerapena dakar, eta haurdunaldia bitarteko konplikazioen maiztasuna handiagotzen du; horregatik haurdunaldia eta edoskitzaroan erretzeari uztea gomendatzen da, bereziki.

Xabier AGIRRE

GURUTZEGRAMA

ENBIDO

LUZETARA: 1.— Finkatzen duena. Abederaren lehen letrak. **2.**— Lehen eta azkenekoa. Beldurrik gabe eta arrisku batetarako prest daudenak. Berrogeitamar. Bokalea. **3.**— Bizkaieraz, hori moeta bat. Nardatuak, gogaituak. **4.**— Tresnez hornitua. Isila, ahoskatzen dugun bezala. **5.**— Musika nota. Kasik. Zerbaiti buruzko atxekimenduzko sentimen. **6.**— Urianio. Interjekzioa. Sudurrari darrion likido edo gai. Zinka. Errepikatuz, gorotza. **7.**— (zah.) Zortea, zoria. Zenbaki bat. Bokalea. **8.**— Bete. Kontsonantea. Bitartean, artean, ipar euskalkietan. Ipar euskalkietan, txori. **9.**— Ihardun. Etorri adiztarren indikatibozko forma.

Atziki bat. **10.**— Mende-
baldeko euskalkietan,
arras ederki, guztiz ongi.
Zeharo, guztiz. Interjek-
zioa. **11.**— Lapurteraz, ze-
inu, keinu. Ekialdeko eus-
kalkietan, farre. Anitz. **12.**—
Jantzi batzu. Ohar-
tasunaren etenaldia ezau-
garritzen duen egoera fisi-
ko normala. Emakume ize-
na. Bokalea. **13.**— Ura-
nioa. Fruitu batzuren za-
tiak. Aluminioa. Errepika-
tuz, haur hizkeran, edozein
likido edangarri. **14.**— Ize-
norde personala. Txikitan.
Mozkorra. **15.**— Gabezia.
Denbora zatiak, eguzkiak
etehik gabe argitzen ditue-
nak. Kabarrak. **16.**— Es-
painiako alderdi eskuinda-
rra. Nirea. Itxura, antza.
17.— Irineiz eta esnez

egindako ore jangarri.
Hutsune. Dago. Kontso-
nantea. **18.**— Multzoa
adierazten duen atzikzia.
Iparretarrak. Hazama.
Abederako letra. **19.**—
Iratzar, esna. Gipuzkeraz,
dut. Horbaiti. **20.**— Arrai-
nak harrapatzeko erabilt-
zen den janari. Egoki. Be-
hiaren ume. **21.**— Oina-
rriko edaria. Kolore horiza-
tua duen ongailu ezaguna.
Haur hizkeran, hortza.

GOITIK BEHERA: 1.— Egiaren edo errealtatearen araberrako ez dena. Bizkaieraz, abagadunea, parada. Debekatuta dagoenak izen hori hartu ohi du, erlijio asuntuetan batez ere. **2.**— Ipareuskalkietan, neurri. Ekialdeko euskalkietan, geldo. Bizkaiko herria. **3.**— Nitrogenoa. Musika nota. Etsimendu, etsi beharrak sortutako arima egoera. Bokalea. Ernagailua. **4.**— Ipar euskalkietan, aurkitua. Heldu, atzeman. Bizkaieraz, omen. Kanpo, landa. **5.**— Urrea. Nafarroako autoetan. Roetn-ge. Bostehun. Uko. Asiako erresuma. **6.**— Euskal fonema. Bokalea. Bi lurralde berezten dituen marra. Arauak, normak. Bokalea. **7.**— Azterna, seinalea. Eraikuntzen estalkiak. Bizkaieraz, dun. **8.**— Normak. Gtazkan. Deitore. **9.**— Itzaldur. Modura. Sodioa. Lehergai ezaguna. Berrogeitamar. **10.**— Desagertutako euskal langile erakundea. Bokalea. Broma. Bizkaiko autoetan. Bokalea. Igeltsu. Eta (aferesia). **11.**— Erasoa. Errepikatuz, gorotza. Bihi, girau. Kontsonantea. Frantsesez, hamar. **12.**— Bokalea. Brometan. Drenak. **13.**— Gizon izena. (zah.) zakur. Talde ugaria. Ohitura adierazle. **14.**— Bokalea. Tontakeriak. Anaia, hitz konposatueta. Haustearen onomatopeia. **15.**— Arraroa. Trebea. Ekialdeko euskalkietan, bukaera. azkena.

IXTORIO/
MIXTERIO

Larrugorriarena

WAKA-HON (irakurri uakajón) neskatz irokesari arbasoengandik geratzen zitzaizkion bi ohituretariko bat whiskiaz izugarrizko atxurra harrapatu eta basapiztiarena egiten ibiltzea zen.

Bi hilabete lehenago Hollywoodera fortuna bila heldu zen egunetik ohi zuen bezala, gau hartan ere mozkor mozkor eginda zihotan Night Clubez Night Club, lotsagarriro irabazten zituen diruak lotsagabeki gastatuz.

Halako batean, star sakratuenek zoruan hatzaparrak markaturik uzten dituzterik kalean barrena zambuluta zebilela, hara non ikusten duen pantaila txiki eta haundietako idoloa, betidaniko amodio platonikoa, bere ametsetako amorante paradisiako eta aluzinagarria.

Eta gure fans honek zer hartuko ote zion aipatutako supermanari oroigarri eta erlikiarior bezala: lepotik eskegita bular iletuan zerraman urrezko zintzilikario astrologikoa? kuello haundi eta bordatu kurtsitako alkondara? ipurdi estu eta azpikalde zabaletako prakak? hebila zilarreztatuko gerriko haundi-maundia? takoi altu eta punta meheko kanperak? ala fantasiatzeko kantzontziloak?

Waka-Hon begira geratu
zitaion erne: begiak biribil
biribil, ezpaintxokotan
txistua dariola, hatzazalak
tigresa moduan luzatu-
rik.... aktorearen gainera
jauzi eginez, zer uste duzue
hartu zuela souvenir- tzat?

F.J. MENDIGUREN

(soluzioa «Jo... adarra» sail-
lean)

Euskarak ere mendi-gunean gorde-tako doinu berezi hori dauka. «Base-rrira gateko ordu erdi bat oinez» egin beharra daukala esan digu Patxi-aren aitak. Patxi berriz kaminu ondoan bizi da, blokeekin eraiki berria den etxe batean.

Barruan ohe zahar bat, zezena aldamenean eta janaria poltsetan sapa-
tik zintzilik. Hitzuna dugu Patxi nahiz eta aita bezain berritsua ez izan. Potto eta Argi dauzka 'Xanpart'-en, bere etxolan, Labri baserrian eta Pintxe mendian.

«Tiki-tikitatik, hiru urtetatik beti ardiekin, beti ardiekin. Eta gero izan zena, bueno Labrit hasi nuenean, orduan suertatu zen, joño, egin behar nuela mendira joan eta joan nintzen. Eskola bukatu eta Belatera joan nintzen eta hantxe. Han zakurrarekin. Arkumeak, ardiak, bildotsak denak zakurrarekin. Kordelik gabe, eh, mendian librean».

Donostiatik joan garela eta berehala hasi zaigu bere gaiarekin. Gure interesa gai horren gainean bakarrik balego bezala. «Urte bat izan zen Oñatin konkurtsa zela, kanpeonatoa zela eta hemen lagunek, aunitzek joan behar genuela. Joan ginen eta bueno. Holaxe broman hasi ginen, trastekerian... Gurea badakizu zer zen, bazkaldu eta gero parranda. Eta beti, bai, batek: 'gure zakurrak egingen du', eta 'nereak ere bai', hau eta hura. Eta bale. Hurrengo urtean segidan karta etorri zen. Karta etorri eta bueno, presentatzeko. Nik ezetz. Ni ez nintzela joango. Aitak: 'ez duzu joan nahi?'. Eta, 'ez, ni ez noakizu».

Ez zaio kuerdarik eman behar. «Hurrengo urtean, hemen Amairu herriko apezak esaten du, 'Patxi, apuntatua zara kanpeonato de Navarrarako? Ba, faltarik gabe joan behar duzu!'. Mekaguen... Nerbiosoa ta... Atera naiz kanpeonato Navarran eta puntu baten diferentzian gelditu nintzen subkanpeon. Eta subkanpeon gelditu, eta gero segi eta segi... baina beti ez daiteke segitu. Badakizu zer den? Entrenatu behar da aunitz. Entrenamendu handia behar du zakurrak eta... guziz lehenbiziko errekorridoak, bi banderen tarteko horiek. Gero lanean igual badira hauek bezain onak, baina lehenbiziko errekorrido horrek failatzen du aunitz. Aunitz eeh!».

Begiak bizi-bizi, mihia leun. «Horretarako zakurrak behar du ahal bezainbai mantsua. Mantsua behar du».

Eta kostatzen dena: zakurrari era-

«Onatira ailegatzeko goiz eguerdi eta arratsak behar dira entrenatzen pasatu; egunean lau aldiz»

kutsi egin behar. «Entrenamendua... mendian. Mendian ahal lez. Aa, han nik konkurtsa ikusi nuelarik Uarte kanpeonato Navarran, bueno pues, hartarik hasi nintzen, hasi eta hasi, eta segi beti. Zakurra orain porejenplo ardiak hemen dira eta zakurra handik buelta. Bertze buelta. Bakarrik hemen zakurrak dira akostunbratuak direkto ardiatara. Normalmente denak direkto ardiatara joaten dira. Hori hasten direlarik eta piskat akostunbratzen direlarik egiten dute. Kostunbrea hartzen dutenean hasten dira berak: ardiak han baldin badira hemendik martxa zakurrak. Hemendik».

Entrenatzeko mendian bi hilera banderin jarri eta zakurrari bien arteko bidetik jarraitzen erakutsi. «Bai, bai. Klaro. Hartzen dute bentaja ederra eeh! Bentaja ederra hartzen dute. Zakurra ja joaten da, zortzi egun kontinuo joaten dira, eta ja errekorridoa hartzen dute eta errana ere bai. Baina ez baldin bada prestatuta eraman ez eta deus ere. Nik uste dut gauz guzitan, pelotaria hura entrenatzen aritzen da, aunitz eeh! Nik badakit hura entrenatzen ibiltzen dela kanpeonatorako. Futbolistak ere

«Niri ere herrian ez bazidaten esan obligatua nintzela presentatzeko ni ez nintzen gaurko egunean presentatua izanen»

bai. Denek. Nik lehenbiziko bi urteetan erran nuen ez nintzela entrenatzen. Entsaiazen nintzen, egia da, baina hala ere ezin ailegatu. Mendian bakarrik zakurra eta mendian bazekien baina han publikoa ikusten zuen bitartean... adios: zakurra gibelera».

Hainbeste lanak ba al du ordainik ordea? «Entrenatu aunitz behar da. Bakarrik gauza dena da, ia, ez bait da, ni ere etxean bakarrik, aita eta ama ere adinean badoazi, eta ez dakit. Lana aunitz, eta entrenatu aunitz. Goiz, eguerdi eta arrats. Oñatira ailegatzeko goiz eguerdi eta arratsak behar dira entrenatzen pasatu eeh! Egunean hiru aldiz. Gero horrengatik... ez nau... ez bait da diru asko. Ez bait da diru aunitz, joder! Lehengoan ere joan eta hiru mila pezeta, bi mila pezeta, mila pezeta. Eta ez, aurtien nik joateari utziko diot».

Berriz presentatzeko gogoak kentzeraino. «Bahh, ez dakit, ez dakit. Pena ematen nau, eeh! Pena ematen nau. Diru gehiago emanez joanen nintzateke. Gustora eeh! Gustora! Eta zakurrak izanez joanen nintzateke. Baina, orain ere, honek sei hilabete dauzka, hor behean dagoenak, 'Argi!, Argi!' psisisisi, 'Argi to, Argi, Argi!', ez da etorriko hori, eta hori ere sei hilabete eta ez da ez txarra eta ez ona. Horrengatik segituko nuke, baina eah!, entrenamendu haundia behar da eta ez zekiat».

Argi eta Potto oinpean. Artzaiaren bakardadean bi lagun. Lanerako bi morroi. «Edadea, horrek sei hilabete, honek bi urte dauzka, ama umeak dira. Pintxe orain dauzka zortzi urte. Baina Pintxe mantso hartu nuen. Labri sei urtez ibili dut, kontinuo hura eta hark hasi orduko bazituen bederatzi hamar urte. Eta horrengatik Pintxe neukan gibelean baina gero konkurtsora biekin eta biekin, hasi nintzen biekin eta orain Pintxe dabil. Zakurrak bi urteetan ja ezagutu behar du. Horrela konkurtsotarako hiru bat urte».

Zakurrak gizakiak bezain ezagunak bilakatzen dira Patxiarentzat. Zahartu egiten dira, gaisotu... «Bueno, hala esaten dute. Hamairu, hamalau urte... zahartzen direla. Eta bizi da, lanerako ez da ona baina Labrik hemezortzi dauzka. Hemeretzi egin behar diu datorren martxoaren 23an edo horrela».

Maite ere batzuk besteak baino maiteagoak dira. Labri esaterako... «Bah, bah, famosua ez da. Pintxe baino hobea, aise hobea. Labri, Labri, bai. Labri bezalako zakurrik nik ez dut gehiago harrapatuko eskutan. Labriren

parekorik ez dut harrapatuko. Bertze norbaitek izatekotan. Baina harek eramaten zituen hemen hiru kilometro, lau kilometro, bost, eta mendian ikusi gabe, harek behin ardia ikusiz gero ardia segurua. Ardiak heltzen zituen, artzaia non zegoen ardiak han. Zakurrak fronte egiten zioten ardiari, karaz egiten zioten, zainga zainga eta ardia azkene-rako, mekaguen la letxe, ostra, ardiak han. Ardiak ez bazituen mugitzen nik handikan ziztu egin eta ardiak nerega-na, edota ez bazituen mugitzen nik la-gunduta... Baina, hura, hura bezalakori-k ez dut nik ikusi!».

Bere gaztaroa zakurrarenarekin ba-tera iragan zen. «Ni hasi nintzen ha-masei urteetan, ez, setentaizinkoan ha-sia. Eta orduan hasi konkurtsoan eta aintzinekobi urteetan hasi nuen zakur hori. Eskolatik gelditu eta segidan. Hartu nuen eta arditara. Lehendabizi-korik ama eta amarekin batera titkia, ttanttar bat arrunt ttalla. Gero, joño, ezagutu nuen oraintxe hasi ahal gara amarik gabe lanean ja ardiei hasi bait zen ohartzen. Ardiekin hasi zen eta gero mantso mantsoa eta ongi jarri zen. On-gi. Harek badauzka... hiru kilometro-tan karreteran behera ardiak ekartzen. Frantziara joaten gara hemendik eta artzaia handik kotxean etorri etxera, eta zakurra hantxe karretaren aintzina eta gibela, aintzina eta gibela handik etxera etorria. Zakurrak berak. Eta badira artzaiak ikusi dutenak zakurra. Gero haren ume bat egin nuen, altxatu nuen, gero orain Pintxe dena...».

Labriri zer gertatu zitzaion jakin nahi genuke. «Labri zahartu. Zahartu. Gero besoa hiru lekutarik hautsi zuen eta eraman genuen etxera, eta zakurren hospitalera Baionara eta han operatu eta han euki zuten igeltsuan. Gero sen-datu zen, orain bai, ez korritzeko bezain ongi eta horrelako failo handia».

Jakinmina gure aldetik, zakurretan nolakoa ote sexo diferentzia? «Badira klaseak eeh! Emetan badira onak bai-na arretan ere badira onak eeh! Ner-bioz, neretzako arra gehiago da. Ge-hiago. Baina domatzez emeak, neret-zako, errazago. Errazago dira hola... nola erranen dut, bueno, suabeagoak, eztiagoak direnak. Baina... behar bait dira denetarik».

Labri arra omen da, Pintxe berriz emea. Pottogatik «hau ibilia dut. Ibilira dut Bizkaian. Baina hau buru gogorra da».

Patxiren aitak esana zigun zakurra ez zuela jotzen. Baina txapelketan beti

Xanpart izeneko etxean bizi da Patxi. Aldameneko horiek Potto eta Argi ditu. Labri eta Pintxeren kastakoak.

esaten dio 'Pintxe, joko zaitut!'... «Za-kurra gaztetan igual bai eeh! Bueno, jo... jo ez aunitz eeh! Ez aunitz. Baka-rrik makila ez harrapatu baina harra-patzera. Urrunean ari baldin bada la-nean harrapatzera bezala tiratu baina ez harrapatu. Eta orduan ja hartzen dute inteligentea... eskeintzearekin ja beldur dira ailegatuko zaiela. Zakurra hor dago eta ni hemen, eta makila bide erdiz ailegatzen bada zakurrak ja errespetua hartzen du. Eta gero belarritik. Labri ez dut egundaino jo. Egun-daino eeh! Hura belarritik. Jeniua! Je-niua inork ez sinesten ez zuena bazuen baina belarritik tira eta tira eta hura beti prest. Beti lanerako. Eta Pintxe berriz aldrebek. Bueno, hartu ditu ma-kilada zafra batzuk baina ez aunitz. Arrunt gutxi. Eta honek bai, honek hartu ditu. Hau gaztea da eta odol be-rokoa. Odola gogorra du honek eta ho-rrengatik honek behar du, bai makila-kada batzuk. Baina Pintxek eta Labrik ez».

Zakur bat ona, besteak... «Ni kon-kurtsoan hasi nintzelarik zakur hain onik ez dut ikusi. Baina orain ja hi-ru-lau urte, hortxe dabilta denak. Le-

henbiziko, bigarren, hirugarren lauga-rren eta boskarrena hortxe hortxe da-biltza. Denak artzai berak. Berri gut-xi».

Zergatik ote berri hain gutxi aterat-zea eta «entrenatze horrek, entrenatze horretan. Badakizu batzuk fabrian ari dira lanean, besteak hargin, edozein lanetan ari dira eta horretan... ez bait da erraz lana. Zakurrak nekatu behar bait du. Por ejemplo hauek nekatuta daude, urratuak. Hauek ohituta dituzue hiru egun karreteran pasatzera. Orain ok-tubren, goitik beheti beharko dute ka-rreteran ibili hiru egunez. Kontinuo. Zeren, honek, ez honek ez, Pintxeren haurridea orain dela bi urte hil zen, hura zen hura fenomenua zakurra. Hura Pintxe ez bezalakoa. Hura Labriri hurbilduko zion zakurra zen. Zakurra ikaragarria langilea. Hasi zen goizeko ordubatean lanean ardiekin eta goizeko bederatziarako ito! Dena berak egin behar zuen. Ekarri zituen beharbada hirurehun-larehun ardi. Eta aintzine-koa eta gibelegoa denak berak ekarri behar zituen. Denak berak. Eta gibe-lean zen Pintxe eta Pintxeri ez utzi nai-rik jo, jo, jo eta urratu zen. Urratu. Eta

azkenerako zer egin zen? Urean freskatzen sartu eta digestionea kortatu. Eta gero hartan hil zen. Hura bai, hura bizi izan bazen gaurdaino... Labri... Labri harrapatuko zuen harek eeh! Iruditzen zait... Baina ezina izan!».

Zakur bakoitzak bere nagusia eta nagusi bakarra behar omen du beste zenbait gauzaren artean. «Lana, lana fuerte behar dute. Lana, errespetua eta baten mana, artzai, bueno jabe bati kaso egitea. Bertze gainontzekoan hasten bada honi begiratu, zuri begiratu neri begiratu... orduan ez da. Zakurra orduan ez da ondo».

Orabidea auzoko berri. Hango bizi-modua. Denak artzai ibiltzen ote? «Bai, bai, denak artzaiak. Bi baserri uztera doaz baina beste denak artzaiak. Denak artzaiak eta lehenbiziko errekorridoa izan ezik badira edozein konkurtsotan ibiltzen diren zakurrak bezain onak hemen. Amaiurren ere Patto... Ia bati zakurra zahartu zaio baina... agitz ona eeh! Ongi ona!. Zakur harek egiten du lana mendian... fenomeno. Badakizu, niri ere herrian ez bazidaten esan obigatua nintzela presentatzeko ni ez nintzen gaurko egunean presentatua izanen. Baina erran zuten eta, guk zer, joan egin behar. Hartaka hasi nintzen, eta orain pena ematen nau, baina hemen edozein artzaik zakur onak dauzka».

Artaldeak ez handiak, ez txikiak. «Hirurehun-larehun. Badira ehunekoak, berrehunekoak, denetarik. Artzaintza orain arte goiti ibilia da. Baina aurten urte txarra. Bazkik ez eta ez dakit, manera txarrak dira hemen. Gero- nek ere ez dakigu, artaldea kendu edo zer egin beharko dugun. Aurten seko eman bait du. Maiatza arte egin zuen busti, euria, beti umedadea; eta orain berriz, egin zuen junio-julio-agosto horrela, seko, eta orain berriz umedadea. Eta orain umedadearekin zer nahi duzu egitea. Deus ere ez. Orain zen bigarren kortea, soroan bigarren kortea, eta orain horiek denak usteltzen ari dira. Eta negurako ez dago bazkarik, eta al-falfa eta horiek denak kario daude eta... jendeak gogorik ez. Lehengo zaharrak hemen daukate, kontserbatu dute animalia lehentsu bezala, baina hemen ere fabrika dira gehienak. Gehiena fabrika dago. Fabrika eta, joder nekazariak ez dute segiko».

Eta betikoa, mendietan pinua sartu eta bazkik ez artaldearentzat. «Lehenago hauek denak gaztaina, ezkurra eta pagoa, horiek denak zeuden, baina orain erdiak baino gehiago pinua eta

joxe mollari

Lan handia ematen omen du zakurra entrenatzeak. Konkurtsotan ordea behar bezalako ordainik ez.

pinu tartean ez da ardia ondo eramaten. Pago tartean bai. Pago tartean elegante. Paga, gaztaina edo ezkurra baldin bada orduan bai».

Komunaletan horrelakorik egiterik ote? Pinua sartzetik ote? «Baai, bailara Elizondon da, ayuntamendua Elizondon da eta Elizondok baitu hamalau herri eta horiek dituelarik harek maneiatzen ditu guziak. Han alkate bat sartzan da eta harek nahi duena. Nahi duena».

Kazikadaren ondorioak. Ekaitza bezala hartua da. Baldin badator...

Bizimodua han eta hemen bilatu behar. «Neguan Frantzira joaten gara. Danixaritik hamabi bat kilometrotara. Ezpeletara ailegatu baino lehenago. Bildotsak Ezpeletara eramaten ditugu merkatura. Oktubren hondarrean, nobienbren lehenean joaten gara eta gero etorriko gara gu maio-junio, goiti, mendira».

Muga bertan daukate eta batetik bestera ibiltzen dira beste batzuk baino errazago. Arazorik? «Ez, ez. Bueno, harat bildotsak sortu baino lehen eramaten dira. Ja ardiak erditzeko mo-

mentun direnean eramaten ditugu Frantzira. Handik kilometro-kilometro terdira Ezpeleta. Hamar bat tratante joaten dira, tratante aunitz. Bat igual hasiko da prezio bajutik eta bertzeak gainetik. Gainean jarri duenarengana joan eta hari eman».

Hemengo aldean berriz Irungo enpresarioak jaten du dena. Berak jartzen ditu kondizioak. Artzaiak markurtzea besterik ez dauka. «Hemen kamiona pasatzen da: Montero. Eta hemen Monterok ematen duen prezioan, martxa bildotsa. Han tratuan aritzen ahal zara eta konparazionean tratuan ez bazara arreglatzen, bildotsak etxera eramaten ahal dituzu eta hurrengo merkatuan ateratzen ahal duzu».

Irungo bidetik gatoz bueltan. Elizondon potexka bat. Ikastolako haurrek ez daukate eskola non eman. Ilunabarra. Koadrila pare bat taberna zuloa eta Television martxan. Española, noski.

ARTASO
Joxe MOLLARRI

Astigarraga-Ergobiko «Herrikoi» Auzoelkarteak
esperientzi piloto bat egingo du bere ingurugunean

ZABORRAREKIN, ZER EGIN?

Kontsumo gizarte honetan erabili hala gauzak botatzeko ohitura zabaldu zenetik, energia, lehengaia, etabarrak gutxitzen ari diren bitartean egunetik egunera gehitzen doan gauza bakarra hondakina da. Gizarte mota hau zarrastela da benetan, hondatzailea, eta milaka diru energia berriak bilatzen erabiltzen duen une berean milaka tonelada zaborretan energia bezala edo lehengai bezala erabilgarria den material pila bat pikutara bidaltzen du.

Ez da zabarkeri hau, halaz ere, zaborraren mundu honetan sortutako arazo nabarmenena. Gizarte industrial aurrera doan neurrian egunero egunero lur gainera milioika tonelada botatzen direlarik hainbat lurralde karkaba edo zikinzulo bilakatzen dira sekulako desastreak sortuz. Herri askotan, eta gehien bat hiri haundien inguruan hondakindegia gehienak saturaturik aurkitzen dira beren inguru guztia kontaminatuz.

Arazoa gero eta larriagoa da, ez bakarrik biztanlegoa hazitzen doan neurrian zabor kantitatea ere haunditzen doalako, baizik-eta biztanle bakoitzeko sortzen den hondakina gero eta haundiagoa delako.

Euskal Herrian bakoitzak egunero 800 gramu

Euskal Herrian biztanle bakoitzeko 800 gramu hondakin sortzen da egunero eta konparagarri gerta dadin esan dezagun Madrile edo Bartzelonan kilora iristen den bitartean Estatu Batuetan bi kilotik gora biltzen ari direla gaur egun. Eta bestetik Euskal Herriko 20.000 biztanle baino gutxiagoko he-

rrietan 0,55 kilo biltzen direla. Gizarte gero eta garatuagoa izan, hondakin gehiago sortzen dela izango da datu hauen ondorio erraza. Gizaldi honetan hondakinen kopurua ehuneko sortzirehun hazi dela ere ezagutzen da. Arazoa gero eta larriagoa izango denaren saila garbia hain zuzen.

Datu hauek guztiak ezagutu ondoren zaborraren mundu honen kontraesan kuriosoez jabetzen da bat. Alde batetik zaborra bera jaso eta deusezten mila milioika gastu egiten den bitartean hondakin horren baitan dauden aberastasun potentzial guztiak galtzen dira eta une berean hondakindegia inguruko lurraldeak, erreka, haizea etab. kutsatzen dira, kontaminatzen dira. Azkenik eta paradajikoki zabor bezala galtzen ditugun material pila bat, ondoren gure industrietako beharrezko direnez gero, inportatu egin behar dugula ikusten dugu. Hala txatarra, paper erreorteak, trupuak etab. Xelebrea benetan!

Arazoari irtenbide bila saio dezente egin dira munduan zehar. Hiri haundien inguruan helburu horri erantzuna bilatzeko industria haundiak sortu direlarik. Halaz ere gaur arte gehiene-

Gizaldi honetan hondakinen kopurua ehuneko zortzirehun batean hazi da. Euskal Herrian biztanle bakoitzeko zortzirehun gramu hondakin sortzen da egunero. Madrile eta Bartzelonan kilora iristen dira eta Estatu Batuetako hirietan bi kilotik gora

tan zaborraren tratamendu hauek gastu haundiak sortu izan ditu lan horri etekinik batere ez ateratzeko. Datu ezaugarri bat hau dugu: Madrilgo

79an Petritegiko hondakindegia sortzen zituen kontaminazio eta arriskuengatik protesta franko izan ziran.

Udalak zaborraren jasotzean, tratamenduan eta deuseztean urteko bederatzimila miloi erabiltzen ditu. Diru gehiegi galtzea da hori irrazionaltasunera ohiturik daudenentzat ere.

Zenbait irtenbide

Hondakina erraustea, konpostajea, eta hondakindegia kontrolatuak dira orain arte erabili izan diren bideak. Ia hondakin guztiari probetxu ateratzeko reziklaje osoko teknika berriak ere hasi dira gaur egun.

Hondakinak erraustea eta hondakindegia kontrolatuak dira gehien erabili direnak baina orain arte ia lan horri etekinik atera gabe. Horrelako bat Arrasaten dago egun bakoitzeko berrogeitahamar toneladarako presatua. Hondakinak erraustea elektrizitatea sortzeko erabili daiteke baina oraindik ez da oso errentagarria izan. Bartzelonan dago estatuko haundiena, hiru labe haundiz osatua, egunean hiru mila tonelada tratatzen ditularik. Gutxi daude oraindik horrelakoak.

Hondakindegia kontrolatuak dira gure herri honetan gehien erabili izan ohi direnak. Batipat inbertsio haundirik eskatzen ez dutelako. Hauek halaz ere arazo dezente sortzen dute beren inguruan kontaminazioa dela-ta. Hauri etekina ateratzeko bidea egon badago, orain arte oso gutxi erabilia bada ere, saiatu ere ez de inor egin. Orain dela gutxi arte administrazioarentzat zaborra non utzi izan bait da arazoa eta ez honi etekinik ateratzea. Hondakindegia kontrolatu hauetan biogasa sortu daiteke dauden honda-

kin organikoak hartziazaz, fermentatuz. Oxijenorik gabe hartziazaz metanoa sortzen da eta hondakinen artean zulo luzeak eginik gas hori jaso eta erabilgarri egitea posible da.

Halaz ere aurreko sistema honek, inguruan gas hori erabili dezaketen industriarik ez badago, distribuzio arazoak dituela jakinik oraindik ikerketa mailan gelditu da.

Konpostajea ere hondakin organikoak hartziazaz egiten dira, baina oraingo honetan ongi haizetuz. Konpostajea ongarri oso bikaina gertatzen bait da lurarentzat eta nekazaritzarako oso onuragarri gerta daiteke. Are eta gehiago gure lurak oraintxe nekaturik eta osagarri organiko gutxikoak bilakatzen ari zaizkigunean.

Euskal Herrirako sistema onenetako bat gerta daiteke hau, kontutan hartzen badugu gure herrian sortzen den hondakinak ehuneko berrogeita hamarrean organiko materialaz osa-

**Bi mila toneladatik
gora hondakin
galtzen da
alperrik egunero
Euskal Herrian**

**Batetik zabor
organikoa berezi,
«Traperos de
Emaus» delakoak
jasotako paper
eta kartoia
bestetik, bidrio
industriak
jarritako
kanpai-ontziak
azkenik, zaborra
sailkatu egingo da
eta baliagarri
bilakatuko**

tua dela.

Teknika berriko erreziklaje osoko industriak ere bide bat dira arazoa konpondu nahian sortuak eta hauek ere konpost hau da lortzen duten lehengai garrantzitsuenak.

Horrelako industriak munduan zehar orain gutxi hasiak dira sortzen. Europako lehenengoa Erroman eraiki zuten 1965ean. Estatuan Adaro enpresaren eskutik sortzen hasiak dira, lehenengoa 1981ean sortu zelarik. Oraingo enpresa bat Madrilen eta beste bat Tarragonan sortu dute.

Enpresa hauek zaborretan berezi eta lantzen duten materialetatik konposta, papera, plastikoa, txatarra, eta bidrioa erreziklatzen dute berriz ere lehengai gisa erabiliz.

Hauetako material batzuk mekanikoki, teknika bidez berezi eta jasotzea ez omen da errentagarri eta honek jatorrian berezi beharra sortzen du.

Euskal Herriko lehenengo esperientziak

Hirurogeita hamarreko hamarkada bukatzen ari zela plazaratu ziren Euskal Herrian zaborrak sortutako lehenengo iskanbilak. Hauetatik famatuenak Iruñeako Argiñarizkoa eta Astigarrako Petritegikoa. Iruñeako «Lore» taldeak Argiñeariz hondakindegia inguruan egindako azterketak izan ziren hain zuzen Euskal Herrian

hortaz egin ziren lehenengo azterketa serioak. Petritegiko hondakindegiko zabarkeriaz Astigarragako «Herrikoi» Auzoelkarteak ateratako aldizkariak ere egoera salagarri hura plazaratuz gainera azterketa sakonak egin zituen irtenbide bila.

Hauen eskutik ezagutu dira Euskal Herrian hondakinen tratamenduari buruzko lehenengo urratsak.

Gaur egun edonork izan du bidrio zuria eta berdea jaso eta bereizteko kalean jarri diren kanpai-ontziak ikusteko aukera. Besterik ez bada orain dela gutxi barrikada antzera jarri egunkarietan agertu direlako. Tramankalu polit horiek zabaltzen ari dira Euskal Herri osora. Iruñeako kaleetan ikusi zitezkeen moduan Irunen, Altsasun, Errenterian, Gasteizen eta bar ikusi daitezke orain.

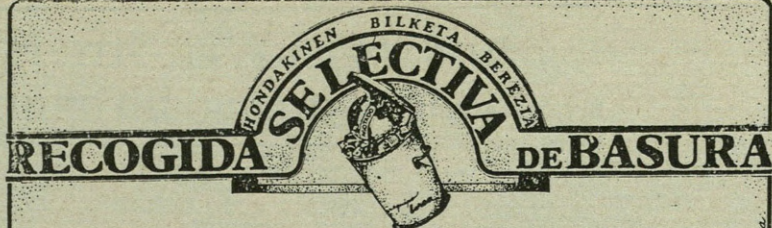
Bidrio hori jasotzea izan da orain arte urratsik errazena batipat Bidrioaren industria horretan interesaturik egon delako. Horrela bidrio industriagintzan ari direnak beren artean estatua lurraldetan banatu eta bakoitza bere lurraldeko bidrioa jasotzen hasi da, (Euskal Herrian 'Vidrieras de Llodio' entresa). Horrela sortu dira tramankalu horiek.

Zailagoa eta beharrezkoagoa behar bada hondakinen beste osagaiak bereiztea. Alde batetik osagai gehiago direlako eta bestetik jendearen ohituen aurka egin behar delako.

Horretan saiatu da «Lorea» Iruñeako lan taldea. Eta 82-83 urteetan hondakinak jatorrian berezi eta bereizirik jasotzen egindako esperientziak arrakasta izan ondoren bide horretatik jotzeko erabakia hartuko duela Iruñeako Udalak dirudi zabor arazoetan behintzat Europako aintzindari izanez. Hondakinen tratamendurako planteatu zitezkeen beste bideak (hondakindegiko kontrolatua, hondakinak erraustea edo erreziklaje osorako industria) baino egokiago dela frogatu omen du «Lorea» lan taldeak aurrera eramandako esperientziak.

Esperientzia pilotoa Astigarragan

Hain zuzen, «Lorea» taldeko partaideek Astigarragan beren esperientzien agerpena egin ondoren eta Astigarraga eta bere inguruko jendea lehen ere Petritegiko arazoa zela eta nahiko kezkatua dagoela jakinen gainean edukiz «Herrikoi» auzoelkarteak esperientzia gisa aurrera eramán nahi

Recuerda:

el **PROXIMO JUEVES DIA 5 de ABRIL**

RECOGIDA de PAPEL y ROPA*

*SACAR ANTES de las 9 y DEPOSITAR a 3 m. de la BASURA

Lorea AYUNTAMIENTO de PAMPLONA

Iruñeako «Lorea» taldeak honelako panfletoak erabili ditu jendeak ikasi dezan

duen plan bat aurkeztu dio Donostiako Udalari sei hilabetez hondakinen jatorriko bereizketa egiteko laguntza eske.

Esperientzia piloto gisa aurrera eramán nahi den proiektu honek helburutzat jendeak, bakoitzak bere etxean, zaborra bereizi dezala bilatzen du. Helburu nagusia zabor organikoa organikoa ez denetik bereiztea izango da. Zabor organiko horrekin gero konposta egingo da ondoren inguruko baratz eta lorategietan erabiltzeko.

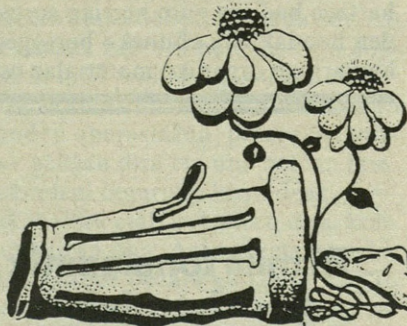
Horretarako beren asmoetan jende arteko heziketa epe bat prestatu dute, jendearen kontzientzi lantze bat, esperientzia denon onerako gerta dadin.

Zabor organiko hori alde batetik,

bestetik «traperos de Emaus» delakoak jaso ditzazketen kartoi eta paper zaharrak eta bidrieroak jarriko dizkiguten kanpai-ontzi horiekin gure zaborra ordenaturik baliagarri bilakatu daiteke gure gizarte honentzat.

Piskanaka piskanaka Euskal Herriko industrializatzeko azkar eta desorekatuak sortu dizkigun hainbat eta hainbat arazori maratila bilatzen joan beharrean aurkitu garenez gero, beste arlo askotan egiten den bezala, ez da txarra izango zaborrarekin «Herrikoi» Astigarraga-Ergobiako auzoelkarteak egingo duen esperientzia horri ahalik eta bultzada haundiena eta jarrera onena ematea.

Leo BASTIDA

«Lorea» taldearen logotipoa. Zabor ontzitik loreak sortzen dira. Hori errealitate izatea uste baino gertuago daukagu.

Gehiengoak ez du sekula berez gutxiengoaren hizkuntza ikasten, ez da elebidun bilakatzen, gutxiengoa bai.

ELEBITASUNA, GUTXIENGOAREN EGOERA

Aurreko artikulu batean Canadako 101. legeari buruzko informazioa genekarkizuen. Lege hori ez da zorionez Kanadan eta Quebec-en hizkuntzaren alde martxan jarritako lege bakarra. Badute beste bat «Canadan hitzegiten diren Hizkuntza Ofizialen Legea» izenekoa. Lege honen 15. urteurrena bete berria da Irailaren 7an 1969. urtean onartua izan zenetik.

Canadan zentsoarekin batera, eta 1901. urtetik, hizkuntzari buruzko galderak egiten dira hizkuntz-ordezkapen prozesuak zein bide daraman aztertzeko. «Hizkuntz Ofizialen Legea»k bere ohiartzuna izan du eta ondorioak 1986. urterarte agertuko ez badira ere geronek ikusitakoa azaldu nahi genuke.

Estadistikek diotenez hizkuntza minoritarioko hiztunak dira elebidun bilakatzen direnak. Ez besteak.

Dirudienez elebidunen kopurua gehitzeko asmoz onartu zuten 1969. urtean goian aipatutako legea.

Canadan biztanleria %13 igo da 1971.etik 1981.era bitartean, baina 15 urtetik beherako biztanlegoaren kopurua gutxiagotu egin da. Honen bidez zera esan nahi da, 15 urtetik beherakoak normalean ez dira elebidunak, jaiotzez inor ez bait da, eta beraz fenomeno honek teorian 81.ean elebidunen kopuruaren haunditzearekin zer ikusirik eduki zezakeela, eta horregatik 20 urtetik gorakoak bakarrik kontatu ditugula.

1971-81 urteetan eman diren datoen arauera lehenengo azterketatxo egin daiteke. Halaz ere egoera nola aldatuz joan den ikusteko, azken 50 urteetan eman diren datoak azaltzen dizkizuegu.

Dato hauei buruz zera esan nahi dugu:

Bat: zein izan da jendeari egin zaion galdera?: *elkarrizketa arrunt bat edukitzeko haina ingeles edo frantses dakizu?*

Bi: Hiru koadro daude: 1. Canadako biztanlego osoa harturik, Quebec barne; 2. Quebec-eko biztanlegoa bakarrik kontutan izanda jasotako datoak; 3. Canada anglofonoan zonalde frantsesak kanpoan utzita jasotako datoak.

Agertzen den lehenengo dato garrantzitsua zera da, elebidunak Canada mailan, 1971-81 hamarkadan, 2,9 milioitatik 3,7 milioitara pasa direla. Halaz ere ingeles eta frantses elebakarren kopurua gehiagotu egin da. Hau da 4 milioi elebakar frantses eta 16 milioi elebakar ingeles. Beraz eleba-

karrak elebidunak baino 4 aldiz gehiago dira.

Beste dato bat zera da, elebitasuna egoera minoritarioan dagoen komunitatean ematen den fenomeno bat dela, berdin da frantsesa ala ingelesez izatea.

Zonalde ingelesetan komunitate frantsesaren elebidunen kopurua %85ekoa da, eta zonalde beréan ingeles komunitatearen elebidun kopurua %5ekoa da.

Quebec-en, zonalde frantsesean beraz, komunitate ingeleseko elebidunen kopurua %53koa da eta zonalde berean frantses elebidunak %29 dira.

Halaz ere elebidunen kopuru nagusia Canada mailan komunitate minoritarioaren lurraldean ematen da, Quebec-en %39,1 izanik.

Artikulu honekin batera ageri den 1. koadroan inolaz ere espero ez zitekeen fenomeno bat agertzen da. Iparrameriketa osoan eta Canada osoan nagusi den hizkuntza, Canadian atzera doa, eta Canadian 1931. urtetik frantsesez elkarriketa bat edukitzea gai diren kopurua gehiagotuko bagenio, 1931.ean zen %27tik 1981.ean den %32era pasatzen garela ikus dezakegu.

Era berean eta garai berean ingelesez elkarriketa bat edukitzeko gai diren pertsonen kopurua 1931.eko %86tik 1981.eko %84ra pasa da.

2. koadroan agertzen direnak Quebec bakarrik kontutan edukiaz jasotako datoak dira.

Bi tendentzia oso garbi azaltzen dira:

a) Ingeles elebakarrak pikutara doaz; 1931.ean %16,4 baziren, 1981.ean %6,8 dira.

b) Frantses elebakarraren kopurua goraka doa, 1931.ean %42,1 baziren, 1981.ean %53,4.

Kasu honetan badirudi beraz, Quebec-eko elebidunen kopuru haundia 1981.ean 39,1a, ingeles elebakarren kopuruaren gutxitzeari esker dela. Batzuk fenomeno honen atzean 101. legearen itzala ikusten dute, alde edo kontra jokatzeko.

Frantsesa Quebec-en eta Nouveau Brunswick-eko ifar aldean bakarrik

gehiengoaren hizkuntza da. Canadian, gainerako lurraldeetan hamar pertsonetatik bederatzik ez dakite frantsesez.

3. koadroa, Canadiano zonalde ingeleseko erantzunak bakarrik jasotzeko lortutako emaitza da.

Zonalde ingelesean, eta sinistu ezina bada ere, frantsesaren ezagueraren igoera aurrera doa eta lege honek tendentzia honetan ez du aldaketarik ekarri.

Frantsesaren ezaguera aurrera doala diogu, frantses elebakarren kopurua aurrera ez badoa ere, elebidunena aurrera doalako %98ak egiten du in-

gelese.

Datorren zentsoa 86.ean da. Ez zen galderarik egin 76.ean (ez dakigu zer-gatik) eta orduan lege hau onartu zen-gz geroztik eman diren aldaketak hobeto aztertzeo aukera egongo da, ordezkapen prozesoreen norantza garbiago azalduko da.

Bukatzeo, dato hauek ezaguerari buruzkoak direla esan beharra dago eta kontutan hartu, ez da berdina hizkuntza bat ezagutzea eta erabiltzea. Artzek esango lukeen bezala *hizkuntza bat ez da galtzen ez dakitenek ikasten ez dutelako, dakitenek erabiltzen ez dutelako* baizik.

ARLANTZ

1. KOADROA. 1931-1981. urteetan, Canadian, 20 urtetik gorakoek hitzegiten zuten hizkuntza.

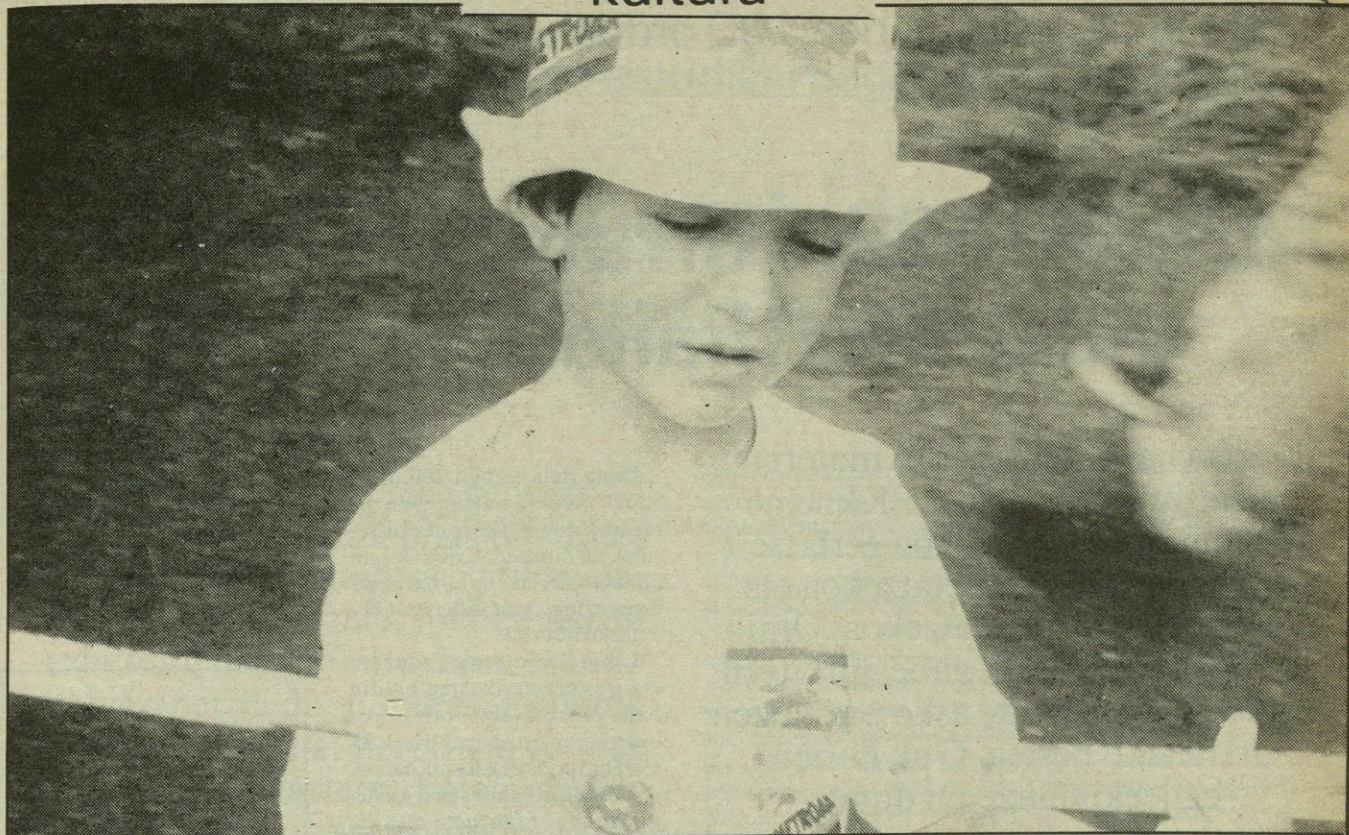
	Frantsesa	Biak	Inglese
1931	11,6	15,7	70,6
1941	13,4	15,5	70,1
1951	14,1	15,8	69,1
1961	14,3	16,4	68,0
1971	15,0	16,7	66,7
1981	14,7	17,7	66,3

2. kuadroa. 1931-1981. urteetan, 20 urtetik gorakoek hitzegiten zuten hizkuntza.

	Frantsesa	Biak	Inglese
1931	42,1	40,8	16,4
1941	47,4	37,4	14,6
1951	49,3	37,3	12,3
1961	49,4	37,3	12,3
1971	51,7	36,8	10,5
1981	53,4	39,1	6,8

3. KOADROA. 1931-1981. urteetan Canadiano Zonalde Inglesean (Quebec eta Nouveau-Brunswick kanpo) 20 urtetik gorakoek hitzegiten zuten hizkuntza.

	Frantsesa	Biak	Inglese
1931	0,6	6,2	90,2
1941	,5	6,7	91,5
1951	0,6	7,1	91,0
1961	0,6	7,7	90,3
1971	0,5	8,4	89,2
1981	0,3	9,1	89,0

Arrakasta haundiarena dagoeneko topikoa bilakatu da Kilometroak eta antzeko jaien balorazioa egiteko orduan. Hilaren 7an Oreretan izan zenari gagozkiolarik ere guztiz balantze positiboa egin beharrean aurkitu da kristo guztia, eta guztiokin batera baita geu ere. Orereta Ikastola diruz laguntzearen egindako mobilizazio horretan bizitu genuena ahalik eta aldi gehienetan berriro ahal izan beharko litzateke herri honen euskaltzaletasunaren erakuslea den aldetik baina dudarik ez dago ere horrelako ospakizun erreibindikatiboek gero eta zentzu gutxiago daukatela gure artean Euskal Eskola Publikoari buruz daukagun debate pendientea burutzeko esfortzu haundi bat ez badugu egiten. Bide horretatik jo beharko genuke, bada, aurrerantzean.

berriak

Sabin

Bi liburu argitaratu ditu Pello Salaburuk. Aurten Euskaltzain Oso izendatua izan den Pello Salaburu nafarrak bere tesi doktora-lean oinarritutako bi liburuskak kaleratu ditu azken asteotan. Bion izenburuak hauexek dituzue, Hizkuntzaren soinu egitura eta Arau fonologikoak, eta nahiz eta hizki haundiz idatzitako tituluaren arauera halako orokortasun bat soma zitekeen, egia da ikerketa Baztango euskalkiari baino ez dagokiola, azpian dauden hizki ttipagoetan erraz antzeman daitekeenez. Bestalde, agian nabarmentzekoa da bi argitalpen hauek izan direla Euskal Herriko Unibertsitatea/Universidad del País Vasco izenekoak argitara eman dituen lehen lan akademiko euskarazkoak. Detalle hori irakasle gazte honek instituzio horretan daukan gero eta itzal haundiagoren seinale edo islada liteke apika.

Itsasoak ez du esperantzarik liburuak 7. eta Ehun metrok 5. edizioan, dagoeneko. Aurreko asteotan ere Haranburu Altuna editoreak bi birrargitalpen egin ditu, dudarik gabe guztiz aipagarriak direnak. Alde batetik editorearen beraren nobela den Itsasoak ez du esperantzarik izenekoak zaspigarren birrargitalpenera heldu da, eta bestaldetik Ramon Saizarbitoriaren Ehun metro nobelak boskarren argitalpenaren gailurrera iritsi da. Liburuikiok salmenta-eskalada horretan gorantz joko dutela dudarik ez dago, hain dira garai baten adierazgarri eta ikastetxe nahiz unibertsitateetan derrigorrezko testu gisa aginduak.

Gasteizko IX. Nazioarteko antzerki jaialdia: beste bat, besterik gabe. Hauxe izan daiteke honoko edizio honetako konklusioa. Nazio eta estatu ezberdinetako antzerki taldeak, kalean animazio gutxi, jendea itxuran antzokitara, eta ezer gutxi besterik. Agian, La Fura dels Baus talde katalandarraren inpaktoa. Bestalde, euskal antzerki talde bakar batek ere ez duela parte hartzerik izan. Euskal Herrikoetatik bost talderen artean osatutako Oficio de Tinieblas izan da ordezkaria. Euskarazkorik ez. Arrazoa? Jaialdietako idazkariari galdetu beharko zaio ea zergatik ez zien euskal antzerki taldeei galdetu ere egin parte hartu nahi ote zuten. Gehiegitan errepikatzen den hutsunea. Datorren urtekoan ere? Espero dezagun ezetz.

Nafarroako Gobernuak bost milioitako subentzioa Euskaltzaindiari. Badirudi zenbait arlotan Nafarroako Gobernuak bertako Diputazioak euskara eta euskal kulturari urtetan egindako mugin eta iruzur etengabeari nolabaiteko mozorroa ipini nahiean dabilela. Nafarroako Gobernuak sortu zenetik, eta bertan PSOEkoak nagusi badiltzanetik, halako erlazio-birreskuratze bat eman da nafar instituzioetatik euskal kulturaren inguruan mugitzen diren erakunde eta batez ere instituzioekiko. Ingurune horren barruan entenditu behar litzateke Gobernu horrek Euskaltzaindiari eman dion bost milioitako subentzioa (3 berezkoak, eta 2 azken Biltzarra bertan egiteagatik). Horrekin ere, laguntza eskasa, euskarak Nafarroan jasotzen duena.

«Alfabetatze maila. Lehen 100 orduak» eta «EGA gida-liburua»

AEKren beste urrats bat didaktika mailan

Kurtso berriaren atarian material berria aurkeztu digu AEKk. Une honetan prezisuenetakoa gertatzen den materiala, alfabetatzekoa eta EGA azterketa prestatzekoa. Orain arte sistematizaturik gabe aurkitzen zelako bata eta jende asko prestatzen ari delako bestea. Guk horien egileekin hitzegin dugu.

Egile anonimoekin. Isil-isilik lan-taldean aritu diren irakasleekin. Beraiek dira hobekien ezagutzen dutenak euskararen irakaspenean gertatzen diren hutsunerik handienak. Beraiek zulo horiek betetzeko aproposenak.

«Alfabetatze mailatik hasiko gaituk inporta ez bazaik. Orain arte hori izan duk irakasleok izan dugun mailarik traketsena eta heldu gabekoena. Material falta zegoen batetik. Egon zerbait bazegoen, baina gutxi. Euskaltegi bakoitzean prestatutako zenbait ariketa analitiko, Lazkaoak... ah, eta ez ahaztu, Urraspide bat».

Material faltarekin batera sistematizazio eza zen alfabetatzearen ezaugarriarik nagusienetakoa: irakasle bakoitzak ahal zuen modura ibili beharra zeukan. Hartu hau hemendik, bestea handik, batzuk arbolak egiten, besteak diktaketak... «Orain pentsatu duguna da alfabetatze larehun ordu prestatzea. Horietatik berrehun pronto dauzkagu dagoeneko eta lehen liburu honetan 100 kalean daude jada». Beste ehun ordu ere inprentan omen dauzkate dagoeneko moldatzen.

Berri garrantzitsua beraz al-

fabetatu nahi duenarentzat. Ze kontutan hartuz gero azken urteotan euskalduntze-alfabetatzean zegoen dinamika, alfabetatzea behera zetoerrela, edo gutxienik ere, behetik zebilela ikusten bait zen. Mugimendu honen %10a besterik ez litzateke izango alfabetatzen ari dena. Frakaso sentsazio batekin gainera ikaslegoa gutxitu egin dela frogatzerakoan. Orain berriz dexente hobeto dagoela ematen du: sailkatu dute alfabetatzea eta irakasle guziek badute metodo bateratu bat. Ez daukate zertan ibili bakoitzak bere aldetik gauzak biltzen eta inprobisatzen.

Irakurtzen eta idazten ikastea

Hemen irakurtzen eta idazten irakatsi nahi dugu. Ez hainbeste hitzegitea. Liburua ez litzateke izango hizkuntza trakets-xamar erabiltzen dutenentzat. Horientzako 100 orduko beste ikastaro bat prestatu diagu egokitze-maila batean. Jende asko etortzen bait duk alfabetatzera bere euskalkia batera menderatu gabe. Orduan zera egin behar da lehenik, beren euskalkitik batuara iragaiteko baldintzak ezarri

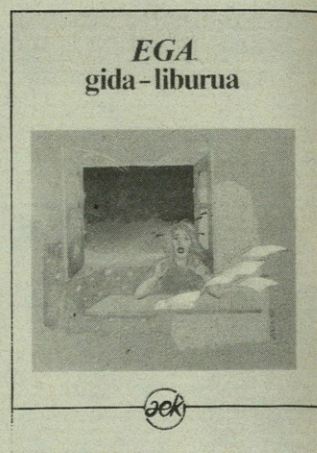
Dena dela Lehen 100 ordu hauek probisionalak omen dira. Irakasleek ikusi eta objektiboak jar ditzaten. Kritikak egin ditzaten zeren eta horren gainean egingo bait dute gero benetazko liburua.

Liburuaren asmoa idazten eta irakurtzen ikastea baldin bada horretarako erabilitako bidea hizkuntza erabiliz ikastearena da eta ez eskema batzuk ikasi eta gero aplikatzen ahalegintzekoa. *Liburua nahiz eta analitiko ez izan nahiko mugatua da. Irakurketak eta oso mugatuta daude, programazioa ere oso zehatza da. Gauza sinple-sinpletatik hasten gara hasiera-hasieratik: postal bat idaztea, deskribapenak egitea... Hori bai, ariketa bakoitzean edukin jakin bat landuaz.*

EGA gida-liburua

EGA prestatzeko dauden jende-uholdeak direla eta oso ongi etorriko da liburu hau ere. Alfabetatzen gutxienez 300 ordu sartu dituenentzako liburua. Alfabetaturik daudenentzako liburua. Besteek alperrik omen dute EGArekin hastea. Ez omen dute gaindituko. Froga bat egiten diegu EGA prestatzen hasi nahi duten ikasleei. Alfabetatuta daudela frogatzen badute aurrera. Bestela alfabetatzera. Hobe dute horrela.

Gida-liburu honetan laguntza aurki daiteke nahiz irakaslearentzat nahiz bakarka prestatu nahi duen ikaslearentzat. EGAn zer eskatzen den, nora jo ariketa horiek prestatzeko... ez da liburuan ariketarik ematen. Ariketak egiteko badira liburu asko kalean. Liburuan 'pista' batzuk eskeintzen dira. Norabide batzuk. Hortik aurrera irakasle bakoitzak jakin beharko

Bi liburu eder alfabetatzeko eta EGA prestatzeko.

du zein den aplikaziorik egokiena une bakoitzerako. Jendea alfabetatua dagoenez gero honekin hasi aurretik, EGA ikastaroak praktikoa izan behar du. Morfosintaxia, arbolitoak, roilo gramatikalak, ariketa analitikoak jendearen etsipen aurpegiak errukitzen gaituzten arte etab. Ez, ez eta ez. Beno, neurritxiki batean besterik ez. EGA prestatzea azterketan eskatuko dituzten zenbait teknika ikastea da, besterik ez.

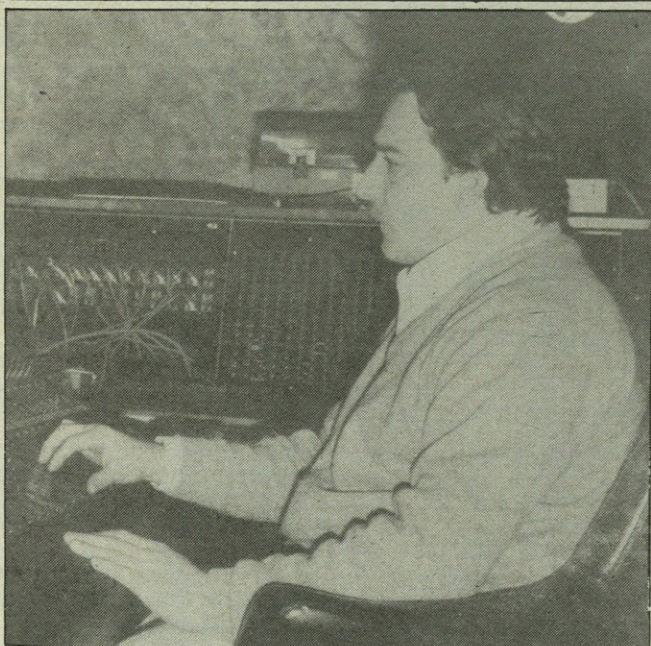
Badakizue beraz hainbat aldiz presentatu eta oraindik ere 'titulua' ateratzea lortu ez duen guziak: liburu hartu eta prestatzera. Hori bai, lehendabizi alfabetatu. Gero edozein liburudendatan edota euskaltegitan eskatu.

J.M.

Euskadiko grabazio-estudioei begiradatxo bat (II)

«Tsunami», norabide askotako grabazio etxea

Joan den astean hasi genuen errepasotxo honetan bigarren izatea Donostiako «Tsunami» grabazio estudioei tokatu zaie. Joera musikal ezberdinenak grabatu diren estudio nahiko berria dugu Josean Lopezek Donostian duena. Bertara jo genuen eta grabaketa tartetxo batetan eman zigun hainbat argibide.

Josean Lopez, bere grabazio-estudio ponpoxeko mahaiaz baliatzen.

Donostiako hiri-erdian, Hondarribia kalean dago «Tsunami» grabazio-estudioa. Han Josean Lopez aurkitu genuen estudioen jabea eta grabaketa tekniko bezala ere diharduena. «Tsunami»ko ofizina eta estudioa bera gaur egun bananduak

daude, proiektu nahiko anitzos baten zai. Proiektu horren arabera estudioa ofizinetatik bertatik sartuko litzateke, bertan instalazio ezberdinak jartzeko asmoa ere badutelarik, dutxak, taberna txikitxo bat, eongela erosoa, etabar. Dena

dela, oraingo egoera ez da hori, eta hitz urriekin Josean Lopezek komentatzen digu noiz eta nola sortu zen «Tsunami». «mila bederatzirehun eta larogeita-hiruko maiatzean hasi zen funtzionatzen, beraz, urte t'erdia daragu martxan, baina sei edo zazpi hilabete obretan pasa ondoren. Historia hau sortu zen mik baneramalako denboratxo bat afizionatu mailan etxean grabatzen, eta gutxinaka gutxinaka hau sortzeko asmoa burutzen joan zen, hau bait da hasten zarenetik daukazu helburua, beste estudioetako argazkiak ikustean aluzinatzen bait duzu...».

Eta orain estudioa hor dago. Joseanek esplikatzeko dizkigu bere estudioaren ezaugarriak. «magnetofoiak sistema analogikoak eskeintzen duen topea ematen du, hogeitalau pista, orain digitala hogeitamabikoa atera dute, baina hori jadanik gehiegi da, hemengoarekin sobera ere baduzu zenbait lanetarako».

«Tsunami»ko arduradunak

ez digu diru kopururik ematen baina argi dago milioi pila eder-rra kostatu zaiela estudioa. «ikusten ez diren milioiak daude hemen, insonorizazioan adibidez. Sekula bukatzen ez dena da, eskatutako kreditu batzu ordaintzeaz pagatzeaz bukatzen duzunerako, zerbait zahartu da eta aldatu behar duzu, eta zortetan sartzen zara, ostera».

«Tsunami»k ez ditu diskoak argitaratzen, grabazio-estudioa da soilik, nahiz eta Joseanek aurrerantza begira aukera hori ez baztertu. Bestalde, grabazio estudio gisa ez dago espezializatua, «hemendik mota guztitako musika taldeak pasatu dira, estudioaren ezaugarriek edozein motatako musika grabatzea permititzen dute». Antza denez jo eta ke ari da grabatzen «Tsunami», maketak, diskoak eta beste motako lanak ere nahiz eta diskotan espezializatua egon. Estudio honen alde txar bakarra arduradunaren eritziz tamaina da, bestalde ez du mugarik ikusten, ez dagoena alkila daitekeelako.

«Tsunami» estudioko ezaugarri teknikoak

«Tsunami» estudioak hogeitazortzi kanaletako (irteera eta sarrera) SYNCON markako mahaia dauka. Erabiltzen duten AMPEX magnetofoi hogeitalau pistakoa da, badute ere bi pistakota OTARI magnetofoi bat. Erabiltzen dituzten monitorea JBL eta AURATONIC markakoak dira. Efekto mailan eskeintza zabala ere badute. Ekualizaketa eta analizaketa zortzirenaren herenera egin dago.

Instrumentu mailan eskeintzen duten zerbitzuan kolako pianoa YAMAHA markakoa, bi bateria, bata elektronikoa, SIMONS, eta bestea akustikoa, LUDWING. Sintetizadoreak: PROFET 5, YAMAHA DX7, etabar. Kitarra eta baxurako anplifikadoreak eta hiru erritmo kutxa: LINN, OBERHEIM eta MXR.

Mementuko pausa bat egin du sei urtetako ekitaldi etengabearen ondotik

Erramun Martikorena: «Eleketa hasi aintzin egiten nuen kantu»

HERRIZ HERRI.— 41 urte dituzu eta laborantzatik bizi zara Baigorriin?

ERRAMUN MARTIKORENA.— Bai, 43-an sartua Oxobian, 14 urtetan eskola utzirik etxeko laborantzari lotu nintzen aitamekin eta geroztik hola eramanki dut bizia.

H.H.— Orain artean segurik diozu, Uste dut gauza berri batzuei ere plnatatua zaren?

E.M.— Bai. Gaurko egunean tresnatzeak aldaketa handia ekarri du hemengo laborantza ttipiei. Diru sartzeak behar izan azkarki emendatu eta hazkuntzatik egiteko behar dira eremiak izan. Gero hazkuntzak biziki estekatzen ditu. Alde batek kiwi landareak ezarri ditu. Mahatsa bezala beha behar da egon bainan lan guttiago du. Azpian, haunditu ondoan, pentzea ahal duzu egin.

Bertze aldetik, biperra landatu dut eta Ezpeletako kooperatibari igortzen ditut.

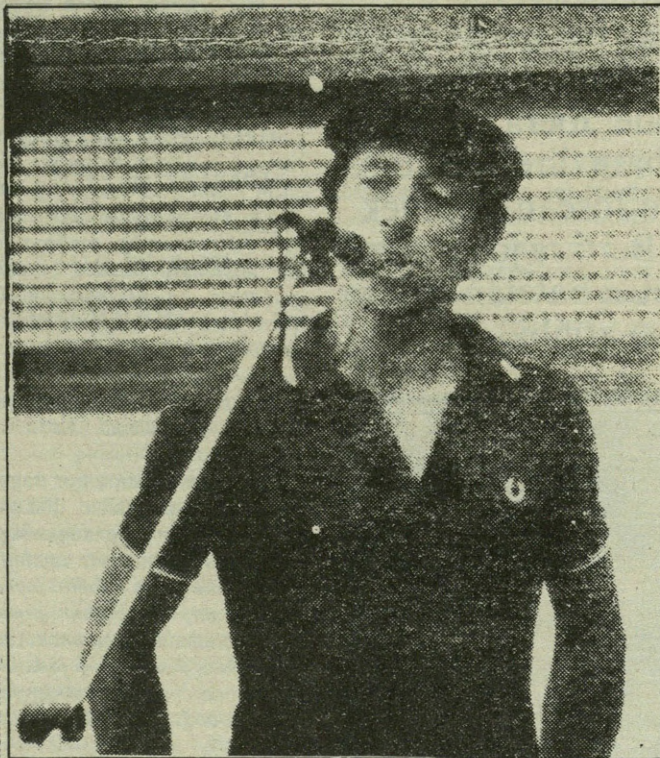
Biak eremu ttipietan egin daitezkeen gauzak dira. Ez dut oraino erreiten ahal zer irabazi egiten dudana.

H.H.— Kantari bezala biziki ezagutua zara. Noiz hasi zinen kantatzen?

E.M.— Eleketa hasi aintzin noski. Aitaxirekin ikasirik «Ottia lili denian» emaiten nuen eleketa hasi gabe. Guztia, hark eman zidala nik uste.

H.H.— Eta gero, ondotik, nuen edo nola ikasi dituzue kantuak?

E.M.— Ainitz banuen entzunik aitaxi zenari eta orroitzapena banuen. 14, 15 urtetan, eskola utzi eta «Xaramela»tik ere ikasi nituen. Soldadogoa egin eta, Baigorriko korralean sartu nintzen, 64.ean. Hor, lagunekin ere segitu nuen eta geroztik beti

«14 urtez geroztik laborantzari lotuta eramanki dut bizitza».

Baigorriko Oxobia etxean jaio eta bizi da Erramun Martikorena, azken sei urteetan deitu zaion leku guztietara kantu egitera joan ohi den kantaria. Hori bai, berak daukan aberastasun eta altxor haundien eta bakarrarekin: bere ahotsa. Makina bat kantu tradizional gozatu ditugu bere ahots soil baina indartsuaren bitartez. «Herriz Herri» kazetatik hartua ditugu ondoko galdera-erantzunak.

segitzen dut. Herrian berean batzu eta bertzeri galde eginez ere atxemaiten dira zenbait. Zahar batzuen gogotan zeude-nak bildu ahal izan ditut ere. Pentsatzeko da kantu bat ateratzen zelarik ixkiriotan, 4, berdin 5 baztertzen zirela eta galtzen.

H.H.— Botzaren lantzeko ibili zara nonbait ikasten?

E.M.— Ikasketa berezirik ez dut segitu nihun ere. Arizanez bakarrik. Aitaxi behatuz. Eskolan orain zerbait egiten bada, gure denboran ez dugu xantza hori ukan. 14-15 urteetan, biziki erreztasun bada botzaren lantzeko eta uste dut gauza beharrezkoa dela memento horretan zerbait egitea.

H.H.— Egun, zure botza entzun daiteke kantaldi edo irratietarik, berdin disketarik. Nola gertatu zen zure botzaren karrikatzea?

E.M.— Lehenik korralarekin. Gero Larzabalen egin ziren duela 15 urte zeingehiagoka batzu ezagutuak ez ziren kantariantzat. Hor agertu nintzen eta zenbait urte isilik egon ondoan 78.an atera zen lehen diska bat. Hor hasi nintzen ibiltzen herriz herri, lehenik ipar aldean, gero hego aldean.

H.H.— Kantu zaharrak berdin berriak kantatzen dituzu. Badae kanturik zuk idatzirik?

E.M.— Ez. Nahiago dut kantatu bertze batek egin kantua. Suietaren emaita gertatu zait eta gero doinua emaita. Uste dut nire saila kantatzean dagoen.

H.H.— Haizeak daraman berri bat da nola kantatzetik gelditzekoa ziren. Eraukuzu ba funtsezko zerbait?

E.M.— Ba, egia da memen-

toan pausa bat egiten dudala. Baina mementoko delibero bat da.

H.H.— Zergatik pausa hori?

E.M.— Duela 6 urte hasi nintzelarik ibiltzen, gogoan hartu nuen galdetua izanen nintzen toki guzietara joatea. Esperentzia bat egin dut. Ez dut batere urrikirik hola ibilirik. Baina orain, nola ez naizen profesional bat, zenbait berrikatzen badira ere biziki errezki, nire partetik uste dut behar dudana apur bat gelditu. Geroxeago behar bada bertze kantu batzuekin bainan ez dut uste lehen bezainbat ibiliko naizen.

H.H.— Egunaz laborari eta gauean plazetan kantari, ez ote da gauza zaila?

E.M.— Bai, dudarik gabe. Bere saila nahi bada untsa eraman, egun batzu badira non nekaturik arizan ondoan, soro sartzen edo... taula gaineratu orduko behar duzu fresko izan. Gero kantatu eta nahi izan dut beti bestan parte hartu han berean afaldu edo trago bat edan, solasean jendearekin egon. Gauaren parte bat xahutzen da berehala eta azkenik ordu bat eta berdin gehio bidetan. Bihar amunak zailak dira.

H.H.— Euskalduna lehen bezain kantari dea?

E.M.— Gazte gazte nintzelarik, biziki aise kantu egiten zen. Baina, gero ta guttiago, bezala kantatzen zelarik atera ziren kantu eta kantari berriak. Arrapizte bat gaitza izan zen. Orain iduri zait berriz ezitze bat badela. Kantu berri guti ateratzen da.

H.H.— Horregatik ote da kantaldi guttiago ere? Zer diozu?

E.M.— Bai egin duke horrek ere. Gero ainitz tokitan kantaldia muntatzen dutenek ezin dute eskuratu leku egokiena horretarako. Ezker pareta batean ez da aise zerbait on egitea. Bai entzulea, bai kantaria nekaturak gertatzen dira.

H.H.— Kantuak ba ote du indarrik euskalduna euskaldun atxikitzeko?

E.M.— Ez nuen uste. Baina orain segur naiz kantuak bere indarra baduela. gero eta gehiago jendeek indar bat egiten dute euskararen ikasteko. Gau eskolak hor dira. Baina bizimoldea sobera erdalduna da, beren artean jende horiek eus-

karaz pentsatzeko. Kantuak laguntzen ahal ditu manera erre batean. Esperantza haundia daukat jende horietarik bai eta ikastoletan euskaraz eskolatzen ari diren haurretarik kantu egile berriak sortuko direla.

H.H.— Zerk egin dizu plazer haundiena plazetan kantari ibiltzean?

E.M.— Nihaurengandik ikasiak dituzten kantu batzu, haur batzuek berek kantatzea. Herriko besta batzuek biziki oroitzapen ona izan dut.

Beste gisan ere, ene kantuen artetik, haurrek igan taulara eta eni entzunik ikasi kantuak berek ematea.

HERRIZ HERRI

«Ez dut kanturik nik egina; nahiago dut kantatu bertze batek egin kantua».

antzerkia

Bilboko Antzerki Studioaren azken lana

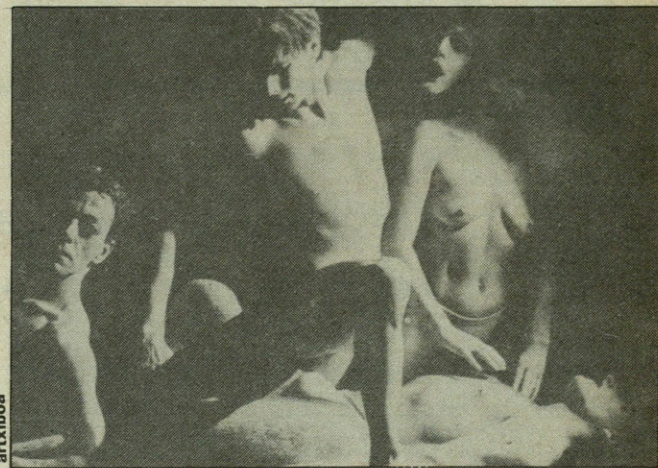
Talde baten historia laburra

1981.eko irailean, beste taldeetatik etorritako aktoreekin, talde berria eratu egin zen: Bilboko Antzerki Studioa. Aktoeren esperientzia oso desberdina da. Batzu mundu artistikoan orain gutxi sartu diren bitartean, beste batzuk hamar urtetatik gorako esperientzia dute, azkenengo bost urteetan profesionaltasuna lortuz, nahiz eta guztiok dakigun zer esan nahi duen «antzerkiko profesionala» izateak.

Gaur egun talde fijo bost langilez osaturik dago, baina «Huts» obran zazpi pertsona agertzen dira eskenatikian, eta teloiaren atzean beste laguntzaile, tekniko eta musikari batzuk, ezinbesteko beharra egiten dute.

Ez da hau, halajaina, taldeak antzeztan duen lehen obra. Lehenago Picasso-ren omenez beste lana eratu zuten, urtetako prestakuntza exijitu zielarik, eta horren geroztik, herrietako kaleetara beste bi obra laboreraman zituzten. «Huts» obra burutzeko, bost hilabetetan zehar aritu dira. Estrenaldia 1983.eko otsailaren 24an egin zen, Santurtzin, eta orain arte Oporton, (F.I.T.E.I.), Torrejon-en, Getxon, Donostian,

«Huts» : zerbaiten mezua

Hiru egunez soilik antzeztu dute Bilbon «Huts» lana, baina 83.ko otsailetik hona, hamaika aldiz. Komunikabideetan jasotako kritika guztiak, bat datoz: eskema tradizionalak apurtu egiten dituzte, eta estetika eskenografiko berria eskeini.

Iruñan, Leioan eta abarretan erakutsi dute.

Taldearen ezaugarriak

Zinetokiko jarlekuan, ondo jarrita egonik, obra konbentzionala espero duen ikusleak, ez du horrelakorik ikusten. Antzerki Studioak ez du elkarriketarik eskeintzen, ez du argudio zehatzik ematen, ez ditu sketch-ak arrazonamendu logiko-ko hornitzen, ez eta eskenatokia altzairuz eta objetuz betetzen. Dekorazioa argi-ilunen joku da; bolumenak, aktoreen gorputzak mugimenduan, eta eszenografia, sala osoa betetzen duen musika hotza.

Elementu guzti hauez baliaturik, J.L. Raymond-ek, taldearen burua eta alma materra, mezua eskeintzen dio ikusleari, ikuslearen espektatibekin gehiegirik kontatu gabe. Ez du konsezio handirik egiten, bere arte expresabideak eskatzen dizkionak baizik.

Koloreak, musikak, argi-ilunek, eta foko zuzenek, gorputz biluztu eta zurituekin batera, betetzen dute eskenatokia. Elkarriketa eza da ezaugarriarik nabariena, edo agian, berba beharra eza. Pertsonaia baten psikoa nomia mimen bidez osatzen da, eta hitz bakar bat

baino ez da obra osoan entzuten: «kaka zaharra».

Obraren zati nagusiak

«Huts» lana bi aldetan zatiturik dago. Lehenengoa, latzagoa da agian, deslotuagoa, haririk gabekoa dela pentsa erazten duelarik, baina, aldi berean, mamitsuagoa eta esanguratsagoa, dudarik gabe.

Sketch-ek, gizarteak baztertzen dituen subjektu bakarti eta frakasatuak erakusten dizkigute, eta guzti horien atzean, espiritua zuria, heurretaz barrezka, eta aldi berean, duten esperantza bakarra. Gizon eta emakumeak alienaturik daude (andregai eztaietan, itsua, behartua, diba kantaria...), eta pixkanaka zarama bihurtzen dira. Gizartearen zikinkeria, pobretasuna, iparraren falta... mundu etsitu eta beltzean murgildurik.

Bigarren zatian esperantza pizten da gizaki alienatuengan. Monolitoak liluratzen ditu, eta Raymond-ek, aktoreek, maitasun (hiru faseetan: hetero, homo eta bakartia) eta heriotzaren alegoriak eskeintzen dizkigute.

Bigarren zati honetan, jantziez erantzirik, biluztasunak guztiak batzen dituelarik, pertsonaiak identitatearen bila aritzen dira. Azkenean, monolitoa

desmitifikatu egiten dute, eta berarekiko borrokan galtzailerabazle suertatzen dira, biak batera nolabait.

Anatol-en estetika

Obraren bigarren partean, gorputz dinamika eta musika dira nagusi. Raymon-ek ez du antzerkia, pintura eta musikarik gabe ulertzen, eta zati honetan demostratu egiten digu. Eskenatokiaren gainean dauden aktoreak, ez dira pertsonak, eskulturak mugimenduan baizik.

Musikak eramaten ditu: musika klasikoa (Wagner), proppioa, hots naturalak (kaletik hartuak) eta guturalak. Musika eta gorputzen arteko sinbiosiak, estetika formala lortzen du, hau da, formen estetika.

Anatol-ek Pier Paolo Pasolini-ri eskeinitako omenaldi batetan Bilbon ikusi ahal izan genuen ballet hartan bezalaxe, Raymond-ek ere aktoreak behagaitik altxatzen ditu, sinbologiak eginez: espiritua materiaren gainetik.

Nola lortu efektua? «Guk sinistu egiten dugu egoera hori. Sinisten dugu frustrazioa, eta ondorengo esperantza. Guretzat sinesgarri den momenturik, ikuslearentzat ere sinesgarri egiten dugu».

Antzerki taldeak, benetako frustrazioa

Ez dago eskenatokira joateko beharrik aktoreek duten frustrazioa susmatzeko. Kamerinoan bertan, eta erakunde ofiziatatik jasotzen duten laguntza mintzatzen garenean, etsipena nabari dakieke.

Euskal Herrian ba dago Antzerki erakunde ofiziala, Antzerki, eta beste guztiak anaia pobreak sentitzen dira.

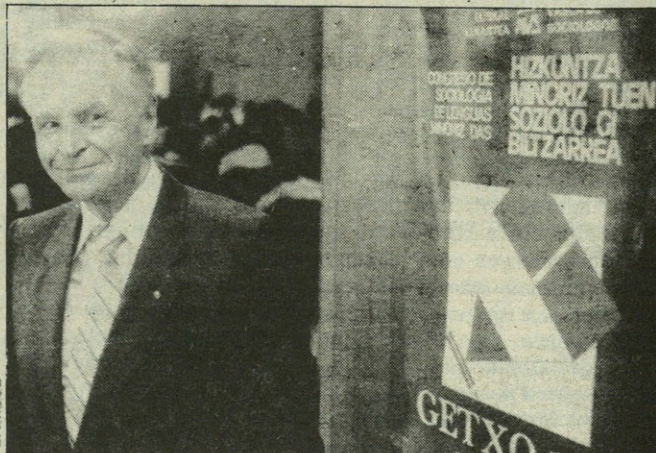
Bilboko Antzerki Studio-koak kexu dira, laguntza gehienak handik ateratako ikasleen taldeentzat direlako, edo eta euskaraz aritzen direnentzat. Baina nola klasifikatu berbarik gabe lan egiten duen antzerki taldea? Heuren ustez, aitzaki baten bidez —hutsune burokratiko batzu direla eta—, ez dute espero beste diru-laguntzarik jaso, eta, hondo-hondoan, talde honek egiten duen lana norbait gustatzen ez zaiola susmatzen dute. Bitartean, medio eskaxekin, eta gauza berriak experimentatuz, aurrera segitzen dute, etsitu gabe. Hurrengo, Shakespeare-engan oinarrituriko lana: klasiko baten hitzak, mugimenduaren bidez adierazi nahi dituzte.

Laura MINTEGI

euskalgintza

Hizkuntza Minorizatuen Soziologi Biltzarrean Izen asko ezer gutxirako

Ospatu berria da Getxoko Faduran Hizkuntza Minorizatuen Soziologi Biltzarrea. Urriaren 1etik 5era Euskal Herriko Soziologi Elkarteak antolatuta ospatu dira, Eusko Jaurlaritzaren soziologi lanetarako sailak lagunduta. 55 hizlari 150 matrikulaturentzat. Galizia eta Kataloniatik etorritako asko. Oihartzun ezberdina komunikabideetan. Eta azkenean... eskastasun sentsazioa.

William Mackey Quebec-eko hizkuntzalari famatua, Fadurako ihardunaldietan.

Batzarre hau egiteko asmoa duela urte t'erdi sortu zen, Galizia, Euskadi eta Kataloniako soziolinguistek egindako bilera batean Estatu espainolean hizkuntza minorizatuak jasaten duten egoeratik kezkatuta. Katalonian ere egina zuten beste bileraren bat. Joan Mari Torrealdei, Arantza Miner, Txillardegia, Kike Amonarri, Mari Jose Azurmendi, Txepetx... eta beste zenbait izan ziren Euskal Herriatik joan zirenak. Talde horrek bultzatuta hasi zen Biltzarre honen prestakuntza, bere xehetasunean ja Soziologoaren Euskal Elkarteak parte hartu zuelarik J. Ignacio Ruiz Olabuenaga buru izanik, Eusko Gobernuako soziologi sailako burua hain zuzen ere.

Honako hau zioten antolatzaileek: «Euskarak euskal gizartearentzat duen giza esangurak eta bere hizkuntza gutxiengotu egoerak —nahiz eta erdi ofizialki onartua egon— eraman gaituzte hizkuntzen gutxiengotze eta desgutxiengotze giza prozesua guere kongresuko gai nagusitzat hautatzera».

Asmo ederrak...

Kongresuaren aztergai jenerala bost alor orokorrean osatua zegoen: Gutxiengotze prozesu historikoa; ordezkatzeko giza prozesua, gutxiengotzeraren ikerketa eta diagnostikoa; Normalkuntzaren plangintza eta lege mugak; normalkuntzaren prozesu eta kontraprosuak; Hizkuntza gutxiengotuen giza legezkotasuna; eta Hizkuntza gutxiengotuen normalkuntzaren giza ekologia.

Horretarako Lluís Aracil, Robert Jaulin, J. Cobarrubias, William Mackey, Rafaek Ninyoles... eta beste zenbait izen ospetsuko gizonak etorri dira.

Ez gara gu izango gizon horien irakaspenari ezer kenduko diogunak. Ez da hori gure asmoa. Ezaguna da zein garrantzitsua izan den eta den horien lana. Ezagunak dira lehendik ere Euskal Herrian, irakurriak eta entzunak.

Alde horretatik beraz ez genuen ezer berririk entzuteko okasiorik izan: eta Cobarrubias edota Jaulin bat «berriak» baziren ere ezertarako ez digutela balio frogatu zuten (agian metodologia konturen batetara-

ko... baina ez). Aracil-en esana interesgarria bada beti ere nahiko entzuna dugu gure artean. Beste hainbat besteengatik.

Beraz, eta kongresu honetara teoria aldetik zerbait lantzerako joan zirenentzat ezer gutxi aurkituko zuten interesgarri. Bertan egondako partaide batek esan digunez «gauza bat gelditu duk garbi kongresu honetan eta zera duk, kanpokoek ez dutela ezer erakustekorik. Geronek bilatu behar diagu nondik nora atera». Eta ez dut uste txobinismo merkea denik lagun horrek esandakoa: berak ondo daki zer ikasi daitekeen gizon horien-gandik. Berak ikasi du eta horregatik dio ez digutela ezer «gehiago» erakutsi, eta ez dagoela itxaropen handirik ere gehiago erakutsiko digutenaren aldetik

Estatuko beste minoritarioen harridura

Alde teorikotik irakaspen handirik ekarri ez baziguten ere kanpotarrek, aipatu behar Sánchez Carrión «Txepetx»-en bi hitzaldiak.

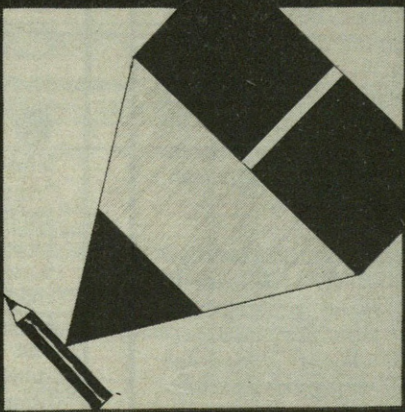
Dena dela alde praktikotik espero ziren hainbat eta hainbat gauza ez ziren bete. Gailego eta katalan lanera etorri zitzaizkigun. Hemen euskararen aldeko mugimendua nola antolatua dagoen ikustera. Materiala biltzera... Eta Kongresuan mintegiak egitera, inpresioak aldatzera. Kongresuak ordea okasio eskasak izan zituen horretarako, gehienbat hitzaldi «handiek» eskeini bait zituen.

«Nosotras queríamos ver cómo funciona Euskal Herrian Euskaraz. Qué acciones lleva a cabo. Cómo se organizan... Hemos hablado con uno y nos ha puesto al corriente de las experiencias municipales que se están llevando a la práctica. Nos han ofrecido también material de AEK», esan digute Valentziako bi neska gaztek.

Gailegoak berriz beren arazoa kontatzen edo gultzitan. Normala, lau hizkuntz eredu omen dauzkate: espainola, lusitanoa, etabar. Haiek ere batuari buruz galdezka. Hemengo gauzen berri izan nahi zuten denek eta erabat harriduta geratu ziren alde horretatik kongresuaren

SOZIOLOGOEN EUSKAL ELKARTEA **SEF** **ASOCIACION VASCA DE SOCIOLOGOS**

HIZKUNTZA MINORIZATUEN SOZIOLOGIA BILTZARREA

Laguntzailea:
Euskal Gobernuako Ikerketa Soziologiko Saila, Kultura Saila
eta Herri Arduraritzaren Euskal Erakundea.

barruan eskeini zen txikikeriarekin.

Pako Garmendia eta Joseba Arregiren interbentzioetaz nahiago ezertxo ere ez esatea. Garraioetxea ere agertu zela aipatzea eta Olabuenagak kongresua erabili zuela esanaz bukatzea bere «Atlas Lingüístico Vasco» lana aurkezteko. Inondik inora zientifikoki atlas lingüistiko bat ez den lana. Vasco, bueno, hori bai, Komunitate Autonomoko hiru probintzia-

tan 81. an egindako padroian jasotako datoez osatu bait du. Dato fidagaitzak ARGIA- bertan L. Núñez-ek zenbait artikulutan adierazi zuen bezala. Besterik?

Gauza bat: koadrila dextekoa badagoela euskararen egoera ikertzeko modukoa. Lana ere badagoela. Ea noiz has- ten diren beren lan teorikoak praktikara eramaten.

Besterik ez.

J.M.

zinema

● Laburmetraien eskaerak erantzunik ez oraindik.--

Eusko Jaurilaritzak zinemagintzari ematen dizkion laguntzak uda baino lehen ezagutu ziren luzemetraiei zegozkienez. Oraindik erantzunik jaso gabe daudenak laburmetraiak dira. Badirudi luzemetraiek eskeintzen dutena ez dutela laburmetraiek eskeintzen bestela ez da ulerterraza laguntzen erabakian jasaten ari diren atzerapen hau. Laguntza eske aurkeztu ziren hainbat laburmetraien presupuestoak dira ondoren eskeintzen dizkizugunak, horietatik batek besterik ez du ezetza jaso, Arroyaberen Corazón artifizialek, zeinak ia bi milioiko presupuestoa zeukan. Besteei buruz ez dago berririk. Hauek dira laburmetraien izenburuak, egile-produktorak, denbora-luzera daukagunean eta eskatutako presupuestoa: Capital de Euskadi, Ikusager, hamabi minutu, hiru milioi t'erdi. Escalera mágica, Ikusager, zazpi minutu, bi milioi seirehun mila. Campeón, Ikusager, hamabi minutu, hiru milioi eta ehun mila peza. La montaña de cristal, Ikusager, hogeitasei minutu, hiru milioi eta hirurehun mila peza. Última llamada, Antton Merikaetxebarria, hogeitabost minutu, hiru milioi. Detrás del neón, Iñaki Nuñez, bi milioi. Kaiola, X. Agirresarobe, bi milioi. Francisco y la muerte, Heiga filmeak, milioi bat. Pottokas, hiru laburmetraia presupuestoak gabe. Barrenean, Iñaki Aizpuru, milioi bat.

● Hogeitabi milioi Madrilgo Gobernutik "Jaizkibel" produktorarako.--

Ustegabeko berri on bat jaso dute "Jaizkibel" zine-produktorakoek Madrilgo Gobernu Zinemarako Zuzendaritzaren eskutik. Izan ere, eta hone-lakoetarako ohizko den bide bate-tatik Pilar Miróren bulegotik 22 milioitako subentzio bat etorri zaie Juanba Berasategi, Koldo Izagirre eta koadrilakoei dibujo animatutako luzemetraien projektua aurrera eramatearren. Ez da sorpresa makala, ez.

antzerkia

● Iñaki Begiristaini omenaldia azaroan.-- Ekainaren hamahiruan hil zen Iñaki Begiristain antzerki gizon langile izan zenari omenaldi bat prestatzeko asmotan zebiltzala bagenekien. Orain badi-rudi asmo horiek zehazten ari dire-

euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

la. Alegiko Intxurre taldearekin hainbat lan egin zuen Begiristaini omenaldia prestatzen ari zaizkio taldekoak. Azpeitiko Topaketetan azken saria jaso zuen antzerkigizon honi azaroaren lauean egingo zaio-la omenaldia dirudi. Hori da be-hintzat gure belarrietara iritsi den eguna. Ongi merezitako omenaldia izango da zalantzarik gabe eta zer-bait berezia izango dela ere, dudar-rik ez.

● Datoren astean estreinatuko du "Bederen-1"ek beren lehen montaia.-- "Bederen 1"ek, "Antzerki"ko ikasle eta gainerakoek osatutako antzerki-konpainiak, hilaren 18 eta 19an estreinatuko du beren lehen montaia, "Gure Herria" izenekoa. Egun batetan euskaraz eta bestean erderaz. Obra honen montaia egiteko bi milioiko subentzioa agindu zaie Eusko Jaur-laritzatik, eta testua Ipar Amerika-ko idazle batek egingo bada ere geure herrirako moldapen bat omen da eskainiko den bertsioa. Euskarara-ko itzulpena Agote izeneko batek egin du, eta musika, berri, Anjel Illarramendik.

liburuak

● Egutegi berri bat Bernardo Atxagaren zuzendaritzaz.-- Benetan argitarapen sorpresagarria prestatu digu Bernardo Atxaga as-teasurrak aurtengo azken hilabe-teetarako. Izan ere, bere zenbait la-gun, kide eta ezagunekin batera, egutegi bat prestatu omen dute eta dagoeneko argitaratze-kontuetaz arduratuz ibiliko lirake. 365

orriek zein hainbat sopresa ttipi-ago ekarriko dizkiguten esperoan ge-ratzen gara. noski.

euskalgintza

● Euskaltzaindiaren Biltza-rraen japoindarrak konber-titzen.-- Bagenekien Euskaltzain-diaren zeregina euskara zaindu eta haren ondra bere tokian mantent-zea zela, eta lan horretan orain arte sartutako gehientsuenak klerotik sortutakoak baziren ere, ez genuen uste apostoladoa eta proselitismo erlijiosoaren lana haren zereginetan sartzen zenik. Halere, hortxe dago susmo horren seinale gisa Iruñeako Biltzarrera etorritako emakume japoindarra, zeina berri-ki Joxe Maria Satrustegiren eskutik bataiatua izan den, Suzuko Tamura deitzetik Suzuko Ainhoa Tamura deitzera pasatuz. Broma dirudien hau egia borobila dela argituz bu-katu beharko genuke geure aldetik. Badaezpada.

● Datorren urterako, UEUK Iparraldean izango du bere adarra.--

Joan den asteburuan Aralarren UEUKo lankideek egin-dako batzarrean (datorren astean pentsatzen dut informazio zabalago bat eskaintzeko moduan aurkituko direla ARGIAko adiskideak) bes-teen artean asmo gisako komenta-rio bat entzun behin eta birritan: UEU berriz ere bere sorlekua izan zen Iparraldera bueltatzea. Alde horretatik, zurrumurrua baino ge-hiago ere baden horrek zera ekarri-ko luke: irail aldean, Iparraldean aste batez halako ihardunaldi eta ekitaldi batzu montatuko direla uz-taileko iruñear UEUren jarraipen edota luzapen modura. Ikusi be-harko zertan geratzen den.

musika

● Musika Zirkuitoa ere anto-latu du Gipuzkoako Dipu-tazioak.--

Antzerkian bezalaxe, musikan ere zirkuito iraunkor mo-duko zerbait antolatu nahi izan du-te aurtengipuzkoar Diputaziokoek, eta dagoeneko 18 kantari edota musikagile-talderekin kontatzen dute horretarako. Geuk, hemezort-zien zerrenda hori ikusi ondoren, harritu egin garela esan beharra daukagu, bertan azaltzen direnak ibiltzen diren guztiak ez bait dira taulagainetan ibiltzen diren euskal kantari eta talde guztiak. Azkenik, esan beharra dago talde edo kantari bakoitzak lau kantaldi emango li-tuzkeela.

**HARPI-
DEDUN IZAN
ZAITEZ!**

aizu!

Ale baten prezioa: 150 pzta

Urte osoko harpidetza:

—Hego Euskal Herria: 1.500 pzta
(Euskadi sur)

—Iparr Euskal Herria: 100 libera
(Euskadi norte)

—Aizetia (etranjero): 2.000 pzta

Ale atzetatuak: -4, 5/6, 7 200 pzta.
-8, 9, 10, 11 300 pzta
-12, 13, 14/15 350 pzta

Izen Abizenak

Helbidea Tfnua

Herria Probintzia

Bankua/Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

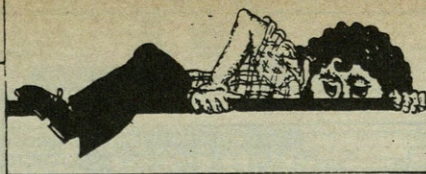
Kontu zenbakia

Izenpea (Firma)

AIZU! Astarloa kalea 2. 3^a esk.

Bilbo. BIZKAIA

Telefonoa 424 14 80

Aldakuntza nabaria

- Baina. Asiertxo, zenbat aldatu zaren!
—Ni ez naiz Asiertxo.
—Zer, izenean ere aldatu zara?

Musu bat

- Ume, izebari musu bat ematen ez badiozu, ohera bidaliko zaitut bertantxe.
—Gabon, ama. Bihar arte.

Berriz ere Asiertxo

Asiertxo eskolatik etorri zenean, begi ingurua beltz-beltz zekarren eta ahoa hazi-hazi eginda. Amak erritan eman zion:

- Horra, Asier! gaur ere egin duzu burruka...
—Ez ba, ama. Ez nion utzi nahi mutiko haundiago bati beste txiki bat jo zezan.
—Ederki egina; egintza eder bat da hori, semetxo. Eta zein zen mutiko txiki hori?
—Neu, ama.

Bizkaitarra eta gipuzkoarraren ulertu ezina

Egin dute topo bizkaitar eta gipuzkoar lagun pare batek eta:

- Zer, zer moduz? —galdetzen dio gizputzak.
—Diru gitxi eta biharrik ez —besteak:
Gipuzkoarrak brometan hartu zuen bizkaitarraren «salida», nola konturatu bada bizkaitarrarentzat beharra, berarentzat «lana» den gauza bera zela? Halere ez zen gehiegi fidatu entzundakoarekin eta berriro galdetu zion:
—Zer? Zer esan dek?
—Diru gitxi eta beharrik ez.
—Neronek ere hartuko nikek!

Pantaleonen ateraldia

Simon pintatzailea zen eta ifernua pintatzen ari zen. bere seme Joanitoti esaten dio:

—Joan hadi Pantaleonen atxera eta esaiok, mesedez, pintzel handi bat presta diezadala.

Joanito joaten da Pantaleonen etxera eta esaten dio honi:

—Aitak esan dit, ifernua egiten ari dela eta, mesedez, pintzel handi bat emateko.

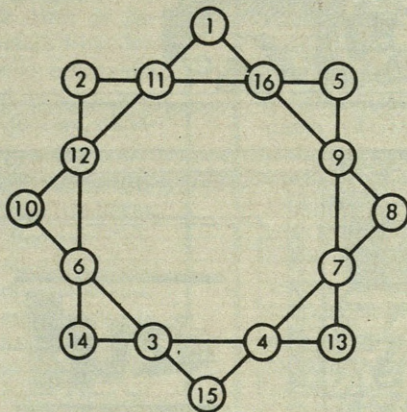
—Esaiok, mutil, dio Pantaleonek, ifernua egiten ari bada, pintzela baino hobe duela galdi bat egur.

(aste honetako txisteak, ateraldiak etabarrekoak, Oñatiko Joxe Luis Pagaldayk bidali dizkigu)

«Koxka» n proposatutako denborapasen

soluzioak:

HIRUKI MAJIKOA:

GURUTZEGRAMA:

LUZETARA: 1.— Finkatzailea. Ab. 2.— Ausartak. L. A. 3.— Laru. Nazkatuak. 4.— Tresnatua. Ixila. 5.— Si. Ia. Zaletasun. 6.— U. Et. Muki. Zn. Ka. 7.— Asturua. Bat. E. 8.— Osa. G. Ber. Xori. 9.— Ari. Dator. Keria. 10.— Bapo. Erabat. Ai. 11.— Aieru. Irri. Asko. 12.— Gonak. Lo. Ana. A. 13.— U. Atalak. Al. Ma. 14.— Ni. Umetan. Edana. 15.— Eza. Egunak. Alak. 16.— Ap. Enea. Irudia. 17.— Ahi. Akats. Da. B. 18.— Tza. Ik. Inude. Ka. 19.— Atzar. Det. Inori. 20.— Beita. On. Txahal. 21.— Ura. Kanela. Kika.

GOITIK BEHERA: 1.— Faltsua. Abagunea. Tabu. 2.— Izari. Soraio. Izpazter. 3.— N. Re. Etsipena. A. Hazia. 4.— Kausitua. Oratu. Ei. At. 5.— Au. Na. R. D. Ukamen. Irak. 6.— Ts. A. Muga. Legeak. A. 7.— Zantzua. Teilatuak. Don. 8.— Arauk. Borrokan. Aiepe. 9.— Itzali. Erara. Na. Tnt. L. 10.— Lak. E. Br. Bi. A. Kisu. Ta. 11.— Elaitza. K. Ale. R. Dix. 12.— A. Txantxetan. Daudenak. 13.— Luis. Or. Samalda. Ohi. 14.— A. Alukeriak. Anai. Krak. 15.— Bakana. Iaioa. Akabaila.

IXTORIO/MIXTERIO:

Irokesari beste ohitura geratzen zitzaion arbasoengandik eta huraxe betez hain zuzen ere burugaineko tupe gandorra moztu zion larrugorriak, aurpegi zurbilari.

Mikel eta Mirentxu

(Mikelek ez dau eskondu gura, Mirentxugaz, Euskeraz ez dākialako; Mirentxu asten da)

E. tar Balendin

Mikeltxo azpaldian
Naukasu begira
Nire naimen guztiak
Zuretzako dira
Zure naimenak Mikel
niretzat balira
Posik jungo nintzake
Gaur zure kabira.

Neu be maite mindurik
Azpaldi nau zugaz
Baina enau konforme
Dabixun jokeraz,
Zeure izkuntza utzi
Ta zabiz erderaz
Nigaz eser nai bosu
Ikasi Euzkeraz.

Zer dirauztasu Mikel
Txoratu al zera?
Gaur egun inorako
Ez dosu Euzkera,
Eta ezdaigun galdu
Eskontzeko aukera
Euskera barik ere
Konponduko gera.

Euskotarrak Euskeraz
Ikasi bear dau
Euskal herrien ona
Ikusi nai badau.
Eta ikasiteko
Gogorik ez badau
Mirentxu Mikelegaz
Eskontzerik ez dau.

Baina Mikeltxo biok
Maiteak izanda
Ez genduke egin bear
Ain bezte demanda,
Konforme ezbazagoz
Erderaz eginda,
Eskuratuko zaitut
Laztan bi emonda.

Laztan bi emonagaz
Nai nosu eraman
Baina alperrik zabiz
Erderiaz teman,
Jakin dagixun Mikel
Ez dagola broman
Laztan eder bi orrek
Erdaldunai eman.

Zenbat maite zaitudan
Gaur erakuzteko
Euskera ikasiko det
Zuk naidosulako
Eta biok Euskaldun
Gera eskonduko
Gero aurrik badogu
Euskaldun azteko.

Orrela bada Miren
Ezan dauztasuna
Euskera Amarentzat
Ura postasuna,
Aukeratu zeginke
Eskontzako eguna
Biok egin dagigun
Sendi Euskalduna.

ZALDIBIKO EGURRAK AUSNARTUZ

ZALDIBIKO alkate gizarajoari ez diote festa bakar bat pakean pasatzen utziko. Joan den urtean Guardia Civilek hartu zuten herria, udaletxean ikurrinik egon ez zedin, tan- ketekin-eta kristoren montajeak eginaz. Aurtengoan Ertzaintza etorri zaie udalak hartutako erabakiz balkoian jarritako ikurrina kentzera.

Lana fin eta tajuz egiten badakitela erakutsi nahi dute gure polizia berriek eta egur puska bat ere emana dute Zaldibian. Bi mutil gaztek behintzat beren buruetan eramango dute polizia autonomoaren marka zikatriz ederretan. Gobeñu nazionalista baten polizia berria herriarrei porraz eta pelotaka erasotzen ikurrina bat kentzeko! Eta noiz eta jeltkideak beren abertzaletasunean norgehiagoka ari zaizkigunean.

Baina nork bialdu zituen poliziak Zaldibira, foralista arzalluztarrek ala komunitarista garaikozaleek?

POLIZIA autonomia Eusko Jaur-laritzaren mende dago, eta jakina denez Gasteizko gobernua Garaikoetxearen tendentziak kontrolatzen du. Ez da denbora asko jeltkide zahar eta errespetagarri bat benetako abertzaleak Garaikoetxearen alde daudela konbentzitu nahiz ibili zitzaigula. Komunikabideek ere holakoxe itxura bat eman dute. Nafartarrak berak hauekin daude, esate baterako.

Arzalluzenak eskuindar eta foralista omen diren bezala abertzale moderatu bat litzateke horrela Garaikoetxea, bere nazio projektua hiru probintziataraino bederen iristen dela. Hauek ez dira Espainiako eskuinarekin tratua egiteko prest.

Garaikoetxearen gobernua ezin da izan ertzainei Zaldibi bezalako herri txiki bateko ikurrin erdi-ekutatu bat (pamasjoder arbolek ia ez zuten ikusten uzten) kentzera bidali zituena. Guardia Civilak eta Policia Nacionalak sozialisten mende hainbeste herritan egin dutena (oroitu Bilboko astakeria) ez lioke aginduko gure polizia diferenteari.

GARAIOETXEA ezin izan zitekeen beraz. A, baina Gasteizko gobernuan badauka Arzalluzek infiltratu bat, eta juxtu Ertzaint-

zaren arduradun dena, Retolaza, azkoi-tiarraren konfidantzazko gizona.

Baina adiskide batek esaten didanez Retolaza ere ezin zen izan ikurrina kentzeko ordenua eman zuena. Irakurri bestela PNVko Euzkadi Buru Batzarrak orain aste pare bat ateratako agiria. Garaikoetxeak komunitate autonomia organitzeko oinarria Estatutoan jartzen duen bezala, EBBk garbi uzten du Estatutoa baino lehenagotik ere beste erakundeek badituztela inork kendu ezinezko ahalmenak.

PNV, izan ere, beti izan da udalen autonomiaren oso maitale. Banderaren gerlen kasuan, gogoratu ezazue nola Bilboko Robles alkateak denuntzia sartu zion gobernadoreari banderak jartzera udalaren lurretan sartzeagatik. Ez da aspaldi itzalia sekretarioen gerla ere, eta hor jeltkideek garbi utzi zuten euskal udalek beti gozatu duten autonomia.

Beraz, Retolaza foruzaleak nola zapaldu zezakeen alkate baten erabakia?

ADARRA jotzen jarraitu genezake eta aurreraxeago joanez puntu bitxi batera iritsi. Alegia, bi bandoetako jeltkideek azken garaiotan hamaika bider errepikatu dituztenak egia badira, eta Ertzainak Zaldibira beraien bidali ez badituzte, errudun bakarra dela posible: gobernadorea. Politika litzateke, Gasteizen EGiko mutiko eta neskatoak «governadoreak kanpora» oihuka eta Ertzainen nagusi gobernadore.

Ez pentsa konklusio hori benetan azpian dagoen egiatik hain urruti ibiliko litzatekeenik. «Ni ere euskalduna naiz» esaten omen zuen neska ertzain batek beldurtuta Zaldibian. Eta ez da gezurra izango. Ikurrina udaletxeko balkoian, eta udalaren erabakiz gainera, edukitzeagatik zaldibitarrek egurtzen zituzten ertzain euskaldunek esan zezaketen abertzaleak direla, autodeterminazioaren alde daudela, estradizioek ez dutela ezer konponduko, udalen autonomiaren alde daudela...

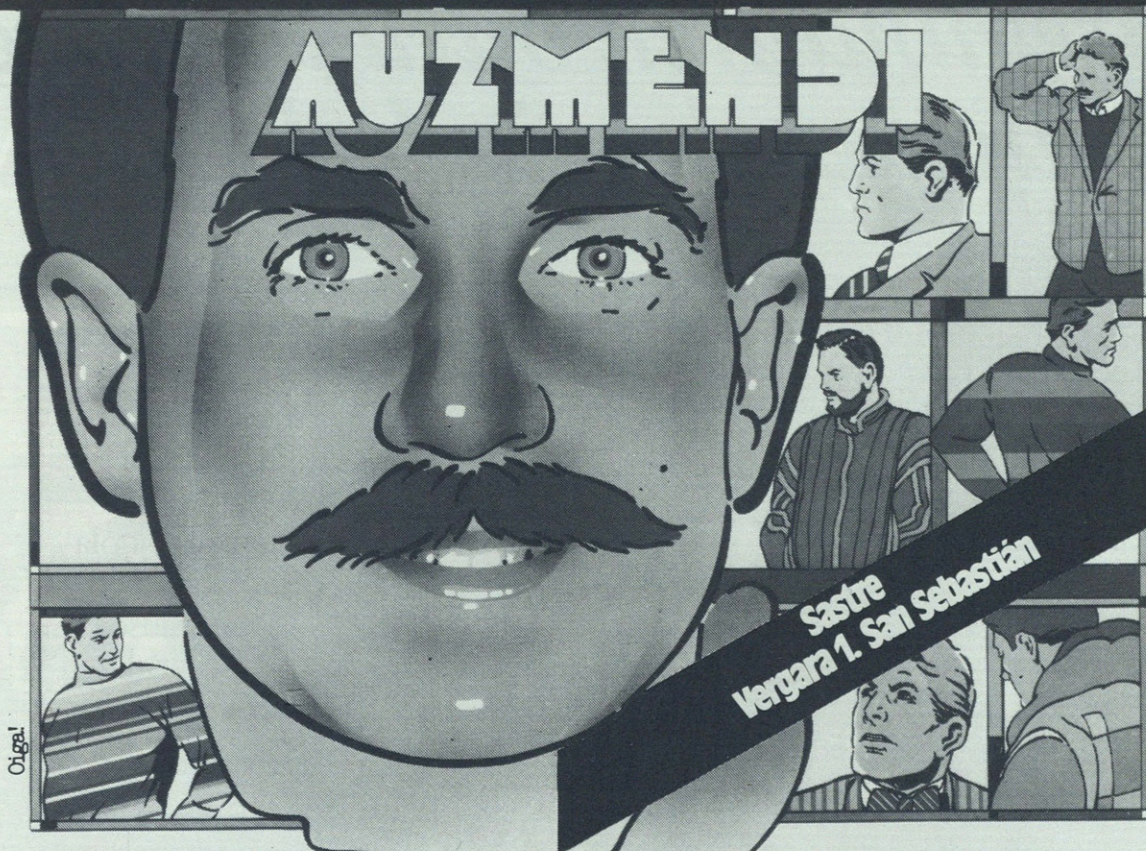
Esan bai, baina sinistu ez. Sinisten duten bakarra da agindutakoa bete behar dutela, behar eta nahi, aukera egin dute eta. Hor bukatzen da abertzaletasuna, nazio projektu baten gainetik «agindu egin didate» jartzean. Seguru Retolazak bere seme-alabei hori esan diela, agindu egin diotela.

Abertzaleon arteko elkartasun zabal baten ametsak iruditzen zait ari direla bazterretan pizten. Agian bada horretarako arrazoinik. Baina galderari argi erantzun bekio: zeren gainean?

Ertzainen despiegeak, izan ere, Guardia Civilari lana kendu diezaioke, nola ez. Baina lan hori egiteko beharrezkoa da Euskal Herrian, oraindik ere, bandera espainola inposatzea (edo ikurrina bakarrik ez ametitzea) eta baita hamar egunez denok dakigun bezala interrogatzea ere. Horretan hartuko al du lekua gure polizia autonomo berri eta diferenteak?

Asto bat haiz, botako du jeltkide zahar errespetagarriak. Bale. Bost urte gartze-lan eman dituen Olanogaintzarrak ez zuen esperoko Idiazabalgo sarjento batek aginduta bere ezagun batek burua irekiko zionik. Ezta Zaldibiko abertzale zaharrak ere ikurrina kentzera polizia euskalduna bidaliko zutekin.

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
talo! edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA